

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANA SANAT DALI

ARKEOLOJİ MÜZELERİNDE MEKANSAL ÖZELLİKLERİN VE
MALZEMELERİN TASARIM AÇISINDAN İRDELENMESİ

Efna AYDIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2023

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANA SANAT DALI**

**ARKEOLOJİ MÜZELERİNDE MEKANSAL ÖZELLİKLERİN VE
MALZEMELERİN TASARIM AÇISINDAN İRDELENMESİ**

Efna AYDIN

**Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Tunç Aslan TÜLÜCÜ
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Tülay CANBOLAT
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Fatma Seda ÇARDAK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2023

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından İç Mimarlık Ana Sanat Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Tunç Aslan TÜLÜCÜ
(Danışman)

Üye: Doç. Dr. Tülay CANBOLAT

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Fatma Seda ÇARDAK

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2023

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanundaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. / .../ 2023

Efra AYDIN

ÖZET

ARKEOLOJİ MÜZELERİNDE MEKANSAL ÖZELLİKLERİN VE MALZEMELERİN TASARIM AÇISINDAN İRDELENMESİ

Efra AYDIN

Yüksek Lisans Tezi, İç Mimarlık Ana Sanat Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tunç Aslan TÜLÜCÜ

Ağustos 2023, 129 sayfa

Müzeler tarih boyunca bulundukları toplumların sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik değerlerini aktarmakta araç olmuştur. Bu sebeple müzeler insanlık tarihi için oldukça büyük bir öneme sahiptir. Bu durum mimarlık tarihi için de geçerlidir. Dünyanın birçok yerinde fazla sayıda farklı müze türleri bulunmaktadır ve bu sayı gün geçtikçe artmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye’de bulunan dört farklı arkeoloji müzesi özelinde müze mimarisinde kullanılan malzemelerin tasarıma etkisini üzerine araştırma yapılmıştır. Bu müzeler Adana Arkeoloji Müzesi, Zeugma Mozaik Müzesi, Antakya Arkeoloji Müzesi ve Malatya Arkeoloji Müzesidir. Kat planları, tasarım tercihleri, kullanılan malzemeler incelenmiş ve analiz yapılmıştır. Kullanılan malzemelerin uygunluğu dünya ve Türkiye yönetmeliklerin göre değerlendirilmiştir. İncelemeler sonucunda müzelerin yönetmeliklere uygunluğu ve tespit edilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: arkeoloji müzeleri, müzeler, sergileme alanları

ABSTRACT**DESIGN EXAMINATION OF SPATIAL FEATURES AND MATERIALS IN
ARCHEOLOGY MUSEUMS****Efra AYDIN****Master Thesis, Department of Interior Architecture****Supervisor: Ass. Prof. Dr. Tunç Aslan TÜLÜCÜ****August 2023, 129 pages**

Museums have been instrumental in conveying the social, cultural, political, and economic values of the societies throughout history. Therefore, museums hold great importance for the history of humanity, as well as architectural history. There are numerous types of museums in various parts of the world, and this number is increasing day by day.

In this study, research has been conducted on the influence of materials used in museum architecture, specifically focusing on four different archaeological museums in Turkey. These museums are the Adana Archaeology Museum, Zeugma Mosaic Museum, Antakya Archaeology Museum, and Malatya Archaeology Museum. Floor plans, design preferences, and the materials used in the construction have been examined and analyzed. The suitability of the materials has been measured according to global and Turkish regulations. As a result of the examinations, the compliance of museums with regulations has been determined, and recommendations for solutions have been provided.

Keywords: archaeology museums, museums, exhibition spaces

ÖN SÖZ

Müzeler toplumların sahip olduğu değerli eserlerin nesiller boyunca aktarılmasını sağlamakta ve insanlığa kıymetli bilgiler sunmaktadır. Tarihi ve kültürel değerlerin doğru aktarılmasını sağlamak, gereken özeni göstermek geçmişimize ve geleceğimize ışık tutmaktadır. Tez çalışmamda Türkiye’de bulunan dört arkeoloji müzesinde kullanılan malzemeleri ve plan özelliklerini mimari özelinde inceledim. İncelemeler sonucunda bu müzelere katkı sağlamak amacıyla analizler ve çözüm önerilerinde bulundum.

Tez çalışmamda büyük katkıları olan, bilgi ve yardımlarını esirgemeyen, eğitim sürecimin tamamında beni yönlendiren değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Tunç Aslan TÜLÜCÜ’ye çok teşekkür ederim.

Ayrıca bütün hayatım boyunca desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve aldığım kararlarda her zaman yanımda olan sevgili aileme, annem Fatma AYDIN ve babam Dursun AYDIN’a çok teşekkür ederim.

Son olarak 06.02.2023 tarihinde meydana gelmiş depremde hayatını kaybedenlere ve bütün depremzedelere ithaf ediyorum.

Efna AYDIN

Adana / 2023

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konusu Ve Önemi	1
1.2. Çalışmanın Hedefi ve Kapsamı	1
1.3. Çalışmanın Yöntemi	2

BÖLÜM II

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Konu ile İlgili Önceki Çalışmalar	3
--	---

BÖLÜM III

MÜZE KAVRAMI

3.1. Müze Tanımı	5
3.2. Müzelerin Sınıflandırılması	6
3.2.1. Sanat Müzeleri	7
3.2.2. Modern Sanat Müzeleri	8
3.2.3. Arkeoloji, Tarih ve Kültürel Miras Müzeleri	8
3.2.4. Etnografya ve Folklor Müzeleri	10
3.2.5. Doğa Tarihi Müzeleri	12
3.2.6. Bilim ve Teknoloji Müzeleri	13
3.3. Müzelerin Tarihsel Gelişimi	14
3.4. Türkiye'de Müzeler Hakkında Yönetmelikler	17

BÖLÜM IV

MALZEME KAVRAMI

4.1. Doğal Malzemeler.....	21
4.1.1. Ahşap	21
4.1.2 .Doğal Taş.....	22
4.1.3. Toprak.....	24
4.1.4. Metaller.....	26
4.1.5. Cam.....	26
4.2. Yapay Malzemeler.....	28
4.2.1. Beton.....	28
4.2.2. Tuğla	29
4.2.3. Tekstil Malzeme	30
4.2.4. Plastikler	31
4.2.5. Seramik	32

BÖLÜM V

SEÇİLEN ÖRNEKLER VE ANALİZLERİ

5.1. Örneklerin Seçilme Nedenleri	34
5.2. Adana Arkeoloji Müzesi	34
5.2.1. Adana Arkeoloji Müzesinin Konumu.....	36
5.2.2. Adana Arkeoloji Müzesinin Genel Özellikleri	37
5.2.3. Adana Arkeoloji Müzesinin Plan, Mekân ve Malzeme Özellikleri.....	39
5.2.3.1. Kat Planı	39
5.2.3.2. Giriş Alanı	39
5.2.3.3. Sergileme Alanları.....	41
5.2.3.4. Kafe ve Mağaza.....	47
5.2.3.5. Açık Alanlar	48
5.3. Hatay Arkeoloji Müzesi.....	49
5.3.1. Hatay Arkeoloji Müzesinin Konumu.....	50
5.3.2. Hatay Arkeoloji Müzesinin Genel Özellikleri	51
5.3.3. Hatay Arkeoloji Müzesinin Plan, Mekân ve Malzeme Özellikleri.....	53
5.2.3.1. Kat Planı	53

5.2.3.2. Giriş Alanı	53
5.2.3.3. Sergileme Alanları.....	55
5.2.3.4. Kafe ve Mağaza.....	64
5.2.3.5. Açık Alanlar	64
5.2. Zeugma Mozaik Müzesi	65
5.2.1. Zeugma Mozaik Müzesinin Konumu	66
5.2.2. Zeugma Mozaik Müzesinin Genel Özellikleri	67
5.2.3. Zeugma Mozaik Müzesinin Plan, Mekân ve Malzeme Özellikleri	68
5.2.3.1. Kat Planı	69
5.2.3.2. Giriş Alanı	71
5.2.3.2. Çocuk Sanat Atölyesi	73
5.2.3.3. Sergileme Alanları.....	73
5.2.3.4. Kafe ve Mağaza.....	77
5.2.3.5. Açık alanlar	78
5.5. Malatya Arkeoloji Müzesi	79
5.5.1. Malatya Arkeoloji Müzesinin Konumu	80
5.5.2. Malatya Arkeoloji Müzesinin Genel Özellikleri	81
5.5.3. Malatya Arkeoloji Müzesinin Plan, Mekân Ve Malzeme Özellikleri	82
5.5.3.1. Kat Planı	83
5.5.3.2. Giriş Alanı	83
5.5.3.3. Sergileme Alanları.....	84
5.5.3.4. Kafe ve mağaza	88
5.5.3.5. Açık Alanlar	89

BÖLÜM VI

SEÇİLEN ARKEOLOJİ MÜZELERİNİN DÜNYA VE TÜRKİYE STANDARTLARINA UYGUNLUK ANALİZİ

6.1. Açık Alanların Uygunluğu.....	91
6.2. Engelli Bireylerin Kullanımına Uygunluğu.....	93
6.3. Giriş Alanı Uygunluğu.....	95
6.4. Tuvaletlerin Yeterliliği	97
6.5. Güvenlik Önlemleri Uygunluğu	98
6.6. Sergileme Alanları Uygunluğu	99

6.7. Depolama Alanı Uygunluğu	101
6.8. İdari Birimlerin Uygunluğu	102

BÖLÜM VII

SEÇİLEN ÖRNEKLERİN MİMARİ TASARIM SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

7.1. Hatay Arkeoloji Müzesi Tasarım Sorunları Ve Çözüm Önerileri	105
7.1.1. Giriş Alanı	105
7.1.2. Açık Alanlar.....	109
7.2. Malatya Arkeoloji Müzesi Tasarım Sorunları Ve Çözüm Önerileri.....	113
7.1.1. Plan Önerisi	113
7.1.2. Sergileme Alanları	117

BÖLÜM VIII

SONUÇ VE ÖNERİLER

8.1. Sonuç	122
8.2. Öneriler	124

KAYNAKÇA.....	126
----------------------	------------

KISALTMALAR

ICOM : International Council of Musuems

m : Metre

MoMA : Musuem of Modern Art

s. : Sayfa

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

y.y. : Yüzyıl

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Açık Alanların Standartlara Uygunluk Tablosu	93
Tablo 2. Müzelerin Engelli Bireylerin Kullanımına Uygunluk Tablosu	95
Tablo 3. Giriş Alanları Standartlarına Uygunluk Tablosu	97
Tablo 4. Tuvaletlerin Standartlarına Uygunluk Tablosu.....	98
Tablo 5. Güvenlik Önlemlerinin Standartlara Uygunluk Tablosu	99
Tablo 6. Sergileme Alanlarının Standartlara Uygunluk Tablosu.....	101
Tablo 7. Depolama Alanlarının Standartlara Uygunluk Tablosu.....	102
Tablo 8. İdari Birimlerin Standartlara Uygunluk Tablosu	103
Tablo 9. İncelenen Müzelerin Yönetmelik Standartlarına Uygunluk Tablosu	104

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Hermitage Müzesi iç mekân görselleri	7
Şekil 2. İffuzi galerisi.....	7
Şekil 3. MoMA girişi	8
Şekil 4. MoMA sergileme alanı	8
Şekil 5. British Müzesi Great Court alanı görseli	9
Şekil 6. British Müzesi iç mekan görselleri	9
Şekil 7. İstanbul Arkeoloji Müzesi	10
Şekil 8. İstanbul Arkeoloji Müzesi sergileme alanı ve iç mekan görselleri	10
Şekil 9. Ankara Etnografya Müzesi	11
Şekil 10. Tahtakuşlar Etnografya Müzesi giriş.....	12
Şekil 11. Tahtakuşlar Etnografya Müzesi sergileme alanı	12
Şekil 12. NYC Amerikan Doğa Tarihi Müzesi mavi balina modellemesi,	13
Şekil 13. NYC Amerikan Doğa Tarihi Müzesi dinazor iskeleti,.....	13
Şekil 14. ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi bilim ve teknoloji tarihi sergi alanı,	14
Şekil 15. Mouseion, İskenderiye Kütüphanesi	15
Şekil 16. Kuhlein mimarlık ahşap konuk evi, 2014.....	22
Şekil 17. Kuhlein mimarlık ahşap konuk evi iç mekân görselleri, 2014	22
Şekil 18. Peter Zumthor, Thermal Baths Vals, İsviçre, 2014	23
Şekil 19. Peter Zumthor, Thermal Baths Vals İç mekan görselleri, İsviçre, 2014	24
Şekil 20. DL Artelier mimarlık, Sanbaopeng sanat müzesi, 2017, Çin.....	25
Şekil 21. DL Artelier Mimarlık, Sanbaopeng Sanat Müzesi İç mekân görseli, 2017, Çin	25
Şekil 22. Çin Sanat Akademisi Halk Sanatları Müzesi, 2015, Çin.....	26
Şekil 23. Hearts Kulesi, Norman Foster, 2006	27
Şekil 24. Hearts Kulesi iç mekan, 2006	27
Şekil 25. Ronchamp, Le Corbisuer, 1954	28
Şekil 26. Ronchamp iç mekân, Le Corbisuer, 1954	29
Şekil 27. So-il Mimarlık, sanat merkezi, 2021	30
Şekil 28. Koichi Takada Mimarlık, Arc, Sidney, Avustralya, 2018.....	30
Şekil 29. Josep Ferrando Mimarlık, Pavilion, Barselona, 2019	31
Şekil 30. Geri dönüştürülmüş plastik mobilya örneği, The New Raw	32

Şekil 31. İç mekân seramik malzeme kullanım örneği	33
Şekil 32. Cephe kaplaması seramik malzeme kullanım örneği	33
Şekil 33. Milli Mensucat Fabrikası.....	35
Şekil 34. Adana Arkeoloji Müzesi.....	36
Şekil 35. Adana Arkeoloji Müzesi konumu.....	37
Şekil 36. Hitit Fırtına Tanrısı Tarhunda Heykeli	38
Şekil 37. Adana Arkeoloji Müzesi kat planı.....	39
Şekil 38. Adana Arkeoloji giriş alanı.....	40
Şekil 39. Adana Arkeoloji giriş alanı zemin malzemesi.....	40
Şekil 40. Adana Arkeoloji giriş alanı cam ve çelik malzeme	41
Şekil 41. Paleolitik çağ salonu.....	41
Şekil 42. Roma dönemi salonu	42
Şekil 43. Mozaik salonu.....	42
Şekil 44. Mozaik salonundan çıkış bölümü	43
Şekil 45. Asma kat ve mozaik eserlerin görüntüsü.....	44
Şekil 46. Lahitler ve mezar taşları salonu.....	45
Şekil 47. Lahitler ve mezar taşları salonu eserler	45
Şekil 48. Tuğla duvar ve konstrüksiyon	46
Şekil 49. Tuğla duvar ve konstrüksiyon	46
Şekil 50. Doğal taş (bazalt) zemin malzemesi.....	47
Şekil 51. Müze mağazası	47
Şekil 52. Müze kafesi.....	48
Şekil 53. Kafe açık alan	48
Şekil 54. Müze açık alanlar.....	49
Şekil 55. Müze açık alanlar.....	49
Şekil 56. Hatay Arkeoloji Müzesi.....	50
Şekil 57. Hatay Arkeoloji Müzesi Konumu.....	51
Şekil 58. Kral Şuppiluliuma heykeli.....	52
Şekil 59. Hatay Arkeoloji Müzesi kat planı.....	53
Şekil 60. Hatay Arkeoloji Müzesi giriş bölümü	54
Şekil 61. Giriş bölümü seramik zemin malzemesi	55
Şekil 62. Giriş bölümü doğal taş zemin malzemesi.....	55
Şekil 63. Amuk bölümü kahverengi duvar boyası.....	56
Şekil 64. Lahitler bölümü kırmızı duvar boyası	57

Şekil 65. Amuk bölümü mağara	57
Şekil 66. Amuk bölümü çakıl taşı zemin malzemesi.....	58
Şekil 67. Amuk bölümü duvar taş doku uygulaması	58
Şekil 68. Sergileme alanı epoksi zemin malzemesi.....	59
Şekil 69. Mitoloji bölümü.....	59
Şekil 70. Roma bölümü mozaik eserler alanı	60
Şekil 71. Roma bölümü yeşil duvar boyası	60
Şekil 72. Daphne evleri bölümü	61
Şekil 73. İmparator Licius Verus heykeli	61
Şekil 74. Martyrion bölümü.....	62
Şekil 75. Martyrion bölümü zemin doğal taş malzemesi.....	63
Şekil 76. Orta çağ Bölümü.....	63
Şekil 77. Hatay Arkeoloji Müzesi kafe görselleri.....	64
Şekil 78. Hatay Arkeoloji Müzesi açık alanlar	65
Şekil 79. Zeugma Mozaik Müzesi	66
Şekil 80. Zeugma Mozaik Müzesi Konumu (.....	67
Şekil 81. Mars Heykeli	68
Şekil 82. Zeugma Mozaik Müzesi zemin kat planı	69
Şekil 83. Zeugma Mozaik Müzesi mimari kesit	70
Şekil 84. Zeugma Mozaik Müzesi zemin kat planı	71
Şekil 85. Zeugma Mozaik Müzesi Giriş bölümü.....	72
Şekil 86. Giriş bölümü seramik zemin malzemesi	72
Şekil 87. Çocuk sanat atölyesi	73
Şekil 88. Sergileme alanı	74
Şekil 89. Sergileme alanı	74
Şekil 90. Sergileme alanı cam yürüme yolu	75
Şekil 91. Ana bina 3.Kat Sergileme Alanı.....	76
Şekil 92. Çingene Kızı Eseri.....	77
Şekil 93. Çingene Kızı odası duvar ve zemin malzemesi.....	77
Şekil 94. Zeugma Mozaik Müzesi kafe ve mağaza	78
Şekil 95. Zeugma Mozaik Müzesi kafe ve mağaza iç mekân.....	78
Şekil 96. Zeugma Mozaik Müzesi açık alan.....	79
Şekil 97. Zeugma Mozaik Müzesi açık alanda sergilenen eserler.....	79
Şekil 98. Malatya Arkeoloji Müzesi	80

Şekil 99. Malatya Müzesi Konumu	81
Şekil 100. Arslantepe Arkeolojik Alanı.....	82
Şekil 101. Malatya Arkeoloji Müzesi Planı.....	83
Şekil 102. Malatya Arkeoloji Müzesi Giriş	84
Şekil 103. Arslantepe Salonu.....	85
Şekil 104. Sergileme alanlarında kullanılan doğal taş zemin malzemesi	85
Şekil 105. Sergileme alanlarında kullanılan MDF ahşap duvar kaplama malzemesi.....	86
Şekil 106. Zemin kat Karakaya Baraj alanı eserleri sergileme salonu	87
Şekil 107. Birinci kat sergileme alanı	87
Şekil 108. Arslantepe Tematik Sergileme Alanı	88
Şekil 109. Malatya Arkeoloji Müzesi Mağazası.....	88
Şekil 110. Malatya Arkeoloji Müzesi Açık alan görseli.....	89
Şekil 111. Malatya Arkeoloji Müzesi açık alan görseli	90
Şekil 112. Adana Arkeoloji Müzesi sergileme alanında bulunan rampa.....	94
Şekil 113. Malatya Arkeoloji Müzesi iç mekân merdiveni	95
Şekil 114. Zeugma Mozaik Müzesi giriş bölümü.....	96
Şekil 115. Het Loo Sarayı Giriş Bölümü, Apeldoorn/Hollanda	106
Şekil 116. Het Loo Sarayı giriş bölümü, Apeldoorn/Hollanda.....	106
Şekil 117. Hatay Arkeoloji Müzesi giriş bölümü öneri çalışma görselleri.....	107
Şekil 118. Hatay Arkeoloji Müzesi giriş bölümü öneri çalışma görselleri.....	108
Şekil 119. Hatay Arkeoloji Müzesi giriş bölümü öneri çalışma görselleri.....	108
Şekil 120. Hatay Arkeoloji Müzesi giriş bölümü öneri çalışma görselleri.....	109
Şekil 121. Açık alan önerisi, Migration Müzesi Proje Görseli, Londra, 2023	110
Şekil 122. Açık alan önerisi, Migration Müzesi Proje Görseli, Londra, 2023	110
Şekil 123. Hatay Arkeoloji Müzesi açık alanlar öneri çalışma görselleri	111
Şekil 124. Hatay Arkeoloji Müzesi açık alanlar öneri çalışma görselleri	112
Şekil 125. Hatay Arkeoloji Müzesi açık alanlar öneri çalışma görselleri	112
Şekil 126. Hatay Arkeoloji Müzesi açık alanlar öneri çalışma görselleri	113
Şekil 127. Malatya Arkeoloji Müzesi Sergileme alanları plan önerisi	115
Şekil 128. Malatya Arkeoloji Müzesi Sergileme alanları ikinci plan önerisi	117
Şekil 129. Malatya Arkeoloji Müzesi sergileme alanları öneri çalışma görselleri	118
Şekil 130. Malatya Arkeoloji Müzesi sergileme alanları öneri çalışma görselleri	118
Şekil 131. Malatya Arkeoloji Müzesi sergileme alanları öneri çalışma görselleri	119
Şekil 132. Malatya Arkeoloji Müzesi sergileme alanları öneri çalışma görselleri	119

Şekil 133. Malatya Arkeoloji Müzesi sergileme alanları alternatif öneri çalışma görselleri.....	120
Şekil 134. Malatya Arkeoloji Müzesi sergileme alanları alternatif öneri çalışma görselleri.....	121

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konusu ve Önemi

Toplumların sahip olduğu sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik değerlerin nesiller boyunca aktarılmasını sağlayan müzeler tarih boyunca insanlara ışık tutmuştur. Müzeler eski çağlardan itibaren insanlara değerli bilgiler sunmaktadır. Bu sebeple müzeler insanlık tarihi için oldukça büyük bir öneme sahiptir. Bu durum mimarlık tarihi için de geçerlidir. Müzelerin mimari yapılandırılması ziyaretçilerin konforunu ve değerli eserlerin korunmasını sağlama ihtiyacı ile şekillenmektedir.

Mimari yapılarda kullanılan malzemeler tasarım kriterleri kapsamında olmalıdır. Malzemelerin mimari yapıda büyük önem taşıması nedeniyle bu çalışmanın konusu dört farklı arkeoloji müzesi özelinde müze mimarisinde malzemenin tasarıma etkisini araştırmaktır. Bu müzeler Adana Arkeoloji Müzesi, Zeugma Mozaik Müzesi, Antakya Arkeoloji Müzesi ve Malatya Arkeoloji Müzesidir.

Ülkemizde çok sayıda müze binası bulunmaktadır fakat yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu sebeple bu çalışmada Türkiye’de bulunan dört farklı arkeoloji müzesini incelemenin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda mimaride belirleyici unsurlar olan malzemelerin araştırılmasının müze mimarisi ve bu alanda yapılacak araştırmalar için önemli olduğu düşünülmektedir.

1.2. Çalışmanın Hedefi ve Kapsamı

Çalışmanın kapsamı Türkiye’de bulunan dört farklı arkeoloji müzesinden oluşmaktadır. Bu müzeler Adana Arkeoloji Müzesi, Zeugma Mozaik Müzesi, Antakya Arkeoloji Müzesi ve Malatya Arkeoloji Müzesidir. Çalışma dahilinde bu müzelerin sergileme alanları, zemin ve duvar oluşumlarında kullanılan malzemelerin tasarım açısından analiz edilmesi ve çözüm önerilerinin üretilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışma kapsamında kullanılan malzemelerin özellikleri, plan ve mekân özellikleri, yerleri ve kullanım amaçları analiz edilmiştir. Müze yapılarında bulunan sergileme alanları, sirkülasyon alanları, giriş holü, ortak dinlenme alanları, tuvaletler, servis ve depo alanları, otopark, idari birim odaları ve satış alanları incelenmiştir. Araştırma kapsamında iç mimari tasarıma yönelik öneriler sunulmuştur.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi literatür taramasının yapılması, alan çalışması ile seçilen müzelerin yerinde (fotoğraf çekimi, plan şemalarının oluşturulması vb.) incelenmesi, verilerin analiz edilmesi, sonuç ve önerilerin sunulmasıdır.

BÖLÜM II

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Konu ile İlgili Önceki Çalışmalar

Çayırılı Z., 1996 yılında, Müze tasarımı ve sergileme mekanları üzerine bir inceleme isimli tezinde, sergi mekanlarının tasarımı ve organizasyonu üzerine çalışma yapmıştır. Sergileme mekanları hacim, form, aydınlatma, renk, doku ve ses alt başlıkları açılarak analiz edilmiştir. İncelenen müzelerdeki sergi alanları ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Parlak L., 1997 yılında, Müze ve galerilerde sergileme tasarımına etki eden elemanlar isimli tez çalışmasında, çağdaş müzecilik kavramında sergileme alanlarına etki eden elemanlar uluslararası düzeyde incelenmiştir. Tasarıma etki eden elemanlar alt başlıklarla incelenmiş ve konu ile ilgili örnekler eklenmiştir.

Ünal Ş., 1999 yılında, Müze kavramının tarihsel süreç içerisinde gelişimi isimli tez çalışmasında, Müze kavramının eski Yunan tapınaklarında ilk ortaya çıkışından günümüze kadar dayanan değişimi üzerine çalışma yapmıştır.

Sade F., 2005 yılında, Türkiye’de müze mimarlığını araştırmıştır. Müzeleri Batı’daki gelişim süreçlerini de göz önünde bulundurarak incelemiştir. Müze olarak tasarlanan veya başka amaçlı yapılardan dönüştürülmüş müzeleri dönemlerinin kültürel, siyasi ve mimari anlayışları çerçevesinde değerlendirmiştir.

Deniz M., 2008 yılında, “Müze Sergileme Alanlarında Güncel Gösterim Teknikleri ile Mimari Tasarım İlişkisi Üzerine Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tezinde, müze sergi alanlarında gösterim tekniklerinin değişimleri üzerine çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmanın kapsamı özellikle son dönemdeki müze örnekleridir.

Çolak B., 2011 yılında, Müzelerde sergileme mekanları üzerine yaptığı makale çalışmasında yirminci yüzyılın modernist ve postmodernist süreç içerisinde sergileme-mekân ilişkisini araştırmıştır. Çalışmada New York Modern Sanat Müzesi (MoMA) ve Frankfurt Modern Sanat Müzesi (MMK) sergileme mekânları ele alınmıştır. Sergi mekânının yapısı bu iki müze örneği üzerinden değerlendirilmiştir.

Akgün Ü. E., 2011 yılında, mekânsal kurgunun algı ve yön bulmadaki etkisini müzeler üzerinden incelemiştir. İstanbul arkeoloji müzesi gözlem yapılarak araştırılmıştır. İnsan ve mekân iletişiminde davranışın nasıl şekillendiğini, müze örneğinde mekân kurgusunun nasıl bir etkiye sahip olduğunu araştırmıştır.

Öztekin O. A., 2014 yılında, Müze kavramı ve müze yapılarının iç mekanlarının İstanbul'dan örneklerle incelenmesi adlı tezinde Topkapı Sarayı Müzesi, Dolmabahçe Sarayı Müzesi ve Sakıp Sabancı Müzesini değerlendirilmiştir. Osmanlıdan günümüze kadar korunmuş olması sebebiyle bu müzeler seçilmiştir. Günümüz ihtiyaçları doğrultusundaki eklemeler ve eserlerin yeni teknoloji ve teknikler ile sergilenmesi incelenmiştir.

BÖLÜM III

MÜZE KAVRAMI

3.1. Müze Tanımı

Toplumların sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik değerlerinin nesiller boyunca aktarılmasına ve sahip oldukları değerli bilgilerin korunmasını olanak sağlayan müzeler eski çağlardan itibaren insanlara değerli bilgiler sunmaktadır. Bu sebeple müzeler insanlık tarihi için oldukça büyük bir öneme sahiptir.

Uluslararası Müze Konseyi (ICOM) tarafından 2022 yılında Prag’da gerçekleştirilen son konseyde müze tanımı, “Müze, somut ve somut olmayan mirası araştıran, toplayan, muhafaza eden, yorumlayan ve sergileyen, toplumun hizmetinde olan, kâr amacı gütmeyen, kalıcı bir kurumdur. Halka açık, erişilebilir ve kapsayıcı müzeler, çeşitliliği ve sürdürülebilirliği teşvik eder. Eğitim, eğlence, yansıtma ve bilgi paylaşımı için çeşitli deneyimler sunarak, etik, profesyonel ve toplulukların katılımıyla çalışır ve iletişim kurarlar.” şeklinde güncellenmiştir (ICOM, 2022, s:13).

Müzeler toplumun geçmiş birikimlerini toplayarak, koruyarak, belgeleyerek, uygarlıkların düşünsel ve sanatsal yaratılarına sahip çıkarken, geriye dönük koruyucu görevlerini gerçekleştirirler. Öte taraftan toplumun estetik anlayışının gelişmesi, geçmişin, yaşanan anın ve geleceğin açıklanması, yorumlanması, belli bir beğeni düzeyine erişilmesi, toplumsal gelişmelerin yönlendirilmesi, halkın eğlenirken öğrenip gelişmesi, zamanın böylelikle değerlendirilmesi nedeniyle, günümüz müzelerinin amaçları ileriye yönelik nitelikler kazanmaktadır (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Cilt2, 1321).

İnsanların geçmişleri hakkında bilgi sahibi olarak geleceklerine ışık tutmak, toplumların sahip oldukları kültürel, sanatsal ve bilimsel değerleri sergilemek gibi amaçlara hizmet etmek amacıyla üretilen müze mekânları, toplumların kültürel anlamda bir kimliklerinin oluşmasına önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu nedenle hemen hemen her kültürde müze mekânlarına rastlamak mümkündür (Sakarya G., 2020, s:6). Müze binası, temel anlamıyla bir ülkenin hayatında, kültür üreten ve iş gören bir organizma olarak kabul edilir. İş gören organizma tanımı, yapıtları toplama, tarih içerisinde saklama, eğitim, iletişim gibi faktörleri içerir (Ünal Ş., 1999, s:2).

Geçmişin materyal kalıntılarından oluşan müzeler hem toplumun bilgi bankaları olarak hem de tarihin yeniden kurulması anlamında tekrar yapılanmasının gösteri

alanlarıdır. Müze, insanların tarihle ve otantik objelerle buluştukları yerdir. Müzelerde otantik objelerle, nesnelerle tarih sunulur. Müzecilik bir kitap yazmak veya film çevirmek gibi senaryo üretmeye dayanır (Deniz M., 2008, s:4). Müzeler insanlara sunulan nesneler aracılığıyla birçok farklı alanda bilgi sunmaktadırlar. Bu sebeple müzeler farklılıkları doğrultusunda sınıflandırılmaktadır.

UNESCO'nun 1958 tarihli Brezilya Bölgesel Semineri'nde belirlenen gruplamaya göre müzeler, ilgili oldukları bilim dallarına göre şu şekilde sınıflandırılmıştır:

1. Sanat Müzeleri
2. Modern Sanat Müzeleri
3. Arkeoloji, Tarih ve Kültürel Miras Müzeleri
4. Etnografya ve Folklor Müzeleri
5. Doğa Tarihi Müzeleri
6. Bilim ve Teknoloji Müzeleri
7. Bölge Müzeleri
8. Uzmanlık Müzeleri
9. Üniversite Müzeleri (Gökalp Z., 2015, s:74).

Müze, geniş bir kavramdır ve sonuç olarak müzeler, belirli yerel koşullara uyacak ustalıklı ve akıcı bir organizasyon ile güçlü bir şekilde kanıtlanmıştır. Büyük uluslararası kentsel kültür saraylarından, yerel yaşamın sade gösterilerine veya çiftlik müzelerinden, bilim merkezlerinin yüksek teknolojiye inter-aktif siber sergilerine kadar her müze benzersizdir (Hopper E., 1996, s:3).

3.2. Müzelerin Sınıflandırılması

Dünya üzerinde fazla sayıda müze bulunmaktadır ve bu müzelerde çeşitli alanlarda ürünler sergilenmektedir. Bu çeşitlilik, müzelerin sınıflandırılma ihtiyacına sebep olmuştur. Müzeler koleksiyonlarının içeriklerine göre ilgili oldukları bilim dalına bağlı olarak sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırma yöntemi müzelerin sınıflandırılmasında kullanılan en yaygın yöntemdir. Ayrıca müzeler işlevlerine veya sergileme yöntemleri gibi özelliklerine göre de sınıflandırılabilirler.

3.2.1. Sanat Müzeleri

Sanat değeri taşıyan eserlerin birkaç yüzyılın sanat birikimini ya da sanat akımını tablolar, çizimler, heykeller şeklinde sergileyen ve gelişmeleri izleyen müzelerdir. Bu müzeler, seramik, maden, mobilya sanatçı kitapları gibi koleksiyonlara sahip olabilir. 1764 yılında kurulan St. Petersburg Hermitage Müzesi, ilk özel sanat müzesi olması açısından önemlidir. Bir diğer önemli örnek aslında 16. yüzyıldan beri ziyarete açık olan ancak resmen 1765 yılında açılan Floransa İffizu galerisidir (Gökalp Z.D., 2015, s:76).

Sanat müzelerinin koleksiyonları içerisinde sanat alanına dahil olan filmler, fotoğraflar, resimler, seramikler, kostümler, grafik sanatları, enstalasyon çalışmaları gibi birçok eser sergilenebilmektedir.

Şekil 1. Hermitage Müzesi iç mekân görselleri

Kaynak: <http://www.saint-petersburg.com/museums/hermitage-museum/state-rooms/>
Erişim tarihi: 31.10.2022

Şekil 2. İffuzi galerisi

Kaynak: https://florencetips.com/uffizi_gallery.html Erişim tarihi: 31.10.2022

3.2.2. Modern Sanat Müzeleri

Modern sanat müzeleri çağdaş ve modern sanat eserlerinin sergilendiği müzelerdir. 1919 yılında New York'ta kurulan Modern Sanat Müzesi (MoMA) en önemli örneklerindendir. Türkiye’de kurulan ilk modern sanat müzesi İstanbul Modern Sanat Müzesidir.

Şekil 3. MoMA girişi

Kaynak: <https://www.moma.org/> Erişim tarihi: 31.10.2022

Şekil 4. MoMA sergileme alanı

Kaynak: <https://www.artforum.com/> Erişim tarihi: 31.10.2022

3.2.3. Arkeoloji, Tarih ve Kültürel Miras Müzeleri

Adı arkanios (eski) ve logos(bilim) sözcüklerinden türetilmiş olan arkeoloji bilimi genel bir deyişle geçmişteki insan emeğini tanıtmaya çalışır. Onu “eskinin bilimi” olarak da tanımlamak olasıdır (Sevin V., 1995, s:11). Dolayısıyla arkeoloji çalışmaları

geçmiş çağlarda yaşamış insanların tarihsel, kültürel ve sanatsal gelişimlerini anlamamıza olanak sağlamaktadır.

Arkeoloji bilimi eskiye dair keşifler yapmanın yanı sıra bunları yorumlayarak yeni bilgileri açığa çıkarmaktadır. Bu sayede birçok toplum geçmişine dair bilgiler elde etmektedir. Dünyanın birçok yerinde arkeoloji müzeleri bulunmaktadır. 1753 yılında kurulan İngiltere British müzesi önemli arkeoloji müzesi örneklerindendir.

Şekil 5. British Müzesi Great Court alanı görseli

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/British_Museum tarihi: 31.10.2022

Şekil 6. British Müzesi iç mekan görselleri

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/British_Museum tarihi: 31.10.2022

Ülkemizde en yaygın müze türü Arkeoloji müzesidir. 1891 yılında kurulmuş olan İstanbul arkeoloji müzesi bu alandaki ilk müze olması açısından önemlidir. Gaziantep

Zeugma Mozaik Müzesi, Göreme Açık hava Müzesi, Hatay Arkeoloji Müzesi, Adana Arkeoloji Müzesi, Malatya Arkeoloji Müzesi ve Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi ülkemizde bulunan önemli arkeoloji müzeleri örneklerindendir.

Şekil 7. İstanbul Arkeoloji Müzesi

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0stanbul_Arkeoloji_M%C3%BCzeleri

Erişim tarihi: 31.10.2022

Şekil 8. İstanbul Arkeoloji Müzesi sergileme alanı ve iç mekan görselleri

Kaynak: <http://sile.gov.tr/istanbulun-muzeleri-istanbul-arkeoloji-muzeleri>

3.2.4. Etnografya ve Folklor Müzeleri

Etnografya, Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde “Kavimleri karşılaştırarak inceleyen, kültür oluşumlarını araştıran bilim, budun betimi, kavmiyat” olarak tanımlanmaktadır.

Kültür, toplumların biriktirdiği tüm maddi ve manevi değerleri içine alan bir olgudur. Kültürün aktarımında en etkili unsurlardan birisi ise müzelerdir. Günümüzde müzelerin pek çok çeşidi olmasına karşın, toplumun kültürel mirasının en canlı ve en

somut biçimde yansıtması nedeniyle etnografya müzeleri ayrıcalıklı bir konuma sahiptir (Bülbül H., 2016). Etnografya müzeleri ziyaretçilerin kendilerinin ve dünyalarının birçok yönünün farkındalığını, ilgisini ve değerlendirmesini genişleten ve değiştiren dönüştürücü bir deneyim sunan bir iletişim ortamıdır. Bu yüzden kültürel mirasa olan alakanın, etnografya müzeleri ile doğrudan ilişkisi vardır. Toplumun sosyal yaşantısını yansıtan insan eli ile yapılmış etnografik eserleri içeren müzeler sadece cam vitrinlerin ardında sergilenen eserlere sahip yapıda kısıtlanmış bir kuruluş olarak düşünülmemelidir (Okca, A., 2021).

Türkiye’de kurulan ilk etnografya müzesi Ankara Etnografya Müzesidir. Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından 1928 yılında yapılmıştır. İlk çağlardan Cumhuriyet dönemine kadar eserler sergilenmektedir.

Şekil 9. Ankara Etnografya Müzesi

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Ankara_Etnografya_M%C3%BCzesi

Balıkesir’de bulunan Tahtakuşlar Etnografya Müzesi önemli etnografya müzesi örneklerdendir. Müze Alibey Kudar adında bir ilkokul öğretmeni tarafından 1991 yılında kurulmuştur. Türkiye’nin ilk özel etnografya müzesi olması sebebiyle ayrıca önem taşımaktadır.

Şekil 10. Tahtakuşlar Etnografya Müzesi giriş

Kaynak: <https://www.etnografyamuzesi.com/2022/04/09/ankara-vakif-eserleri-muzesi/>

Şekil 11. Tahtakuşlar Etnografya Müzesi sergileme alanı

Kaynak: <https://www.etnografyamuzesi.com/2022/04/09/ankara-vakif-eserleri-muzesi/>

3.2.5. Doğa Tarihi Müzeleri

Doğa tarihi müzeleri biyolojik yaşam, jeoloji, zooloji, antropoloji, paleontoloji, botanik ve ekoloji gibi alanlarda insanlara bilgi vermek amacıyla kurulmuş müzelerdir. Bu müzelerde doğada var olan veya fosilleşmiş canlı örnekleri, taşlar, mineraller, hayvan ve bitki örnekleri, botanik bahçeleri sergilenebilmektedir.

Dünyanın birçok yerinde farklı doğa tarihi müzesi örnekleri yer almaktadır. Newyork'ta bulunan NYC Amerikan Doğa Tarihi Müzesi önemli örneklerdendir.

Şekil 12. NYC Amerikan Doğa Tarihi Müzesi mavi balina modellemesi,

Kaynak: <https://www.amnh.org/exhibitions/permanent/ocean-life/blue-whale-model>

Şekil 13. NYC Amerikan Doğa Tarihi Müzesi dinazor iskeleti,

Kaynak: <https://www.amnh.org/exhibitions/permanent/saurischian dinosaurs/tyrannosaurus-rex>

3.2.6. Bilim ve Teknoloji Müzeleri

Bilimi ve onun ürünü olan teknolojileri, karmaşık ve korkutucu olarak nitelendiren topluluklar, çağa ayak uydurmakta güçlük çekecektir. Bilim ve teknoloji müzeleri, bilimin temel prensiplerini ziyaretçilere tanıtmak, sevdirmek, deney yaparak gözlemlerde bulunmalarını sağlamak, eğlendirmek, merak ve heyecan uyandırmak ve de yaygın eğitime katkı sağlamak amacıyla kurulmuşlardır (Bozdoğan, 2007, s:16).

Bilim ve teknoloji müzeleri toplumların geçmişten geleceğe sahip olduğu bilimsel ve teknolojik gelişmeleri insanlara sunmaktadır. Bu müzelerin ziyaretçilere oluşturulan sistemlerle etkileşim içinde olma imkânı sağlaması en önemli özelliklerindendir. Dünyanın birçok yerinde bilim ve teknoloji müzeleri bulunmaktadır. Oxford Üniversitesinde 1683 yılında kurulan Ashmolean müzesi ilk bilim müzesidir. Ülkemizde ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Bilim ve Deney Merkezi önemli örneklerdendir.

Şekil 14. ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi bilim ve teknoloji tarihi sergi alanı,
Kaynak: <https://tbm.metu.edu.tr/bts/> Erişim tarihi: 31.10.2022

3.3.Müzelerin Tarihsel Gelişimi

Müzeler insan ırkının hazineleridir. İnsanların anılarını, kültürlerini, umutlarını ve hayallerini saklarlar. Modern müzeler gelişmeden önce, farklı toplumlar önemli gördükleri nesneleri ve koleksiyonları korumanın farklı yollarını buldular (Caygill, 2011, s:6). Müzeciliğin ilk yıllarında müzelerin başlıca amaçları geçmişe ait sanatsal, kültürel ve bilimsel öğeleri toplamak, korumak, belgelemek ve sergilemek (Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi, s:1321).

Müze sözcüğü Grekçe mouseion kelimesinden türetilmiş olup, tarihsel süreçte Eski Mısır ve Mezopotamya'da değerli eşyaların tapınaklarda toplanması, savaşta galip gelen hükümdarların ele geçirdikleri ganimetleri gücün sembolü olarak halk önünde teşhir etmesiyle ortaya çıkmıştır (Altunbaş, 2012, s:3). İlkçağ yazınında bir tanrısal varlık vardır ki ondan söz ederken her ozan, her yazar duygulanır, sesi bir başka içtenlik ve dokunaklılıkla çınlar kulaklarımızda. Bu varlık Yunanca "mousa", Latince "musa" diye adlandırılıp batı dillerinin hepsine giren esin perisidir (Erhat A., 1993, s:208).

Müzelerin kuruluşundan önce değerli nesne ve sanat yapıtları, mağara, mezar, kutsal mekân, tapınak, saray, villa ve kent merkezlerinde dinsel ve nesnel nedenlerle toplanıp sergilenmiştir. Helenistik dönemde mouseion'lar kültür merkezleri olarak önem kazanmıştı (Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi, s:1321). Müzenin ilk atası sayabileceğimiz

Mouseion tapınağı, elbette günümüzdeki müzelerden çok farklıdır. Bu ve diğerleri, bilginin toplandığı ve gelecek kuşaklara aktarılmak için yazılıp saklandığı, sanat ve ilime dayanan okullar topluluğudur. Yine antik çağda, Atina’da ünlü ressamın yapıtlarının ‘Pinakotek’ denilen salonlarda toplandığı ve bu mekanların halka açık olduğu bilinmektedir. Pinokotek de bir anlamda sanat galerisinin atasıdır. Müzenin gelişim tarihi açısından önemli olan, antikçağ insanın sanat eserlerini ve ilim kaynaklarını toplama, koruma anlayışına sahip oluşudur (Karabıyık, 2007, s:3).

Şekil 15. Mouseion, İskenderiye Kütüphanesi

Kaynak: Karabıyık, 2007, s:3

Batıda Rönesans’a kadar sanat, tarih ve bilim kaynakları dışı kapalı bir koleksiyonculuk anlayışıyla toplanmaya devam etmiştir. Halk için sanat eserleri sadece kiliseyi ziyaret ettiklerinde görebilecekleri bir olguydu. Uzun dönem müze tanımının bir parçası olarak görülen kütüphanelere ve kitaplara ulaşmaları ise neredeyse imkansızdı. Rönesans dönemi düşünürleri Roma dönemi eserlerini, antik yapı kalıntılarını, elyazmalarını ortaya çıkarmaya başlamış, böylelikle, Antikçağ bilginlerinin eserlerine yeniden ulaşmışlardır. Ayrıca antik eserlere ve küçük antik objelere olan ilginin arttığı Rönesans döneminde, zamanın üst sınıflarında antik malzemeleri toplama merakını uyandırmıştır. Başlangıçta küçük antik objelere duyulan merak daha sonra yerini sanatsal objelere ve mimariye bırakmıştır. Böylece zamanın üst sınıfları arasında bir hobi gibi başlayan koleksiyonculuk gelecekte müzeciliğin nüvesini oluşturmuştur (Karabıyık, 2007, s:4).

16. Yüzyılda sanatçı, uzman eleştirmen aracı ve danışman olarak toplumda önem kazanmış, o zamana değin eski yapıtları toplayan koleksiyoncular çağın sanatçılarından

da yapıtlar satın almışlardır. Böylelikle bilinçli bir koleksiyonculuk gelişmeye başlamış, sanat yapıtları ve sanatçılar hakkında bilgi toplamaya gidilmiştir. 17. Yüzyıl sanatını ve koleksiyonculuğu etkilemiş, zenginleşen kentsoylu yeni ve güçlü bir koleksiyoncu grubunu oluşturmuştur. Aynı yüzyılda İngiltere kralı Birinci Charles'ın İtalya'da Gonzaga galerisinde satın aldığı koleksiyonlar saray çevresi etkilenmiş ama krallığa karşı gerçekleştirilen devrimde bu koleksiyon satılmış sanata ilgi durulmuştur. Ancak 1660 tan sonra Fransız ve İtalyan edebiyatının etkisiyle İngiltere'de koleksiyonculuk yeniden canlanmıştır (Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi, s:1321).

Müzelerin prototipleri (ilk örnekleri) 18. yüzyıl sonlarında gerçekleşmiştir. Kraliyet koleksiyonlarının, Fransa'dan başlayarak Avrupa'nın her yerine yayılan, çok kapsamlı bir olgu olarak halka açılmasıyla müzeler kamusal bir kurum niteliği kazanmışlardır. Bu süreçte;

1. Fransız Devrimi'yle birlikte kraliyet koleksiyonlarının ortak millî varlık ilan edilmesi,
2. Ulusçuluk anlayışının güçlenip yayılması,
3. Koleksiyonların halka açılmasının doğal sonucu olarak sergileme ve bilgilendirme işlevinin giderek gelişmesi ve güçlenmesiyle bir sistem çerçevesinde kurumlaşmayı gerektirmesi de diğer etkenlerle birlikte önemli rol oynamıştır (Öztekin, O., 2014, s:4).

19. Yüzyılda sadece Avrupa'da değil, Avrupa dışındaki ülkelerde de çok sayıda müze açılmıştır. Bunlar sanat tarihi, endüstri, etnografya, tarih, doğa tarihi gibi belli konularda uzmanlaşan ve gittikçe müzelerin kurumsal ulaştığını gösteren örneklerdir. Özellikle Fransız devrimi sonrası yayılan ulusçuluk hareketleri sonucunda her ulus kendi tarihini araştırma antik dönem medeniyetlerine dayandırma yönünde bir tarih yazma sürecine girdiğinden tarih müzeleri yaygınlaşmıştır (Küçükhasköylü N., s:34).

20. Yüzyılın başında Avrupa ve Amerika'da çağdaş sanat müzeleri, 2 yarısında ise endüstriyel gelişmelerin etkisiyle bilim ve teknoloji müzelerinin sayısında artış olmuştur (Gökalp Z.D., 2015, s:35). 19. yüzyılda ve öncesinde elit bir kesime hitap eden, toplumdan uzak duran geleneksel müzeler 20. yüzyılda toplumsal, siyasal olaylara bağlı olarak değişim göstermiş, bu kurumların toplumdaki yerini irdeleyen çalışmalar da yaygınlaşmıştır. Bu çalışmalarla halkla sıkı ilişkinin, iletişimin gözetildiği, toplumun

gelişimine hizmet eden günümüz müze anlayışı oluşmaya başlamıştır (Öztekin, O., 2014, s:22).

Müzelerin sayılarında artış sebebiyle 1946 yılında Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) farklı müzelerden uzmanlar tarafından kurulmuştur. Konseyin kuruluşundan bir yıl sonra Meksika’da İlk genel kurul toplanmıştır. 1965 yılına kadar olan süreçte sergilerin eğitici rolü, kültürel malların uluslararası dolaşımı ve korunması temel unsurları üzerine konferanslar düzenlemiştir. ICOM günümüzde faaliyetlerine devam etmektedir ve birçok ülkeye eğitim vermektedir.

3.4. Türkiye’de Müzeler Hakkında Yönetmelikler

Türkiye’de 6/02/2007 tarihli 26426 sayılı resmî gazetede yayınlanan Vakıflar Genel Müdürlüğü Yönetmeliği müzelere yöneliktir. Bu Yönetmelik, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 26’ncı maddesi ile 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu’nun 36’ncı maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Bu Yönetmeliğin amacı, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından kurulmuş ve kurulacak olan tüm müzelerin kuruluş ve çalışma esasları ile bu müzelerin bakım, koruma ve derlenmesinin yanı sıra müze hizmetlerinde çalışan personelin görev ve sorumlulukları ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Yönetmeliğin toplam 40 maddesi bulunmaktadır ve 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde amaç, kapsam, dayanak ve tanımlar, ikinci bölümde genel hükümler, üçüncü bölümde müze personeli ve görevleri ve son olarak dördüncü bölümde çeşitli son hükümler yer almaktadır. Yönetmeliğe göre müze, “Vakıflar Genel Müdürlüğüne bağlı ve vakıf medeniyetine dair kültür varlıklarını tespit eden, ilmi metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın kültür ve tabiat varlıkları ile vakıf bilinci konusundaki eğitimini, vakıf anlayışı altında yatan yardımlaşma ve dayanışma duygusunu ve bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede etkili olan daimî kuruluşu” şeklinde tanımlanmaktadır.

Müzenin önemli işlevlerinden biri “koruma”dır. Bu işlev, klasik müzecilikte olduğu kadar modern müzecilik anlayışında büyük öneme sahiptir. Arşivlerde yer alan birçok materyalin korunması, saklanması ve depolanması başlı başına bilimsel bir konu olmuştur. Modern binalarda koleksiyonun muhafazası için mimarlar, en ideal binayı tasarlamakta serbesttir. Doğal veya yapay ışıklandırma, iklim kontrolü gibi unsurlar binanın yapım aşamasında hesap edilebilir (Ersoy, 2016, s:15).

Türkiye’de 22.01.1984 tarihli ve 18289 sayılı resmî gazetede yayınlanan Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmeliğinin 6’ncı maddesine göre, müze olarak kullanılacak binanın;

- a) Müstakil bir yapı veya ayrı bir bölüm olması,
- b) Mevcut kültür ve tabiat varlıklarının teşhirine, depolanmasına ve grup ziyaretlerine uygun olması,
- c) Kültür ve tabiat varlıklarının sağlıklı bir şekilde korunmasına uygun olması,
- d) Gerekğinde kültür ve tabiat varlıklarının bakımının yapılabileceği bir atölyenin bulunması,
- e) Ziyaretçilerin müracaat, dinlenme yeri, tuvalet ve diğer zaruri ihtiyaçlarını karşılayabilecek tesislerin bulunması,
- f) Yangına, sabotaja ve hırsızlığa karşı emniyet tedbirlerinin alınmış olması gerekmektedir.

Müzelerin güvenli binalar olmasının yanı sıra rahat gezilebilen mekânlar olması da gerekmektedir. Teşhir salonlarında eserler, kimi zaman görkemi kimi zaman hikâyesiyle ziyaretçinin ilgisini kendisine çeker. Ziyaretçisi yoğun müzelerde vitrinlerin önünde uzun kuyruklar oluşmakta bu durum özellikle yaşlı ve çocuk ziyaretçiler için sorun yaratmaktadır. İşlevsel ziyaretçi akışı için düzenlemeler ve ziyaretçilerin eserleri rahatlıkla inceleyebilecekleri şeritlerin oluşturulması sorunun çözümüne yardımcı olabilir (Ersoy, 2016, s:18). Müze binalarının tasarım aşamasında bu gereksinimler doğrultusunda tasarlanması ziyaretçilerinin konforunu sağlayabilmekte aynı zamanda bina içinde yaşanabilecek kargaşanın da önüne geçebilmektedir. Bu durum hem müzede sergilenen eserlerin hem de ziyaretçilerin güvenli bir alan içinde olmasına yarar sağlayabilmektedir.

Müze binalarının önemli işlevlerinden bir diğeri ise sergilemedir. Bunun başlıca sebebi ziyaretçiler ve eserler arasındaki iletişimin sergileme biçimi ve sunum teknikleri aracılığıyla sağlanmasıdır. Eserlerin ziyaretçilere doğru tanıtılması, hikayelerinin anlaşılır olması ve ziyaretçi kitlesinin tamamına yönelik olması gerekmektedir.

Eserlerin görselliği en iyi şekilde vurgulanıp, öyküleri yeterince aktarılabilirse, ziyaretçilerin kültür varlıklarına ve müzelere olan ilgisi de artacak, müzelerin ziyaretçi sayısı çoğalacaktır. Bu bakımdan modern sergileme ve sunum tekniklerinin kullanılması yerinde ve gerekli bir uygulamadır. Esere uygun niteliklerde vitrin seçimi, doğru kurulan

aydınlatma sistemi, standart puntolarla hazırlanan ve yeterli bilgilere sahip tabelalar, eserin tamamlayıcı unsurlarıdır. Bu hususlarla birlikte teşhir salonlarında birkaç eser veya koleksiyonun ön plana çıkarılması, müzelerimizin çağdaş sergileme ve sunum tekniklerini kullanmasının önünü açacaktır (Ersoy, 2016, s:17).

BÖLÜM IV

MALZEME KAVRAMI

Mimaride malzeme, yapının tasarım aşamasından ürün olarak sunulduğu son aşamaya kadar önemli bir yere sahiptir. Bunun sebeplerinden biri malzemelerin hem mimariyle bütün olarak hem de kendi başlarına mekâna ve kullanıcılara etki ediyor olmasıdır. Mekânın algılanma biçimi, atmosferi, ısı ve ışık yoğunluğu gibi birçok kavram, malzemeler ile değişkenlik gösterebilmektedir. Örneğin bir mekânda kullanılan zemin malzemesinin biçimi, o mekânı daha büyük, daha küçük ya da daha derin algılamamıza sebep olabilmektedir. Bu durum malzemelerin renk, saydamlık, biçim gibi özellikleri dolayısıyla da şekillenebilmektedir.

Malzeme çağdaş zamanları mimarlık ile tecrübe etmenin gerçekliğine katkıda bulunmalı; biçimler ise (boşluk ve doluluklar dahil) geçmişle bağ kurup, kullanıcıya yaşanmışlığı hissettirerek dönemler arası geçişler oluşturmalıdır. Ancak bunun tam tersi de yapılabilir. Örneğin, parametrik biçimler içeren bir tasarımda eski çağlarda kullanılan bir mermer kaplama bize malzeme aracılığıyla yaşanmışlığı; biçim ile çağımızı hissettirebilir (Berkin, 2022, s:14).

Bir binayı oluşturan malzemeler, binanın etkisel özelliklerinde kritik bir rol oynamaktadır. Sadece inşaatın temeli olarak değil, aynı zamanda bina ile insan arasında bir arabulucu olarak da önemlidirler. Malzemelerin bina yapısı ve işlevi hakkında anlatacak bir hikayesi vardır. Yüzeyler duyular tarafından algılanır ve duyguları iletir. Malzemeler bir yapıyı dış dünyaya açabilir, hafif, şeffaf, yekpare ve sağlam görünebilir. Mimari dil açısından istenilen izlenimi verebilmek için malzeme seçimi tasarımın bir parçasıdır. Bu nedenle bir yapının malzeme nitelikleri özenle seçilmeli ve kullanılmalıdır. Tasarımı desteklemeli ve hatta onu şekillendirmeye yardımcı olmalıdırlar. Farklı malzemelerin sunduğu olanaklar çok ve çeşitlidir, bu da onları mimarlar için ideal bir tasarım kaynağı haline getirir (Hegger, 2017, s:7).

Mimaride malzemeler doğal malzemeler ve yapay malzemeler olarak iki ana grupta sınıflandırılabilir. Doğal malzemeler; ahşap, taş, kil, kum, çakıl, mermer, hasır, pamuk, deri ve yün ürünleri gibi doğal kaynaklardan elde edilen malzemelerdir. Yapay malzemeler; çimento, tuğla, beton, seramik, plastikler gibi insan yapımı malzemelerdir.

4.1. Doğal Malzemeler

Doğal malzemeler işlenmemiş veya sınırlı oranda işlenmiş malzemelerdir. Doğal kaynaklardan elde edilirler ve genellikle geri dönüştürülebilirler. Bu durum sürdürülebilirlik ve çevresel etki açısından olumlu etki bırakmaktadır. Tasarımda doğal malzemeler organik formları sayesinde estetik oluşturabilmektedir. Ayrıca yerel kültür ve çevreye uyumlu bir tasarım sağlayabilmektedir.

Tasarımda doğal malzeme kullanımı, kentin doğal dengesinin korunmasında dolayısıyla, doğal mekanlar yaratılmasında oldukça etkilidir. Bu nedenle, doğada çok bulunan birçok ürüne girdi olan, işlenmesi kolay, doğal olarak yetişmiş organik bir malzeme olan ahşabın kentsel mekanlarda, park ve bahçe düzenlemelerinde kullanım alanının yaygınlaştırılması gerekmektedir (Karafıkı,2009).

4.1.1. Ahşap

Mimarlıkta ahşap malzemenin kullanımı insanlara doğrudan doğal olanı saflığı ve sıcaklığı çağrıştırmaktadır. Ahşap malzemenin görsel anlamda doğayı çağrıştırması ekolojik olduğunun açıklamasına tek ölçüt değildir ahşap malzemede de geçerli olduğu gibi yapı malzemelerinin ne ölçüde çevre dostu olduğunu sağlayabilmek için o malzemenin tüm ömür süreci boyunca neden olabileceği çevresel etkileri bilmemiz gerekmektedir (Canan, 2003).

Frank Lloyd Wright, ahşap tüm malzemeler arasında insani açıdan en mahrem olanıdır şeklinde ifade etmektedir. İnsan ahşapla iletişimde olmayı sever, elinin altında hissetmeyi sever, dokunuşuna ve görünümüne sempati duymaktadır (Ojeda, 2005).

Şekil 16. Kuhlein mimarlık ahşap konuk evi, 2014

Kaynak: <https://www.kuehnlein-architektur.de/projekte/wohnhaus-aus-holz/>

Şekil 17. Kuhlein mimarlık ahşap konuk evi iç mekân görselleri, 2014

(Kaynak: <https://www.kuehnlein-architektur.de/projekte/wohnhaus-aus-holz/>)

4.1.2 .Doğal Taş

Doğal taşın olumsuz hava koşullarına dayanıklı olması, taşıyıcı gücünün fazla olması ve doğada bol miktarda bulunması, yüzyıllar boyunca mimarının en soylu yapı malzemesi olarak kullanılmasını sağlamıştır. Hiçbir bağlantıya gerek duyulmaksızın sağlam yapılar inşa etmeye olanak tanınması, doğal taşı diğer malzemelerden üstün kılan en önemli özelliklerdendir. Zarafeti, dayanımı ve potansiyel zenginliği ile asırlardan beri

insanoğlunun vazgeçilmez sanat kollarından birini ve yapı elemanlarını oluşturmaktadır (Öcal, 2012).

Doğal taşların sunduğu renk ve doku çeşitliliği de mimaride yaygın kullanımında önemli rol oynamaktadır. Granit, mermer, traverten, kireç taşı sıklıkla tercih edilen örneklerdendir. Bu taş türlerinin kendilerine ait dayanım, estetik ve taşıyıcı gücü özellikleri bulunmaktadır. Örneğin granit malzeme volkanik bir kayadır. Dayanıklı ve çizilmeye karşı dirençli olması belirgin özelliklerindendir. Mutfak tezgâhları, banyo lavaboları, döşemeler ve dış cephe kaplamaları gibi birçok alanda kullanılabilmektedir.

Şekil 18. Peter Zumthor, Thermal Baths Vals, İsviçre, 2014

Kaynak: <https://architectuul.com/architecture/thermal-baths-vals>

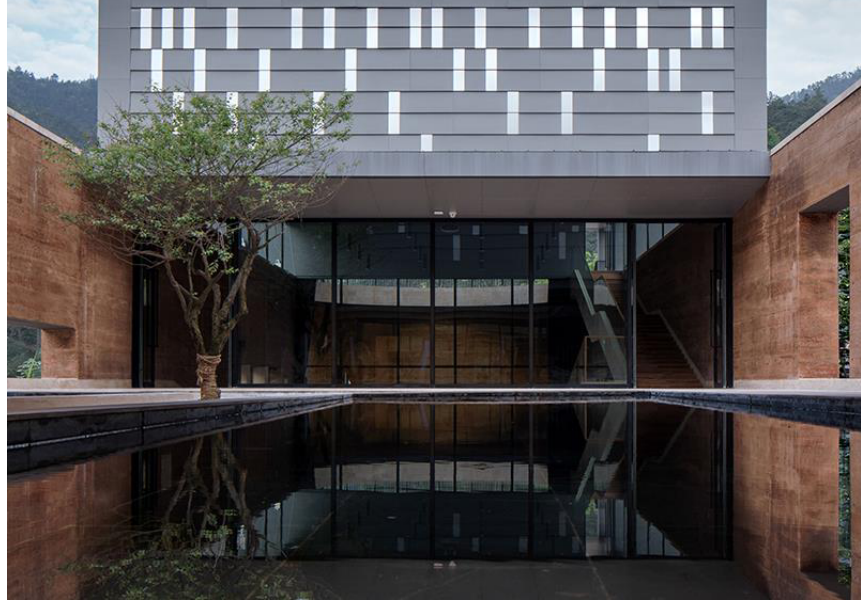

Şekil 19. Peter Zumthor, Thermal Baths Vals İç mekan görselleri, İsviçre, 2014

Kaynak: <https://architectuul.com/architecture/thermal-baths-vals>

4.1.3. Toprak

Ülkemizde geleneksel yapılara baktığımızda yerel malzeme kullanımının yaygın olduğu görülmektedir. Toprak esaslı malzemelerin kullanımı başta kırsal bölgeler olmak üzere çok yaygın olarak görülmektedir. Geleneksel yapılarda toprak; sıva, harç ve kerpiç olarak adlandırılan duvar bloğu şeklinde kullanılmıştır. Bu malzemenin yaygın kullanımının birçok nedeni vardır. Yerel olması, ucuz olması, kolay üretilir ve ısı depolama özelliğinin olması gibi özellikler bunların bazılarıdır. Ayrıca tamamen geri dönüşümlü ve zehirli gaz salınımı yapmayan, ateşe dayanıklı bir malzeme olduğu da unutulmamalıdır (Özgünler, 2017, s:35).

Şekil 20. DL Artelier mimarlık, Sanbaopeng sanat müzesi, 2017, Çin

Kaynak : <https://dl-atelier.com/projects/sbpyszx>

Şekil 21. DL Artelier Mimarlık, Sanbaopeng Sanat Müzesi İç mekân görseli, 2017, Çin

Kaynak : <https://dl-atelier.com/projects/sbpyszx>

4.1.4. Metaller

Mimari biçimlerin yenilenmesinde, metal malzemelerin rolü önemli olmuştur. Dökme demirin yol açtığı değişimin sonrasında, demir ve karbon karışımı olan çelik; sağlamlığı, elastikiyeti ve uzama nitelikleri sayesinde dökme demirin yerini almıştır (Karadağ, 2011, s:11).

Mimaride metal malzemeler dayanıklılık, estetik ve işlevsellik özellikleri nedeniyle sıklıkla tercih edilebilmektedir. Çelik, alüminyum, pirinç, bakır, demir, titanyum sıklıkla tercih edilen örneklerdendir. Çin Sanat Akademisi Halk Sanatları Müzesi mimaride metal malzeme kullanımının önemli örneklerindendir. Bununla birlikte kullanılan malzemelerin geri dönüştürülmüş olması sebebiyle sürdürülebilir bir yapıdır.

Yapının yerleşim planlaması arazi eğiminden faydalanarak parçalı mimari anlayışıyla gerçekleştirilmiştir. Parçalı mimari anlayışla tasarlanan kütleler, paralelkenar forma ve beşik çatıya sahiptirler. Kütlelerin cepheleri çelik teller ile ağ şeklinde çevrelenmiştir. Bu çelik teller üzerine bölgeden temin edilen atık kiremitler yerleştirilmiştir (Çüçen, 2022).

Şekil 22. Çin Sanat Akademisi Halk Sanatları Müzesi, 2015, Çin

Kaynak : <https://www.arkitektuel.com/cin-sanat-akademisi-halk-sanatlari-muzesi/>

4.1.5. Cam

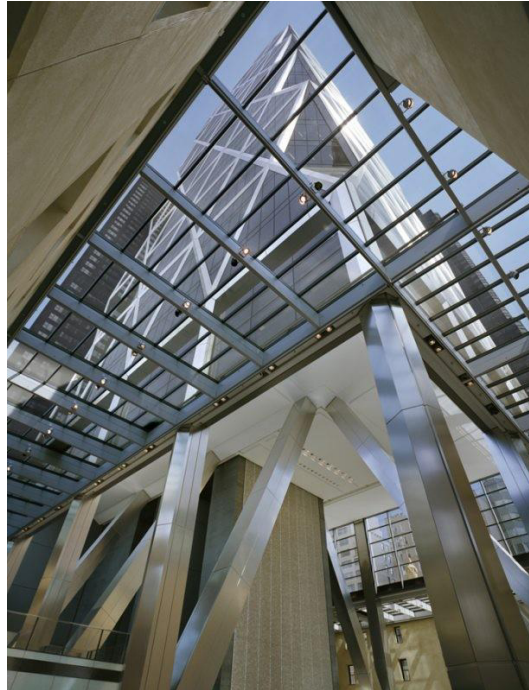
Cam günümüzde her mekânda sınırsız kullanıma sahip bir malzeme durumundadır ve artık kullanım alanı yalnız pencereler değildir gelişen teknoloji ile birlikte özellikle mimari alanda hemen hemen bütün uygulamalarda yer almaktadır.

Günümüzde cam ileri derecede modern yöntemlerle yüksek otomasyon sistemleriyle bilgisayar kontrolünde kaliteli ve büyük bir hassasiyetle üretilmektedir erişilen bu nokta düz cam kullanımının başta iş yerleri, fabrikalar, tren istasyonları gibi halka açık modern binaların dış cephelerindeki uygulamalarını doğrudan etkilemiştir (Sienkiewicz, 2006, s:3).

Şekil 23. Hearts Kulesi, Norman Foster, 2006

Kaynak:<https://www.archdaily.com/204701/flashback-hearst-tower-foster-and-partners>

Şekil 24. Hearts Kulesi iç mekan, 2006

Kaynak:<https://www.archdaily.com/204701/flashback-hearst-tower-foster-and-partners>

4.2. Yapay Malzemeler

Yapay malzemeler insanlar tarafından üretilmiş, işlenmiş malzemelerdir. Çeşitli fiziksel ve kimyasal özelliklere sahip olabilmektedirler. Bu malzemeler dayanıklılık, işlenebilirlik, ucuzluk ve çeşitlilik gibi özellikleri sayesinde tercih edilebilmektedir. Buna ek olarak tasarım ve ihtiyaçlar doğrultusunda kolayca işlenebilir olması önemli özelliklerindendir. Yapay malzemeler kullanılırken çevresel faktörler ve sürdürülebilirlik etkileri dikkatli bir şekilde yönetilmelidir. Bu malzemelerin sürdürülebilirlik ilkelerine uygun seçiminin ve üretiminin olumsuz yönde çevresel etkilerini azaltmak için önemli olduğu düşünülmektedir.

4.2.1. Beton

Beton; çimento, su, agrega ve kimyasal veya mineral katkı maddelerinin homojen olarak karıştırılmasından oluşan; başlangıçta plastik kıvamda olup, şekil verilebilen, zamanla katılaşarak sertleşerek mukavemet kazanan bir yapı malzemesidir (Salgın, 2007, s:11).

Betonun plastik bir malzeme olması, döküldüğü kalıbın şeklini kolayca alması, kalıp astarları kullanılarak veya sonradan uygulanan işlemler sonucunda yüzeyine özel dokular verilebilmesi, betonun mimari bir malzeme olması yanında, her türlü tasarım ürününde kullanılması sonucunu doğurmuştur. Bu alanlar endüstriyel ürün tasarımı, heykeltçilik, iç mimari ve şehirselleştirme ürünleri tasarımı gibi uygulama alanlarında yoğunlaşmıştır (Karagüler, 2013, s:75).

Şekil 25. Ronchamp, Le Corbisuer, 1954

Kaynak : <https://www.arkitektuel.com/ronchamp/>

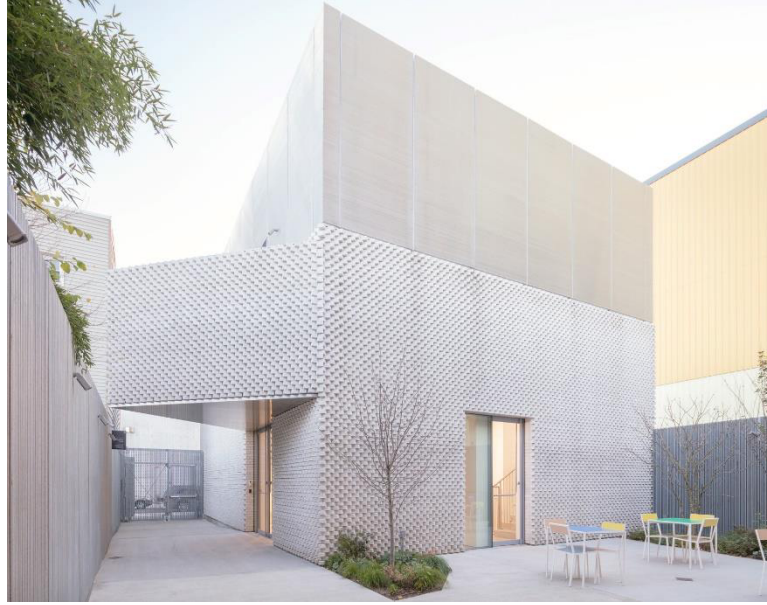
Şekil 26. Ronchamp iç mekân, Le Corbisuer, 1954

Kaynak : <https://www.arkitektuel.com/ronchamp/>

4.2.2. Tuğla

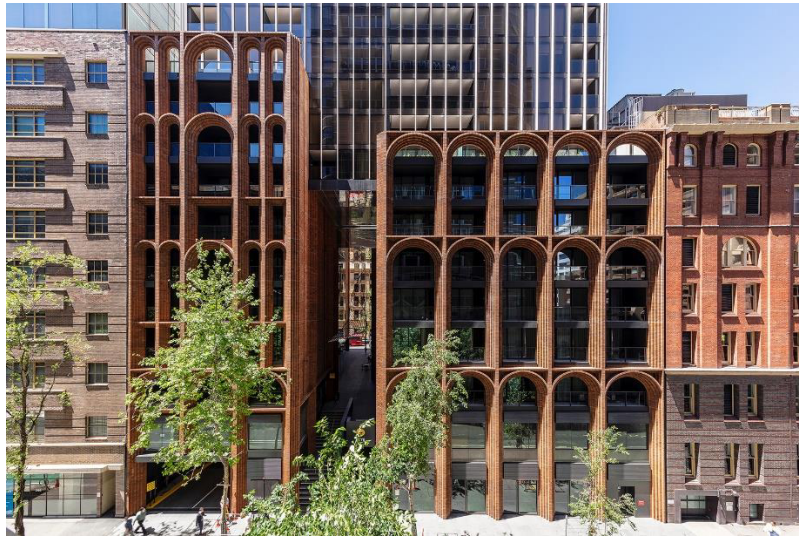
Tuğla insanlık tarihinde kullanılan en eski yapı malzemelerinden biridir. Tarihsel süreçte tüm uygarlıklar tuğlayı farklı yöntemlerle biçimlendirip kendi mekânlarını yaratmıştır. Bu yaratım uzun süre dönemin yerel malzemeleri ve ilkel şekillendirme yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Ağatekin, 2022, s:19). Genellikle kum, kil, çakıl gibi doğal malzemelerin karıştırılması ile üretilmektedir. Karışım kalıplar yardımı ile şekillendirilmekte ve pişirme yöntemi ile kurutulmaktadır. Doğal malzemelerden üretiliyor olması sebebiyle çevre dostu ve geri dönüştürülebilir bir malzemedir. Bunun yanı sıra estetik, akustik ve dayanıklılık önemli özelliklerindendir.

Tuğla, taşıyıcılık özelliğinden dolayı yığma olarak uygulanmasının yanı sıra malzemenin rengiyle de öne çıkan ve malzeme kompozisyonuna göre farklı doku ve yüzeyler oluşturmak için oldukça elverişli olan bir malzemedir (Seçkin, 2019. s:10).

Şekil 27. So-il Mimarlık, sanat merkezi, 2021

Kaynak : <http://so-il.org/projects/amant-art-campus>

Şekil 28. Koichi Takada Mimarlık, Arc, Sidney, Avustralya, 2018

Kaynak : <https://koichitakada.com/projects/arc/>

4.2.3. Tekstil Malzeme

İşlevsel anlamda tekstil malzeme, mimari tasarımlarda istenen ‘hafiflik’, ‘en az yüzey’ ve ‘en fazla açıklık’ özelliklerine karşılık veren malzemedir. Bu yönüyle tasarımlara yeni yaklaşımları ve olanakları sağlarken, işlevsellikten ayrı olarak estetik ve kavramsal yönüyle de birçok mimarın ve sanatçının dikkatini çekmekte, tekstil malzeme yüzey dokuları ya da formlarının yarattığı özgün görsellikleri nedeniyle tasarımlarda

kullanılmaktadır (Gezer, 2009, s:14). Günümüz iç mekân tasarım anlayışında; alev alma süresi geciktirilmiş, daha dayanıklı, bakım onarım gerektirmeyen, kir tutmayan ve ses yutuculuk özelliği artırılmış tekstil malzemeler daha fazla önemsenmektedir. Tekstil malzemenin iç mekâna kazandırdığı sıcaklık hissi, kolay şekil verilebilme özellikleri, hafifliği dolayısıyla kolay taşınabilir olması tasarımcıların bugüne kadar işlevsel amaçlı kullandıkları bu malzemeyi aynı zamanda estetik amaçlı da kullanmaya olanak tanımaktadır (Gürani, 2018, s:48).

Şekil 29. Josep Ferrando Mimarlık, Pavilion, Barselona, 2019

Kaynak : <https://www.archdaily.com/926011/barcelona-building-construmat-ephemeral-space-josep-ferrando-architecture>

4.2.4. Plastikler

Plastik malzemelerin kullanımı 20. yüzyılın başlarına dayanmaktadır. Sertlik, dayanıklılık, hafiflik ve yalıtkanlık özellikleri kullanım tercihlerinde önemli rol oynamaktadır. Günümüz mimarisinde gelişen teknolojinin olanakları sayesinde plastik kullanımı çeşitlenmektedir. Yeni uygulama ve üretim yöntemleri de hız kazanmaya devam etmektedir.

İç mekanlara baktığımızda plastik esaslı kaplamaların yoğun olarak kullanıldığını görmekteyiz. Plastik malzeme tercih edilmesini görece ucuz, diğer malzemelerin doku ve tonlarında üretilebilen, hafif olması akla gelen ilk etkenlerdir. Görsel açıdan son derece berrak olan türleri dayanıklı ve hafif olmaları sebebiyle de tercih sebebidir (Sadıklar, 2014, s:1). Plastik malzemenin mimaride kullanımında çevresel etkilerine ve atık

yönetimine özen gösterilmelidir. Geri dönüştürülebilir uygulamalar sayesinde çevreye zararı engellenebilmekte ve sürdürülebilir bir yaklaşım benimsenebilmektedir.

Şekil 30. Geri dönüştürülmüş plastik mobilya örneği, The New Raw

Kaynak: <https://thenewraw.org/Work>

4.2.5. Seramik

Yeryüzünde en çok bulunan ve toprakla özdeşleştirilen kilin işlenmesi şekillendirilmesi ve pişirilmesi ile ilk seramik ürünler ortaya çıkmıştır bu süreç aynı zamanda seramiğin en basit ve doğal anlatımı ile tanımını da başlatmıştır (Arcasoy, 2020). Geçmişten günümüze seramik inorganik maddelerin işlenmesiyle meydana getirilmiş bir malzeme türüdür. Pişirilme işlemi ile sertlik ve dayanıklılık kazanmaktadır.

Mimaride seramik, zemin kaplamaları, duvar kaplamaları, mutfak tezgâhları, heykel ve süslemeler gibi çeşitli alanlarda yaygınlıkla kullanılmaktadır. Isı ve ışığa karşı dirençli, kolay temizlenebilen bir malzeme olması sebebiyle yaygın olarak tercih edilmektedir. Bunun yanı sıra estetik çeşitlilik de önemli özelliklerindendir.

Şekil 31. İç mekân seramik malzeme kullanım örneği

Kaynak : <https://www.yankodesign.com/2016/07/20/stunning-ceramic-interiors/>

Şekil 32. Cephe kaplaması seramik malzeme kullanım örneği

Kaynak : <https://miesarch.com/work/2086>

BÖLÜM V

SEÇİLEN ÖRNEKLER VE ANALİZLERİ

5.1. Örneklerin Seçilme Nedenleri

Toplumların sahip olduğu kültürel ve toplumsal değerlerin nesiller boyunca aktarılmasını sağlayan müzeler insanlık tarihi için oldukça önemli bir yere sahiptir. Müzelerin mimari yapılandırılması ziyaretçilerin konforunu ve değerli eserlerin korunmasını sağlama ihtiyacı ile şekillenmektedir. Ülkemizde çok sayıda müze binası bulunmaktadır. Fakat yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu sebeple bu çalışmada Türkiye’de bulunan arkeoloji müzelerinden ziyaretçi sayıları ve mimari yapıları göz önünde bulundurularak dört farklı arkeoloji müzesini incelemek amaçlanmaktadır. Bu müzeler Adana Arkeoloji Müzesi, Gaziantep Arkeoloji Müzesi, Antakya Arkeoloji Müzesi ve Malatya Arkeoloji Müzesidir. Seçilen müzelerin coğrafi özellikleri, sergilenen eserler ve ziyaretçi profillerindeki benzerlik sebebiyle yapılan kıyaslamanın verimli olacağı ön görülmektedir.

5.2. Adana Arkeoloji Müzesi

Adana’nın Seyhan İlçesine bağlı Kuruköprü Mahallesi’nde, 1972 yılında ziyaretçilerine hizmet vermeye başlayan Kuruköprü Anıt Müzesi, kültürel varlıkları koruma ve saklamada yetersiz kalmaya başlaması sonucu, yeni bir müze binasına ihtiyaç duyulmuştur. Yeni müze alanı ve binası ile ilgili yapılan araştırmalar ve değerlendirmeler sonucu, yeni müze alanı olarak Seyhan İlçesine bağlı Döşeme Mahallesi’nde bulunan “Milli Mensucat Fabrikası” uygun bulunmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın yatırım programları dahilinde başlatılan çalışmalarda, “Milli Mensucat Fabrikası”nın restore edilerek Yeni Müze Kompleksi I. Etap çalışmalarının başlatılmasına karar verilmiştir. Adana Arkeoloji Müzesi’nin teşhir ve tanzim çalışmaları 18 Mayıs 2017 tarihinde tamamlanmış ve müze ziyaretçilerine hizmet vermeye başlamıştır.

Şekil 33. Milli Mensucat Fabrikası

Kaynak: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi, <https://adana.ktb.gov.tr/TR-219366/adana-yeni-arkeoloji-muzesi-yapim-isleri.html>)

1907 yılında “Simyanoğlu Fabrikası” ismiyle faaliyetlerine başlayan fabrika, Cumhuriyetin ilanından sonra el değiştirerek “Milli Fabrika ismini almıştır. Atatürk’ün Adana’daki birçok fabrikanın yeniden canlandırılması üzerine verdiği talimatlar ile 1927 yılında dönemin iş adamları tarafından satın alınıp ismi “Milli Mensucat” olarak değiştirilmiştir. 1978 yılında aşırı borçlanma nedeniyle faaliyetlerine bir süre ara veren fabrika, 1983 yılında “Milsan Mensucat” ismiyle tekrar açılmıştır.

Milli Mensucat Fabrikası, Adana Müze Kompleksi çalışmaları tamamlandığında Türkiye ve Ortadoğu’nun en büyük müzesi olması hedeflenmektedir. Arkeoloji, Mozaik, Etnografya, Tarım, Sanayi ve Kent Müzelerinden oluşacak komplekste aynı zamanda sergi ve konferans salonlarıyla birlikte açık hava sineması, kafeterya ve restoranların yer alması planlanmaktadır T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi, <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=AAR01&DistId=MRK>).

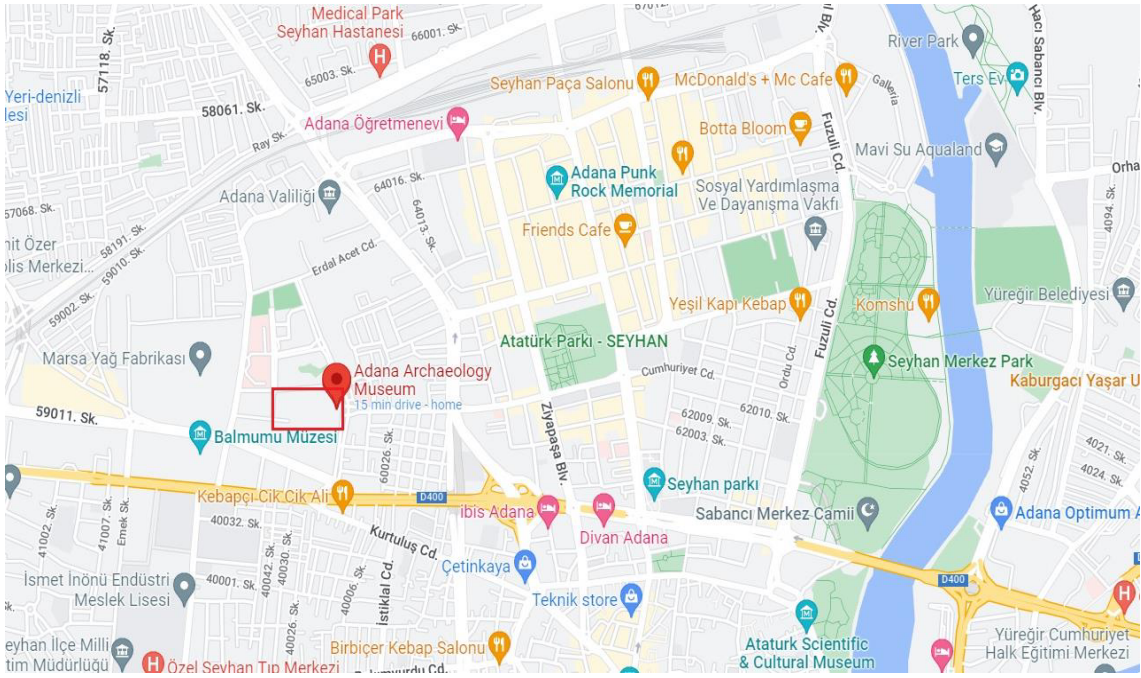
Şekil 34. Adana Arkeoloji Müzesi

Kaynak: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi, <https://adana.ktb.gov.tr/TR-219366/adana-yeni-arkeoloji-muzesi-yapim-isleri.html>)

5.2.1. Adana Arkeoloji Müzesinin Konumu

Adana Arkeoloji Müzesi konumu itibariyle şehir merkezine yakın bir bölgede yer almaktadır. Müzeye, Adana'nın birçok noktasından toplu taşıma ile ulaşım mümkündür. Müzeye ulaşımın kolayca sağlanabilmesi ve müzenin şehir merkezine konum itibariyle yakın olması müzenin ziyaretçi sayısını da arttırmaktadır.

Haftanın 6 günü hizmet vermekte olan Adana Arkeoloji Müzesi, yalnızca pazartesi günleri hizmet vermemektedir. Yıl boyunca iki farklı ziyaret saati takvimine sahip olan Adana Arkeoloji Müzesi, yılın 1 Nisan – 31 Ekim tarihleri arasındaki günlerinde 08.30 ile 19.00 saatleri arasında ziyaretçi kabul etmekte iken, 31 Ekim – 1 Nisan tarihleri arasındaki günlerde ise 08.30 ile 17.30 saatleri arasında ziyaretçilere açıktır.

Şekil 35. Adana Arkeoloji Müzesi konumu

Kaynak: <https://www.google.com/maps/place/Adana+Archaeology+Museum/>

5.2.2. Adana Arkeoloji Müzesinin Genel Özellikleri

Adana Arkeoloji müzesinde prehistorik dönemden şimdiye kadar döneme ait çok sayıda eser sergilenmektedir. Bu eserler ziyaretçilere yazılı ve sesli metinler, görseller ve canlandırmalar yardımıyla on farklı salonda anlatılmaktadır. Sergilenen eserler Adana ili ve yakın çevresinde bulunan Tarsus, Mersin, Karatepe bölgelerinde yapılan arkeolojik çalışmalar sonucundan elde edilen eserlerdir.

Dönem salonları Paleolitik çağ, Neolitik Çağ, Kalkolitik Çağ, Tunç Çağı, Demir Çağı, Klasik Dönem, Roma Dönemi, Bizans Dönemi ve Osmanlı Dönemine ait eserleri içermektedir. Ziyaretçilerin bu dönemleri kronolojik olarak gezmesi planlanmıştır. Salonlarda lahitler ve mezarlar, heykeller, büstler, çeşitli kaplar, figürler, takılar, kıyafetler ve diğer arkeolojik eserler sergilenmektedir.

Teşhir edilen eserler içerisinde özellikle Hitit Fırtına Tanrısı Tarhunda 'ya ait taş heykel, Anadolu Hiyeroglif Yazıtlı Stel, Babil Steli, Adana İli, Seyhan İlçesi'nde denizden çıkarılan bronz erkek heykeli ile Roma Dönemi'ne ait mermer Antropoid Lahit ve Akhilleus Lahti dikkat çekmektedir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi, <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=AAR01&DistId=MRK>).

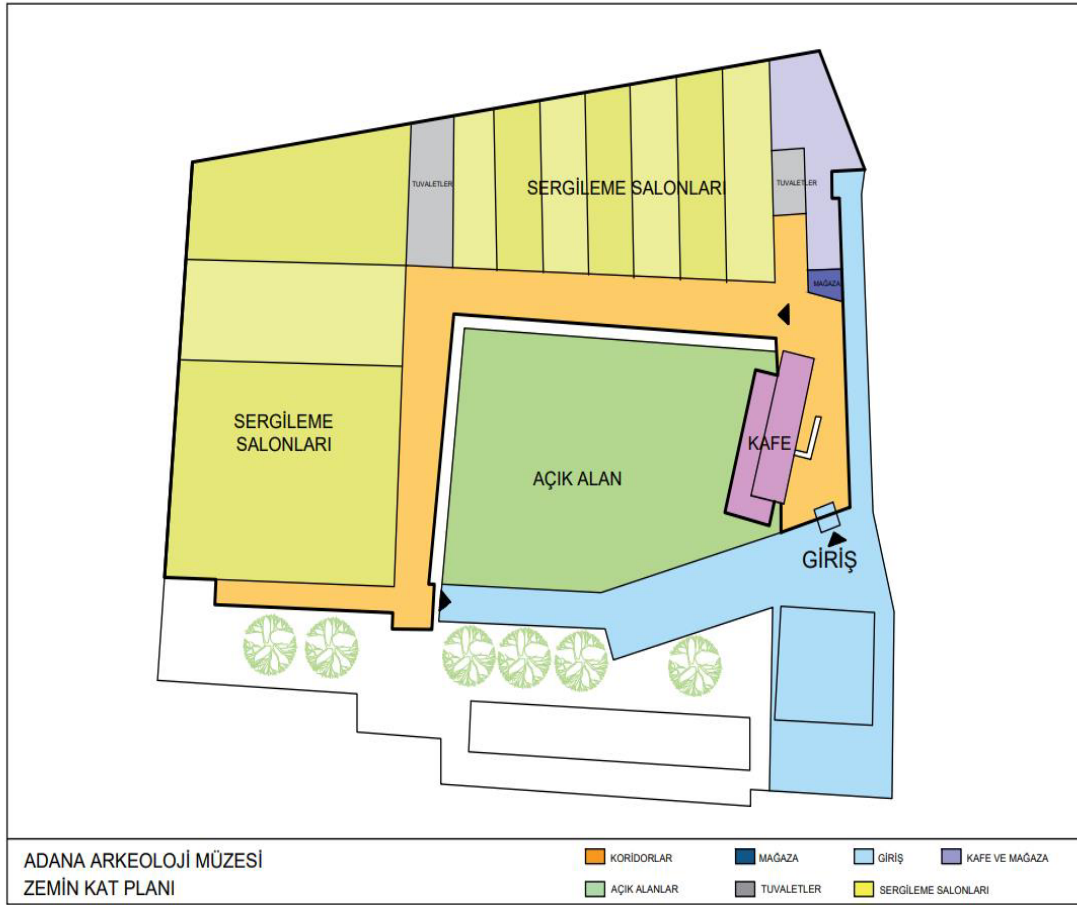

Şekil 36. Hitit Fırtına Tanrısı Tarhunda Heykeli

Yapılan kazılar sonucunda Adana ilinde bulunan mozaikler aslına uygun olarak çıkarılmıştır. Bu mozaiklerin bazıları Misis, Hipokampüs, Su Gözü, Üç camlar ve Karlık mozaikleridir.

5.2.3. Adana Arkeoloji Müzesinin Plan, Mekân ve Malzeme Özellikleri

5.2.3.1. Kat Planı

Şekil 37. Adana Arkeoloji Müzesi kat planı

Müze planı birbiri ile bağlantılı, sıralı ve farklı işlevlerde hacimlerden oluşmaktadır. Yapıya giriş, açık alanların ve bahçenin bulunduğu binanın doğu cephesinden sağlanmaktadır. Giriş alanından sergileme alanlarına, bahçeyle de bağlantısı bulunan kafeteryaya ve müze mağazasına erişim sağlanabilmektedir. Ayrıca bu bölüm geçici olarak sergileme amacıyla da kullanılabilir.

Mekanlar ziyaretçileri müze içerisinde yönlendirmek amacıyla konumlandırılmıştır. Sergileme alanlarında eserler kronolojik sıraya göre yer almaktadır ve ziyaretçilerin tümüne erişmesi planlanmıştır.

5.2.3.2. Giriş Alanı

Müzenin giriş alanında danışma bankosu, kafeterya, müze mağaza ve sergileme alanları bağlantısı bulunmaktadır. Kafeteryaya geçişin olduğu bölüm bahçeye

bakmaktadır ve kafeteryadan bahçeye ulaşılabilir. Giriş bölümü geçici olarak sergileme amacıyla da kullanılabilir.

Şekil 38. Adana Arkeoloji giriş alanı

Giriş bölümünün zemin malzemesi kiremit renginde seramik malzemedir. Bu malzemenin renk ve boyut özellikleri diğer alanlarda kullanılan zemin malzemelerinden farklıdır. Malzeme rengi baskın ve dikkat çekicidir. Bu sebeple giriş bölümünden diğer alanlara geçişler tanımlı hale gelmiştir. Duvar malzemesi açık krem renginde duvar boyasıdır. Yapının eski halinden kalan ahşap karkas sisteminin yerini çelik sistem almıştır ve giriş alanı da dahil olmak üzere yapının tamamında gözlemlenebilmektedir.

Şekil 39. Adana Arkeoloji giriş alanı zemin malzemesi

Giriş alanının üç cephesinde ve tavanda uygulanan camlar sayesinde doğal ışıktan faydalanılmaktadır. Bu durum mekânda ferah bir atmosfer oluşmasını sağlamıştır. Bunun

yanı sıra ışık geçirgenliğinin fazla olması mekânın sergi olarak kullanılması durumunda eserler için uygun ortamın oluşmasının önüne geçmektedir.

Şekil 40. Adana Arkeoloji giriş alanı cam ve çelik malzeme

5.2.3.3. Sergileme Alanları

Sergileme alanları sırasıyla dönem salonları, kazılar ve sikke salonu, mozaik salonu, lahitler ve mezar taşları olarak dört bölümden oluşmaktadır. Ziyaretçilerin eserleri kronolojik sırayla gözlemlemesi ve tamamına ulaşması amaçlanmıştır. Dönem salonları bitişik nizamda 10 salondan oluşmaktadır. Bu salonlar içerdikleri arkeolojik eserlerin dönemlerine göre adlandırılmaktadır.

Şekil 41. Paleolitik çağ salonu

Şekil 42. Roma dönemi salonu

Mozaik salonunda yapının yükseklik avantajından da faydalanarak asma kat kullanılmıştır. Bu durum ziyaretçiler için hem farklı bir deneyim sunarak mekâna dinamik bir etki sağlamıştır hem de mimarının daha verimli kullanılmasını sağlamıştır. Asma kat ziyaretçileri salondaki bütün eserleri gözlemleyebilecekleri ardından salon çıkışına ulaşabildikleri bir yönlendirmeye göre tasarlanmıştır.

Şekil 43. Mozaik salonu

Şekil 44. Mozaik salonundan çıkış bölümü

Asma katta cam malzeme tercih edilmiştir. Bu sayede ziyaretçilerin zeminde bulunan eserleri üzerlerinde gezerek gözlemlemesi sağlanmıştır. Bu durum büyük boyutlardaki mozaik eserlerin ziyaretçiler tarafından incelenmesinde de kolaylık sağlamaktadır. Aynı zamanda yapının tamamında hâkim olan cam malzemenin burada da devam ettirilmesi mimari tasarımda bütünlük oluşturmaktadır.

Şekil 45. Asma kat ve mozaik eserlerin görüntüsü

Lahitler ve mezar taşları salonunda roma dönemine ait lahit ve mezar taşları, sütun ve sütun başlıkları sergilenmektedir. Bu alanın bahçeye bakan cephesinde büyük oranda cam tercih edilmiştir. Bu sayede doğal ışıktan faydalanılmaktadır ve eserler rahatlıkla izlenebilmektedir. Malzemenin ışık geçirgenliği özelliği eserlerin doğal ışıktan zarar görebileceği için aynı zamanda olumsuz bir etkiye sebep olabilmektedir.

Şekil 46. Lahitler ve mezar taşları salonu

Şekil 47. Lahitler ve mezar taşları salonu eserler

Yapının eski ahşap konstrüksiyon sisteminin yerini çelik konstrüksiyon sistem almaktadır. Eski halinde bulunan tuğla duvar korunmuştur. Bu durum yapının eski kimliğiyle yeni kimliği arasında bir kontrast oluşturmaktadır ve mimari tasarımındaki en belirgin unsurdur. Tuğla duvar yapının eski halini temsil etmektedir ve yeni eklenen çelik konstrüksiyon gibi modern mimari tasarım elemanları yeni bir yorum sağlamıştır. Eski ve yeni arasında dengeli ve etkileyici bir tasarım kompozisyonu oluşturulmuştur. Tuğla duvarın müzede sergilenen eserlerin tarihi dokusunu destekleyici mekân atmosferini

sağladığı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra iç mimarideki bu güçlü tasarım yapıdaki eserlerin önüne geçerek mimarinin dikkat çekmesine de sebebiyet vermektedir.

Şekil 48. Tuğla duvar ve konstrüksiyon

Şekil 49. Tuğla duvar ve konstrüksiyon

Sergileme alanlarının tamamında zeminde doğal taş malzeme kullanılmıştır. Bu malzeme gri renkte ve az dokulu bazalt malzemedir. Dikkat çekici özellikleri barındırmaması ve tasarımda geri planda olması sayesinde eserlerin ön plana çıkarılması için uygun bir tercih olduğu düşünülmektedir. Sergileme alanlarının tamamında aynı zemin malzemesi kullanılmıştır. Bu durum alanlar arasında bütünlük oluşturmuştur.

Şekil 50. Doğal taş (bazalt) zemin malzemesi

5.2.3.4. Kafe ve Mağaza

Giriş bölümünden ulaşımı sağlanan mağaza ve kafeterya bölümlerinde aynı zemin malzemesi tercih edilmiştir. Bu malzeme kiremit renginde seramik malzemedir. Mağaza duvarlarında açık renkte duvar boyası tercih edilmiştir. Ürünler beyaz renginde ahşap raflarda konumlandırılmıştır. Bu sayede mağazada ürünler kolaylıkla incelenebilmektedir.

Şekil 51. Müze mağazası

Kafeteryanın bahçeye bakan cephesinde büyük oranda cam tercih edilmiştir. Doğal ışıktan faydalanılmaktadır. Bu sayede ziyaretçiler için hem ferah bir ortam sağlanmıştır hem de yeşil alanın manzarası görülebilmektedir.

Şekil 52. Müze kafesi

Şekil 53. Kafe açık alan

5.2.3.5. Açık Alanlar

Müzenin içinde bulunduğu yapıların merkez noktasında bir iç bahçe yer almaktadır. Müzenin giriş bölümünden ve kafeteryadan bahçeye ulaşım sağlanabilmektedir. Kafeteryanın açık alanı bahçede konumlandırılmıştır. Bu alanda ahşap zemin malzemesi tercih edilmiştir.

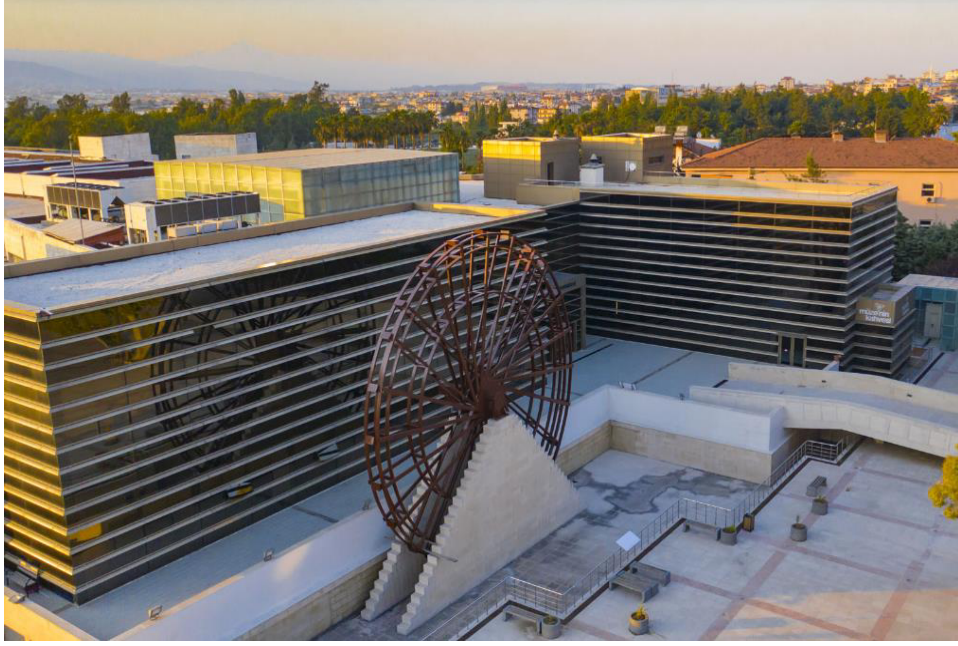
Şekil 54. Müze açık alanlar

Şekil 55. Müze açık alanlar

5.3. Hatay Arkeoloji Müzesi

Hatay Arkeoloji Müzesi Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Hatay Valiliği iş birliğiyle 2011 yılının mayıs ayında projelendirilmeye başlamıştır. Müze binası 53,500 metrekare arazide kurulmuştur. Oturum alanı 16.000 metrekare, kapalı alan 32.754 metrekare, 10.700 metrekare alan ise sergileme alanı olarak kullanılmaktadır.

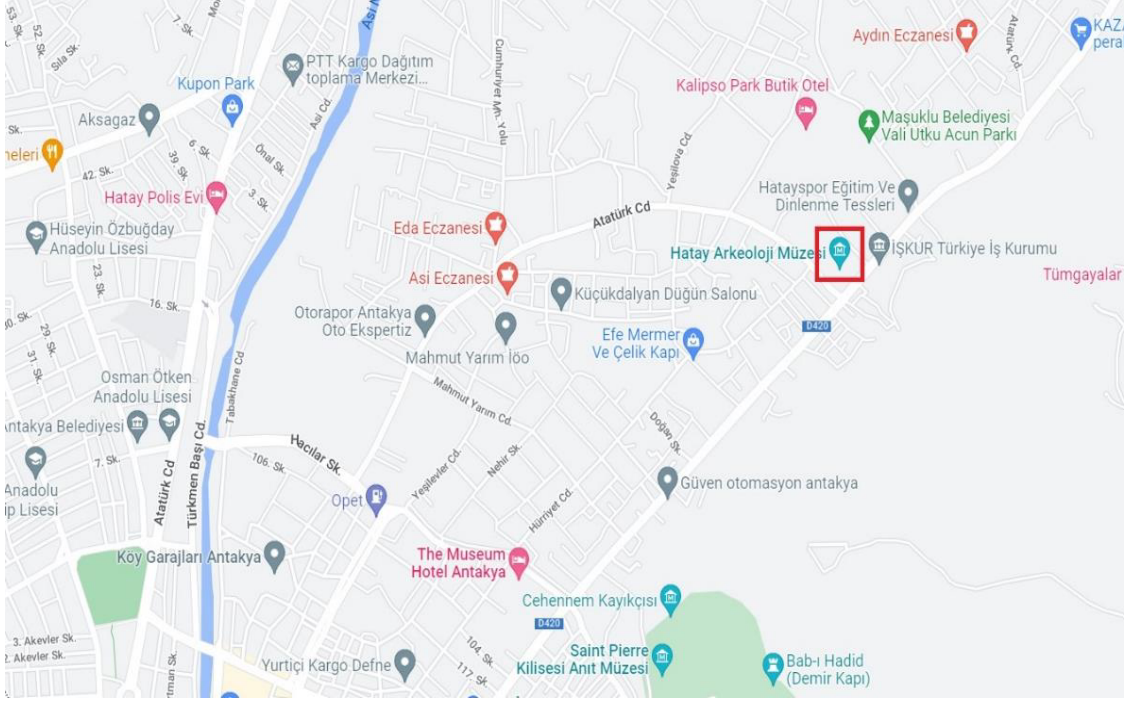
Şekil 56. Hatay Arkeoloji Müzesi

Kaynak: <https://turkishmuseums.com/museum/detail/2056-hatay-arkeoloji-muzesi/2056/1>

5.3.1. Hatay Arkeoloji Müzesinin Konumu

Hatay Arkeoloji Müzesi Hatay ilinin Antakya ilçesinde şehir merkezine yakın bir konumdadır. Şehrin birçok noktasından toplu taşıma ve özel araçla ulaşım sağlanabilmektedir. Müzeye ulaşımın kolay olmasının ve şehir merkezine konum itibarıyla yakın olmasının müzenin ziyaretçi sayısında olumlu etkisi bulunmaktadır.

Haftanın 6 günü hizmet vermekte olan Hatay Arkeoloji Müzesi, yalnızca pazartesi günleri hizmet vermemektedir. Yıl boyunca iki farklı ziyaret saati takvimine sahip olan Hatay Arkeoloji Müzesi, yılın 1 Nisan – 31 Ekim tarihleri arasındaki günlerinde 08.30 ile 19.00 saatleri arasında ziyaretçi kabul etmekte iken, 31 Ekim – 1 Nisan tarihleri arasındaki günlerde ise 08.30 ile 17.30 saatleri arasında ziyaretçilere açıktır.

Şekil 57. Hatay Arkeoloji Müzesi Konumu

Kaynak: <https://www.google.com/maps/place/Hatay+Archeology+Museum/>

5.3.2. Hatay Arkeoloji Müzesinin Genel Özellikleri

Müzenin bulunduğu Hatay ilinde M.Ö. 1700 yıllarında Üçağızlı Mağarasında yaşam başlamıştır. Bu döneme ait olduğu düşünülen Üçağızlı mağarası Hatay'ın Samandağ ilçesinde, Meydan köyünde bulunmaktadır. Müzenin sergileme alanında bu mağaranın canlandırması ziyaretçilerin deneyimlemesi için sağlanmıştır. Sergileme alanlarında Paleolitik Çağ, Neolitik Çağ, Kalkolitik Çağ, Tunç Çağı, Hitit Çağı, Helenistik Çağ, Roma Çağı, Doğu Roma Çağı, Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait birçok farklı türde eser sergilenmektedir.

Kral Şuppiluliuma heykeli müzede sergilenen en önemli eserlerdendir. Amik ovasında Tell Tayinat Höyük'te bulunmuştur. Eser, boyutunun büyük olması, belirgin göz betimlemesi ve üç boyutlu olması sebebiyle ön plana çıkmaktadır. Bazalt taş malzemeden yapılmıştır. Yüksekliği 1.5 metre ve ağırlığı yaklaşık 1.5 tondur.

Şekil 58. Kral Şuppiluliuma heykeli

Kaynak: <https://muze.gov.tr/muze-detay?sectionId=HTY01&distId=HTY>

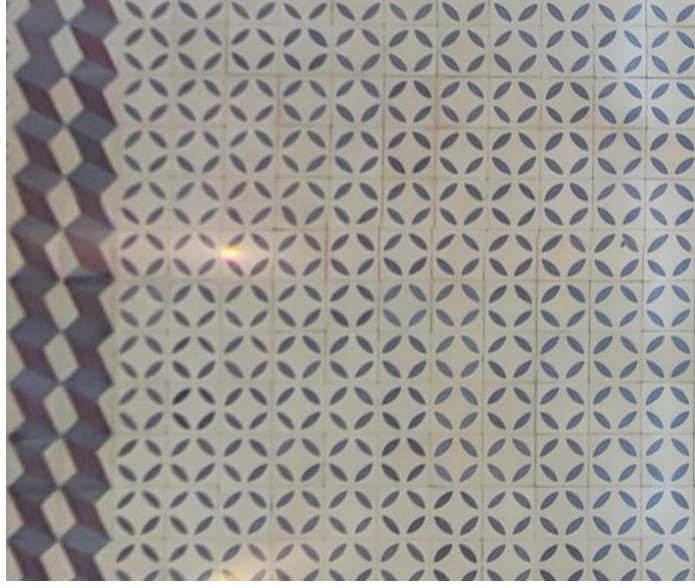
Müzede sergilenen mozaik eserlerin toplam 3250 metrekare alanı kaplıyor olması sebebiyle dünyanın en büyük ebatta mozaik sergilenen müzesi unvanına sahiptir. Mozaik eserler arasında Terkedilmiş Ariadne Mozaïği, Yakto ve Satyr ve Hermaphroditos Mozaïği, Mevsimler Mozaïği, Venüsün Doğuşu Mozaïği, Artemis Mozaïği ve İskelet Mozaïği isimli eserler ön plana çıkmaktadır.

Şekil 60. Hatay Arkeoloji Müzesi giriş bölümü

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Giriş bölümünde iki farklı zemin malzemesi tercih edilmiştir. Merkezi noktada seramik malzeme tercih edilmiştir. Bu malzemenin iki farklı türü ile geometrik bir desen oluşturulmuştur. Desen tavanda bulunan pencerelerle aynı boyutta ve hizada olacak şekilde biçimlendirilmiştir. Bir diğer zemin malzemesi ise doğal traverten taşı malzemesidir. Seramik malzeme iki renkli tercih edilmiştir. Bu renkler krem rengi ve koyu gridir. Doğal taş malzeme ise krem rengi tonlarında tercih edilmiştir. Zemin malzemelerinin renkleri birbirine benzer ve uyumludur. Bunun aksine desenler fazla çeşitli ve karmaşık algılanmaktadır. Bu sebeple doğal taş malzeme ile seramik malzeme arasında bir tasarım bütünlüğü bulunmamaktadır ve dikkat dağıtıcı bir etki bırakmaktadır. Duvarlar açık renkli duvar boyasıdır. Bu alanın geniş ve ferah algılanmasına olumlu etkisi olmuştur.

Şekil 61. Giriş bölümü seramik zemin malzemesi

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Şekil 62. Giriş bölümü doğal taş zemin malzemesi

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

5.2.3.3. Sergileme Alanları

Hatay Arkeoloji müzesinde amuk, mağara, mitoloji, tykhe, selevkoslar, seramik eserler, roma dönemi, cam eserler, maden eserler, daphne evleri, krallar, lahitler, mozaik yolu, erzin, martyrion, orta çağ, hazine, islami dönem olarak adlandırılan sergileme alanları bulunmaktadır. Bu alanlar içerdikleri eserlere göre sınıflandırılmaktadır.

Sergileme alanlarında duvar boyası tercih edilmiştir. Duvar boyasının renkleri her bölümde farklıdır ve alanın tamamında baskın bir rol oynamaktadır. Renkler bulundukları alanlarda sergilenen eserler ile bağlantılı bir etki sağlamaktadır. Örneğin mağaranın bulunduğu amuk salonunda tercih edilen kahverengi bu bölümde mağara algısını devam ettirmektedir. Bu durum ziyaretçilerin farklı dönemlere ait eserlerin sergilendiği alanların ayrımını yapmasına da yardımcı olmaktadır.

Şekil 63. Amuk bölümü kahverengi duvar boyası

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Renklerin farklı bölümlerde farklı renklerde tercih edilmesi her bölümde farklı etkiye sebep olmaktadır. Salonların bazılarında renklerin dikkat çekici olması durumu eserlerin önüne geçmektedir ve eserlerin algılanmasına olumsuz etki etmektedir. Bazı salonlarda ise koyu renk tercihi karanlık bir ortama sebep olmakta ve ziyaretçiler için konforsuz bir ortam oluşturmaktadır. Kırmızı duvar rengi uygulanan lahitler bölümü buna örnek olarak verilebilir.

Şekil 64. Lahitler bölümü kırmızı duvar boyası

Ziyaretçiler ilk önce amuk olarak adlandırılan sergileme alanına erişmektedir. Bu alanda Paleolitik çağa ait eserler sergilenmektedir. Ayrıca mağara olarak deneyimlenen bir bölüm de bulunmaktadır. Zemin malzemesi olarak doğal taşlar tercih edilmiştir. Duvar boyası bu alanda kahverengidir. Duvarda taş dokusu uygulanan bölümler de bulunmaktadır. Kullanılan malzemeler bu alanın eski çağ atmosferini desteklemektedir.

Şekil 65. Amuk bölümü mağara

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Şekil 66. Amuk bölümü çakıl taş zemin malzemesi

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Şekil 67. Amuk bölümü duvar taş doku uygulaması

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Amuk bölümünden sonra selevkoslar, tykhe, seramik eserler ve mitoloji bölümleri yer almaktadır. Bu bölümlerde duvar boyası gri renkte tercih edilmiştir. Zemin malzemesi için beyaz renkte epoksi tercih edilmiştir. Bu malzeme müzedeki sergileme alanlarında en fazla kullanılan zemin malzemesidir. Dokusuz olması ve tasarımda dikkat çekici olmaması sebebiyle müze mimarisine uygun bir malzeme olduğu düşünülmektedir.

Şekil 68. Sergileme alanı epoksi zemin malzemesi

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Şekil 69. Mitoloji bölümü

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Roma dönemi eserlerinin sergilendiği alanda yeşil renkte duvar boyası tercih edilmiştir. Bu alanda da epoksi zemin malzemesi kullanılmıştır. Mozaik eserlerin bulunduğu alan asma cam köprüler ile gezilebilmektedir. Bu durum ziyaretçilerin eserleri hem daha yakından incelemesine fırsat tanımaktadır hem de mekânın daha verimli kullanılmasını sağlamıştır.

Şekil 70. Roma bölümü mozaik eserler alanı

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Şekil 71. Roma bölümü yeşil duvar boyası

Maden eserler ve cam eserler bölümlerinde de roma dönemi bölümü ile aynı zemin malzemesi ve duvar boyası tercih edilmiştir. Bu bölümlerden sonra krallar ve Daphne evleri bölümleri yer almaktadır. Zemin malzemesi bu bölümlerde de epoksi tercih edilmiştir. Duvar malzemesi koyu gri renktedir.

Şekil 72. Daphne evleri bölümü

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Krallar bölümünde bulunan İmparator Licius Verus heykeli, koyu kırmızı renkteki kütlenin önünde konumlandırılmıştır. Bu tercih tasarımda vurgu ilkesine çağrışım yapmaktadır. Sergileme alanı içerisinde sadece bu heykelin farklı ve dikkat çekici bir renk kullanılarak ön plana çıkarılması ziyaretçilere eserin önemini aktarmaktadır.

Şekil 73. İmparator Licius Verus heykeli

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Lahitler salonunda duvar boyası koyu kırmızı renkte tercih edilmiştir. Lahitler taş veya tuğla ile örtülü mezarlardır. Bu bölümde koyu kırmızı renk tercihi eski çağa ait mezarların sergilendiği bu alanda mezarlık atmosferi oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra koyu renk tercihi karanlık bir ortama sebep olmakta ve ziyaretçiler için konforsuz bir ortam oluşturmaktadır. Lahitler bölümü içerisinde Antakya Lahdi isimli bir bölüm de bulunmaktadır. Duvar yüzeyinde eserle ilgili bilgi içeren kaplamalar uygulanmıştır.

Mozaik yolu, Martyrion ve Erzin bölümlerinde lacivert duvar boyası tercih edilmiştir. Bu alandaki renk tercihi eserler ile oluşturduğu kontrast sayesinde olumlu bir etki sağlamaktadır. Zemin malzemesi beyaz renkte epoksi malzemedir. Martyrion bölümünün zeminde sergilenen mozaik eserlerle birleştiği yüzeylerde doğal taş zemin malzemesi uygulanmıştır. Bu durum eserler ile bütünlük sağlamıştır.

Şekil 74. Martyrion bölümü

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Şekil 75. Martyrion bölümü zemin doğal taş malzemesi

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/

Orta çağ ve İslami dönem bölümlerinde açık krem renginde duvar boyası tercih edilmiştir. Duvarların bazı bölümlerinde doğal taş malzeme de uygulanmıştır. Bu alanlarda da zeminde epoksi malzeme tercih edilmiştir.

Şekil 76. Orta çağ Bölümü

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJI_MUZESI/)

Hazine bölümünde duvar malzemesi koyu mor renginde duvar boyasıdır. Koyu renk tercihi eserlerle kontrast oluşturmuştur fakat bu alanda ışık verimliliğini azaltmıştır. Zemin malzemesi bu bölümde de açık renk epoksi malzemedir.

5.2.3.4. Kafe ve Mağaza

Hatay Arkeoloji müzesinin kafesi müzenin giriş bölümüne ulaşılan cepheden ulaşılmaktadır. Kafede ayrıca müze ile ilgili hediyelik eşyalar da satılmaktadır. Kafenin iç mimarisinde müzenin içerisinde bulunan eserlerin replikasyonlarına yer verilmiştir. Müzenin atmosferi bu sayede devam ettirilmektedir. Zemin malzemesi olarak ahşap parke tercih edilmiştir. Masalar ve raflarda ahşap malzeme tercih edilmiştir. Ahşap sıcak bir malzemedir ve iç mekânda konfor sağlamaktadır. Duvar boyası açık krem rengindedir. Büyük oranda camlar uygulanmıştır. Bu sayede iç mekânda doğal ışıktan verimli bir biçimde yararlanılmaktadır ve ferah bir ortam sağlanmıştır.

Şekil 77. Hatay Arkeoloji Müzesi kafe görselleri

Kaynak: https://www.tripadvisor.com.tr/Restaurant_Review-g312729-d17705207-Reviews-Muze_nin_Kahvesi-Antakya_Hatay_Province_Turkish_Mediterranean_Coast.html)

5.2.3.5. Açık Alanlar

Hatay Arkeoloji Müzesinin giriş bölümünde ziyaretçileri karşılayan geniş bir açık alan ve ağaçlar bulunmaktadır fakat oturma alanları ve bahçe bulunmamaktadır. Kafenin dışarıya açılan cephesinde müşteriler açık alanda da oturabilmektedir.

Şekil 78. Hatay Arkeoloji Müzesi açık alanlar

5.2. Zeugma Mozaik Müzesi

Zeugma Mozaik Müzesi, 9 Eylül 2011 tarihinde Gaziantep'te açılmıştır. Müze, 30.000 metrekare oturum alanı ve 25.000 metrekare kapalı alana sahiptir. Müze birbirleri ile bağlantılı üç ayrı binanın birleşiminden oluşmaktadır. Binalardan ikisinde mozaik ve arkeolojik eserler sergilenmektedir. Diğer binada ise sergi ve konferans salonu bulunmaktadır. Barındırdığı mozaik eserlerin 1700 metrekarelik alanı kaplıyor olması nedeniyle dünyanın en büyük ikinci mozaik müzesi olma unvanına sahiptir. Önemli bir arkeolojik keşif olarak görülen Zeugma kentinden çok sayıda eser sergilenmektedir.

Zeugma, uygarlıkların beşiği olarak bilinen Mezopotamya bölgesinin M.Ö. 64 yılında Roma hakimiyetinde aldığı isimdir. Bu bölge tarih boyunca insanlık için önemli olmuştur. Medeniyetler arasında geçiş noktası olarak önem kazanmıştır ve birçok yeniliğe ev sahipliği yapmıştır. Zeugma kelimesinin anlamı köprü başıdır. Bu isim bölgenin sahip olduğu nitelikler dolayısıyla verilmiştir. Zeugma Mozaik müzesinde kente ait birçok eser sergilenmektedir.

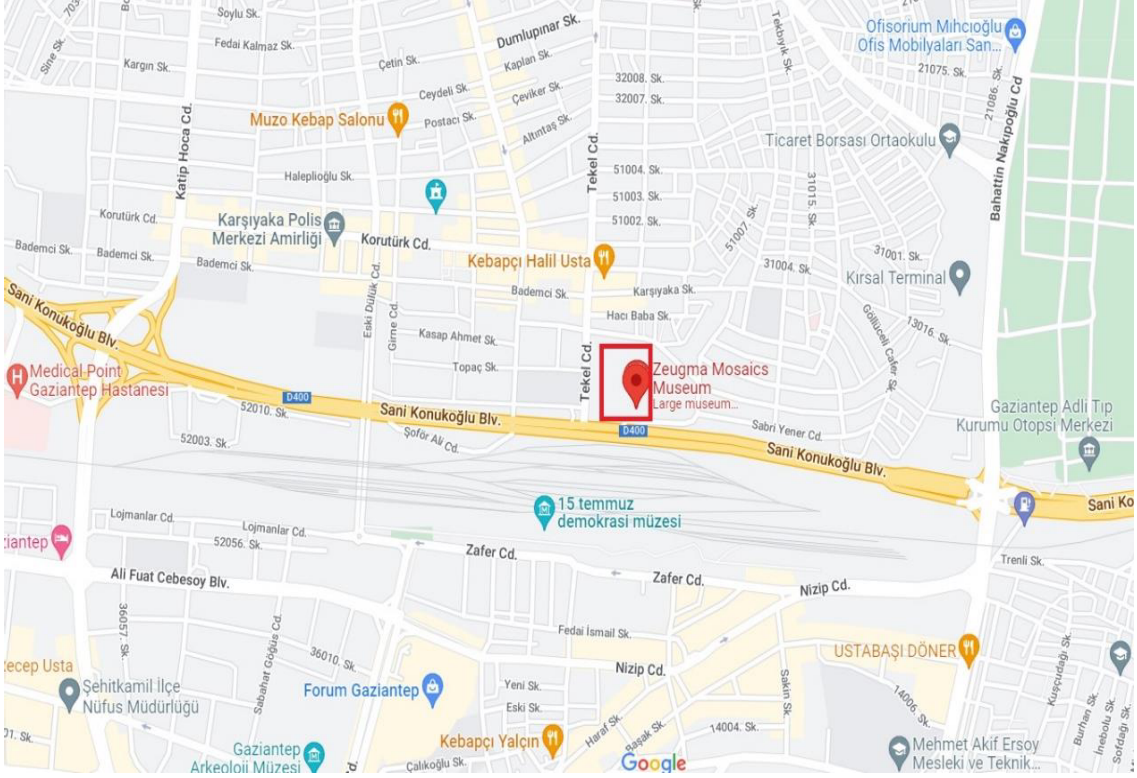

Şekil 79. Zeugma Mozaik Müzesi

Kaynak: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/gaziantep/gezilecekyer/zeugma-mozaik-muzesi>

5.2.1. Zeugma Mozaik Müzesinin Konumu

Müze, Gaziantep ilinin Şehitkamil İlçesi Mithatpaşa Mahallesi Hacı Sani Konukoğlu Bulvarı üzerindedir. Müzeye şehrin bütün noktalarından özel araç veya toplu taşıma araçları ile ulaşım sağlamak mümkündür. Müzeye ulaşımın kolayca sağlanabilmesi ve müzenin şehir merkezine konum itibarıyla yakın olması müzenin ziyaretçi sayısını da arttırmaktadır.

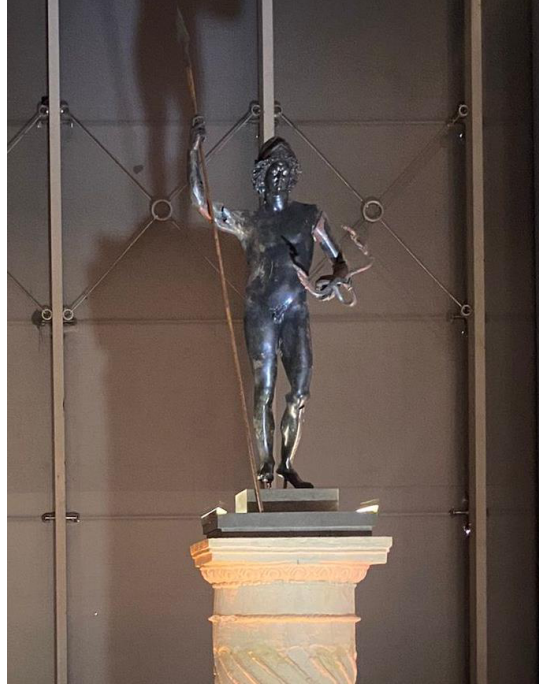
Şekil 80. Zeugma Mozaik Müzesi Konumu (

Kaynak: <https://www.google.com/maps/place/Zeugma+Mosaics+Museum/>

Haftanın 6 günü hizmet vermekte olan Zeugma Mozaik Müzesi, yalnızca pazartesi günleri hizmet vermemektedir. Yıl boyunca iki farklı ziyaret saati takvimine sahip olan Adana Arkeoloji Müzesi, yılın 1 Nisan – 1 Ekim tarihleri arasındaki günlerinde 08.30 ile 19.00 saatleri arasında ziyaretçi kabul etmekte iken, 1 Ekim – 1 Nisan tarihleri arasındaki günlerde ise 09.00 ile 17.00 saatleri arasında ziyaretçilere açıktır.

5.2.2. Zeugma Mozaik Müzesinin Genel Özellikleri

Zeugma Mozaik Müzesinde, 2 binada toplam 9 farklı bölümde sergileme alanı bulunmaktadır. Eserlerin büyük çoğunluğunu Zeugma mozaikleri oluşturmaktadır. Eserler Zeugma kentindeki konumlarına uygun olarak yerleştirilmiştir. Fırat Nehri yakınlarındaki eserler giriş katlarda Zeugma kentinin teras bölümlerinde bulunan eserler üst katlarda sergilenmektedir. Mozaik eserlerden Poseidon Mozaïği, Perseus ve Andromeda Mozaïği ve Çingene Kızı Mozaïği dikkat çeken eserlerdendir. Bunun yanı sıra Mars Heykeli, Romalı bir çocuğa ait mezar steli mozaikler dışında önemli eserlerdendir.

Şekil 81. Mars Heykeli

Mars Heykeli eseri müzenin ana binasında her kattan rahatlıkla gözlemlenebilen bir bölümde sergilenmektedir. Eser ait olduğu dönemde savaş ve barışın tanrısıdır. Müze içerisinde konumlandırılması koruyucu rolünü devam ettirdiği hissiyatı uyandırmaktadır. Bronz malzemeden yapılmış eser, 2000 yılında yapılan kazıda Poseidon Villası içinde yer alan kilerde yiyecek küplerinin altında gizlenmiş bir durumda bulunmuştur.

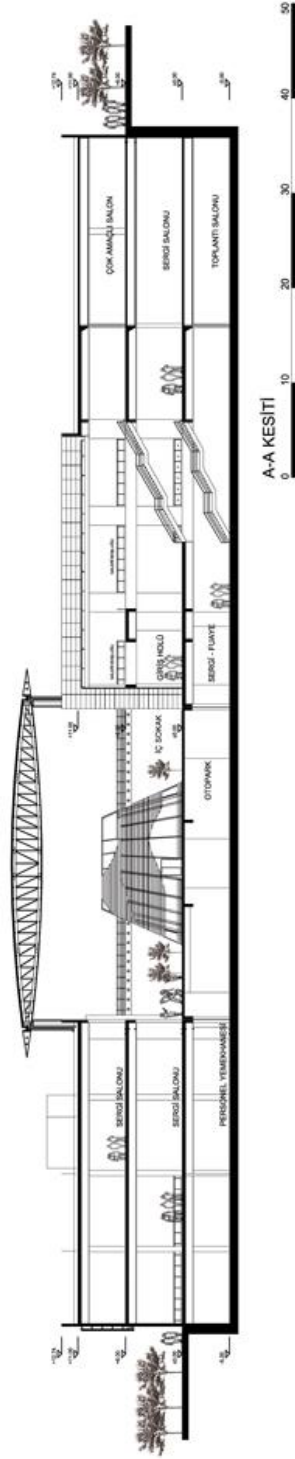
5.2.3. Zeugma Mozaik Müzesinin Plan, Mekân ve Malzeme Özellikleri

Zeugma mozaik müzesi ana bina ve yan binadan oluşan bir yapıdır. Ayrıca buna ek olarak sergi ve konferans merkezi binası da bulunmaktadır. Ana bina ve yan binada mozaik eserler sergilenmektedir ve bu alanlar birbiri ile bağlantılıdır. Binalar 3 kattan oluşmaktadır. Merkezi konumda üstü kapalı açık alan bulunmaktadır.

5.2.3.1. Kat Planı

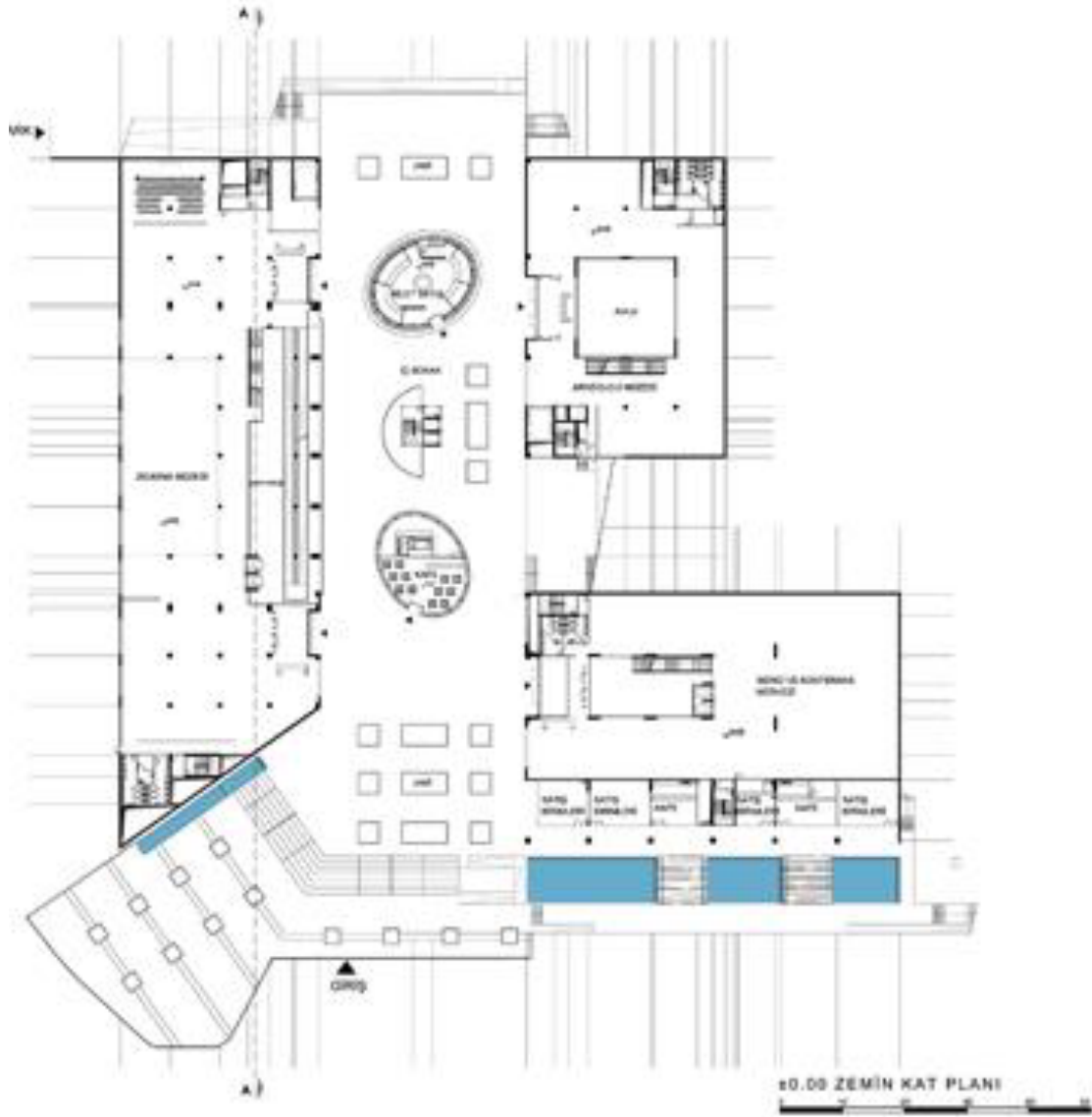

Şekil 82. Zeugma Mozaik Müzesi zemin kat planı

Şekil 83. Zeugma Mozaik Müzesi mimari kesit

Kaynak: Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi Kültür Yapıları, s:170

Şekil 84. Zeugma Mozaik Müzesi zemin kat planı

Kaynak: Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi Kültür Yapıları, s:170

5.2.3.2. Giriş Alanı

Zeugma mozaik müzesi girişi ana binanın doğu cephesinden sağlanmaktadır. Giriş bölümünün açık alanında bilet satış noktası bulunmaktadır. Turnikelerden sonra ziyaretçiler sergileme alanlarına ve çocuk sanat atölyesi bölümüne ulaşmaktadır.

Şekil 85. Zeugma Mozaik Müzesi Giriş bölümü

Giriş bölümünde açık krem renginde seramik malzemesi tercih edilmiştir. Bu malzeme açık renk olması, doku ve desensiz olması sebebiyle dikkat çekici bir özellik taşımamaktadır. Bu durum müze mimarisinde sergilenen eserlerin önüne geçmemesine sebep olmakta ve bu yüzden olumlu bir etki sağlamaktadır. Giriş bölümünün duvarlarında açık gri renkte duvar boyası tercih edilmiştir. Müzenin geriye kalan kısımlarında çoğunlukla bu duvar boyası ve zemin malzemesi tercih edilmiştir. Giriş bölümündeki mimari tasarım ve malzeme tercihi müzenin geri kalan alanlarıyla bütünlük sağlamaktadır.

Şekil 86. Giriş bölümü seramik zemin malzemesi

5.2.3.2. Çocuk Sanat Atölyesi

Zeugma Mozaik müzesinde çocukların vakit geçirebilecekleri ve etkinliklere imkân veren Zeugma çocuk sanat atölyesi bölümü bulunmaktadır. Giriş bölümünden bu alana ulaşılabilir. Zemin malzemesi laminant parkedir. Bu malzemenin yumuşak olması ve sıcak bir atmosfer sağlaması olumlu bir etki sağlamıştır. Kullanılan mobilyalar çocukların algılarına uygun olacak şekilde canlı renklerde tercih edilmiştir. Duvar malzemesi müzenin diğer bölümleriyle aynı gri renkte duvar boyasıdır.

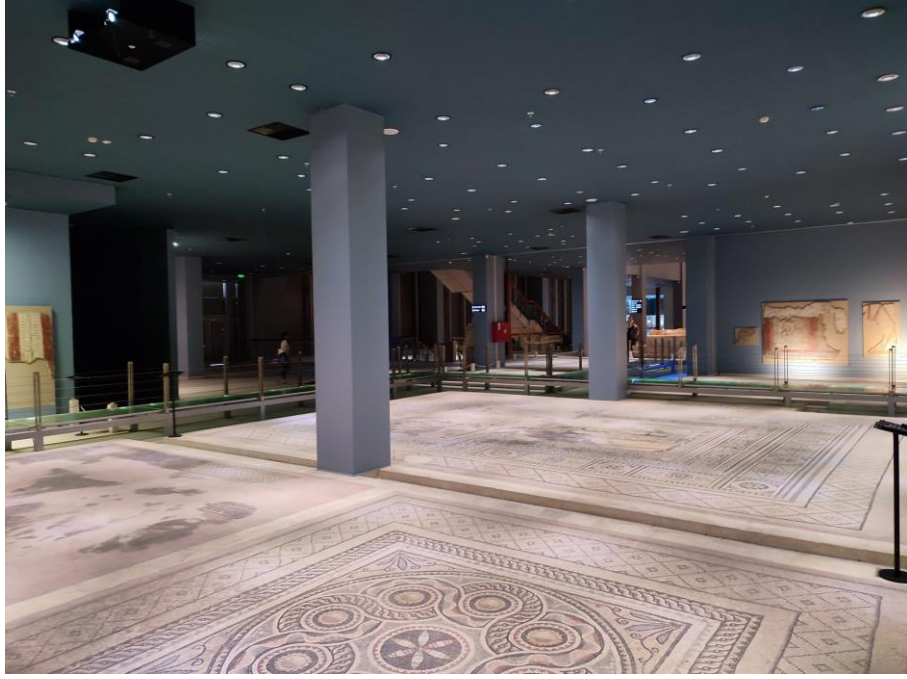
Şekil 87. Çocuk sanat atölyesi

5.2.3.3. Sergileme Alanları

Sergileme alanları ana binada ve yan binada olmak üzere toplamda 9 farklı bölümde bulunmaktadır. Binalar arasında köprü ile bağlantı sağlanmaktadır. Bölümler içerdikleri eserlere göre sınıflandırılmaktadır. Sınıflandırma eserlerin kronolojik sırasına ve coğrafi özelliklerine göre yapılmıştır. Müze, ziyaretçilerin eserlerin tamamını bu sırayla gezebileceği biçimde planlanmıştır.

Sergileme alanlarında zemin malzemesi açık krem renğinde seramik malzemedir. Duvar malzemesi gri renkte duvar boyasıdır. Dokusuz ve açık renkte tercih edilen zemin malzemesi eserlerin sergilenmesi için olumlu etki sağlamıştır. Sergilenen eserler rahatlıkla ayırt edilebilir ve gözlemlenebilir durumdadır. Mimari elemanların geri planda olması müzede sergilenen eserlerin ziyaretçilerin odak noktası olmasını sağlamıştır. Bu

duruma mekândaki aydınlatma, plan özellikleri ve yönlendirme de büyük oranda etki sağlamaktadır.

Şekil 88. Sergileme alanı

Şekil 89. Sergileme alanı

Müze, mozaiklerin büyük ölçekli yatay ve dikey sergi düzlemlerinin yanı sıra, yakınlaşıp uzaklaştıkça minik parçaların renklerinden betimlenen büyük desene kadar farklı kot ve mesafe algıları için gereken gezinme rotalarını sunar. Baraj suları altında kalan antik kenti yoğunlaştırarak yeniden kurar gibidir. Sınırları tanımlı yapı içerisinde bir kentsel gezinti algısı yaratmak ve yalın bir arka plan yapısı olarak geride durmak üzere mimarlığın araçları işlevselleştirilir. “Dışavurumcu müze mimarlığının önemli bileşenlerinden cömert strüktürler tercih edilmez, teknik donanımlar görünmez kılınır, tavan ve duvar düzlemlerinde koyu renklerle mekânın sınırları belirsizleştirilir. Arka plana çekilen mekânların sınırları belirsizleştirilince, günümüze kadar zengin renkleriyle korunagelen mozaik örüntüler “sahne ışıkları” altındaki yegâne figürler haline gelerek, müze ziyaretçilerinin odağına yerleştirilir (Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi Kültür Yapıları, s:170).

Şekil 90. Sergileme alanı cam yürüme yolu

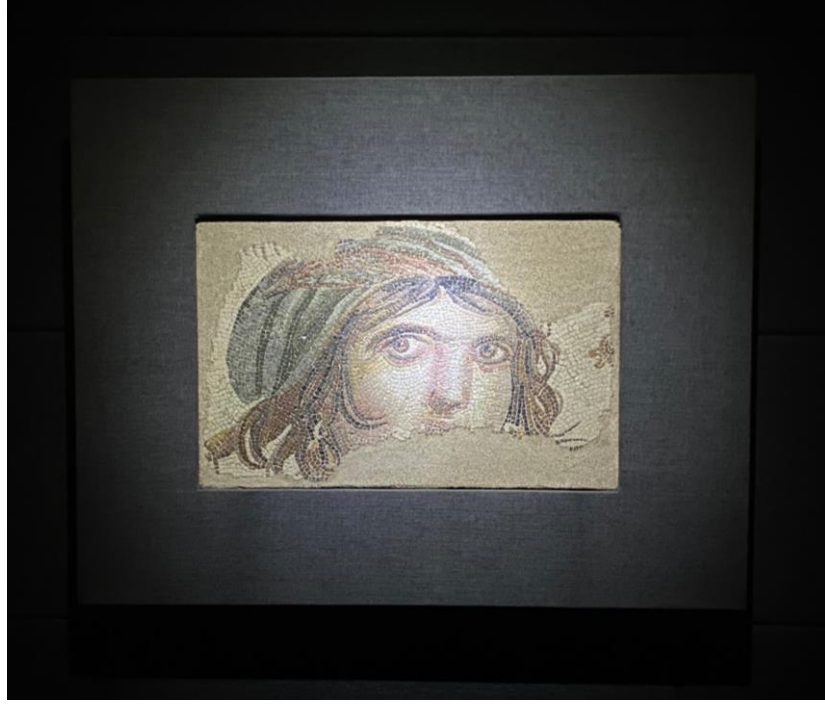
Zeugma Mozaik Müzesi'nde büyük oranda aynı zemin malzemesi ve duvar boyası kullanılmıştır. Müze mimarisinde aynı malzeme tercihinin devam ettiriliyor olması bütünlük sağlamıştır. Bununla birlikte bu durum bazı alanların ayrımının yapılmasını da zorlaştırmaktadır. Müzede çok sayıda eser sergilenmektedir ve bu eserler geniş bir alanda konumlandırılmaktadır. Sergileme alanlarının neredeyse tamamında aynı malzemelerin kullanılması, ziyaretçiler için sürekli olarak aynı yerde bulunma ve benzer eserleri gözlemliyor olma hissiyatı uyandırmaktadır.

Şekil 91. Ana bina 3.Kat Sergileme Alanı

Zeugma Mozaik müzesinde sergilenen Çingene Kızı mozaïği en önemli eserlerdendir. Mozaikte tasvir edilen kişinin cinsiyeti ve kim olduğu bilinmemektedir. Halk arasında saç örgüleri, başına bağladığı eşarp ve büyük halka küpeleri sebebiyle ‘Çingene Kızı’ olarak isimlendirilmiştir. Eserin bir diğeri özelliği tasvirdeki kişinin nereden bakılırsa bakılsın göz teması kuruyor olmasıdır.

Çingene Kızı eseri ana binanın ikinci katında labirent biçiminde girişı olan özel bir odada sergilenmektedir. Bu oda kullanılan malzemeler ve mimari planlaması sebebiyle diğeri alanlardan belirgin bir biçimde ayrılmaktadır. Odanın zemini siyaha yakın koyu renkte seramik malzemedir. Duvar malzemesi olarak siyah renğinde tekstil malzeme ile kaplanmıştır. Tercih edilen malzemeler odada bulunan ışığı ve sesi absorbe etmektedir. Oda içerisinde gizemli bir atmosfer sağlanmıştır. Eser ışık, ses ve planlama detayları ile ön plana çıkarılmıştır. Bu durum eserin önemine vurgu çekmekte ve ziyaretçiler için etkileyici bir sunum sağlamaktadır.

Şekil 92. Çingene Kızı Eseri

Şekil 93. Çingene Kızı odası duvar ve zemin malzemesi

5.2.3.4. Kafe ve Mağaza

Zeugma Mozaik müzesinin üstü kapalı olan açık alanında merkezi konumda dairesel planlanmış kafe ve mağaza bulunmaktadır. Kafede ziyaretçiler hem açık hem kapalı alanda oturabilmektedir. Zemin malzemesi olarak açık renk seramik malzeme tercih edilmiştir. Yapının cepheleri büyük oranda cam malzemedir. Doğal ışıktan faydalanan, ferah bir ortam sağlanmıştır.

Şekil 94. Zeugma Mozaik Müzesi kafe ve mağaza

Şekil 95. Zeugma Mozaik Müzesi kafe ve mağaza iç mekân

5.2.3.5. Açık alanlar

Zeugma Mozaik müzesi kentle bütünleşmiş bir mimari tasarım amacıyla planlanmıştır. Yapı bölümleri sokak atmosferi olan kentsel bir dış mekân oluşturmaktadır. Müzedeki eserlerin bir kısmı üzeri metal bir örtüyle kapalı bu alanda sergilenmektedir. Bu sayede sokaktan geçen insanlar eserleri görebilmektedir.

Şekil 96. Zeugma Mozaik Müzesi açık alan

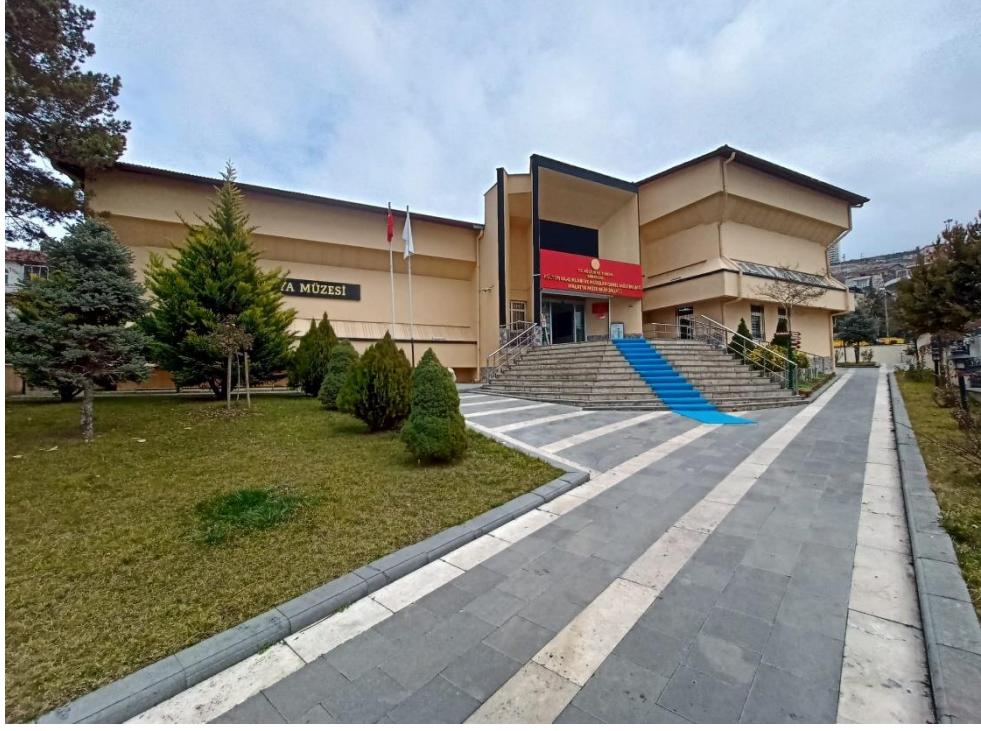

Şekil 97. Zeugma Mozaik Müzesi açık alanda sergilenen eserler

5.5. Malatya Arkeoloji Müzesi

Malatya Arkeoloji Müzesi, Malatya ili ve yakın çevresinde gerçekleştirilen arkeolojik çalışmalar sonucunda elde edilen eserleri içermektedir. Müze binasının inşasına 1975 yılında başlanmıştır ve 1977 yılında ziyaretçilere açılmıştır. Malatya ili coğrafi konumu nedeniyle Mezopotamya ve İç Anadolu'ya dair önemli tarihi dönemlere ait bulguları içermektedir. Tarih boyunca çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapmış ve önemli kervan yollarını içermiştir. Ayrıca Fırat Nehri, Tohma Çayı ve diğer önemli su kaynaklarını barındırması da önemli özelliklerindendir. Malatya ilinin coğrafi ve

jeopolitik avantajları bu bölgenin tarihi olarak önemli kültürel öğelere sahip olmasına imkân tanımıştır. Bu sebeple Malatya Arkeoloji müzesi yakın çevresinde gerçekleştirilen arkeolojik kazılar sonucunda elde edilen birçok önemli eseri ziyaretçilere sunmaktadır.

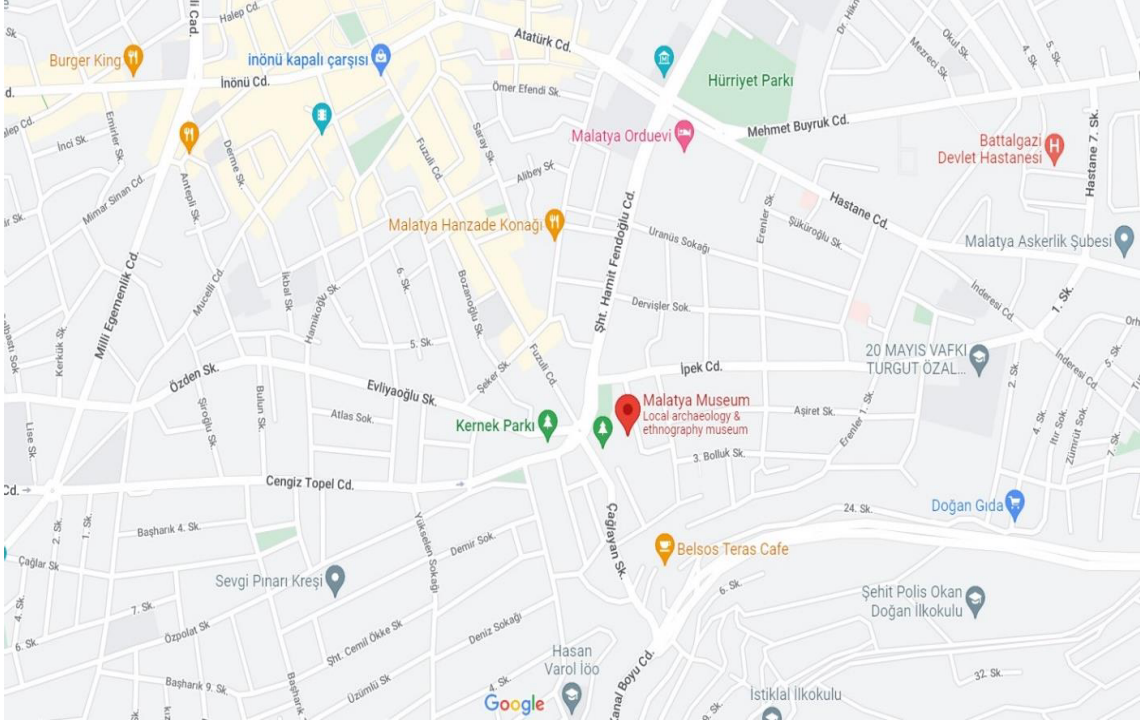

Şekil 98. Malatya Arkeoloji Müzesi

5.5.1. Malatya Arkeoloji Müzesinin Konumu

Malatya Arkeoloji Müzesi konumu itibariyle şehir merkezine yakın bir bölgede yer almaktadır. Müzeye, Malatya'nın birçok noktasından toplu taşıma ile ulaşım mümkündür. Müzeye ulaşımın kolayca sağlanabilmesi ve müzenin şehir merkezine konum itibariyle yakın olması müzenin ziyaretçi sayısını da arttırmaktadır.

Haftanın 6 günü hizmet vermekte olan Adana Arkeoloji Müzesi, yalnızca pazartesi günleri hizmet vermemektedir. Yıl boyunca aynı ziyaret takvimine sahip olan Malatya Arkeoloji Müzesi, 08.30 ile 17.30 saatleri arasında ziyaretçilere açıktır.

Şekil 99. Malatya Müzesi Konumu

Kaynak: <https://www.google.com/maps/place/Malatya+Museum/>

5.5.2. Malatya Arkeoloji Müzesinin Genel Özellikleri

Malatya Arkeoloji Müzesinin sergileme alanlarında Neolitik Çağ, Kalkolitik Çağ, Tunç Çağı, Hitit Çağı, Hitit Çağı, Asur Çağı, Urartu Çağı, Roma Dönemi, Bizans Dönemi, Selçuklu Dönemi ve Osmanlı dönemine ait eserler bulunmaktadır. Eserler 3 salonda 32 vitrinde sergilenmektedir. Arslantepe Höyük, İmamoğlu Höyük, Cafer Höyük, Pirat Höyük, Köşkerbaba Höyük bölgelerinde bulunan eserler yer almaktadır. Eserlerin büyük çoğunluğunu Arslantepe Höyük'ünden çıkarılan eserler oluşturmaktadır. Arslantepe Arkeolojik Alanı UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) tarafından 2021 yılında Dünya Mirası Kalıcı Listesi'ne dahil edilmiştir. Müzede sergilenen eserler arasında bulunan dünyanın en eski mızrak uçları ve kılıçları önemli eserler arasındadır.

Anadolu'da 'İlk Şehir Devleti'nin yapılarının ortaya çıkarıldığı Arslantepe Höyüğü'nde 2019 yılında yapılan kazılarda çok sayıda tarihi materyal ve eser bulundu. İtalya Kazı heyeti tarafından yapılan kazılarda seramik parçalarından fincana, ok ucundan boncuk tanelerine, kemik alet ve ağırşaklardan, çakmak taşlarından müzik aletlerine ve 5 bin 700 yıllık çocuk iskeletine rastlanıldı (Kaynak: T.C. Malatya Valiliği Web Sitesi, <http://www.malatya.gov.tr/arslantepe-hoyugu>).

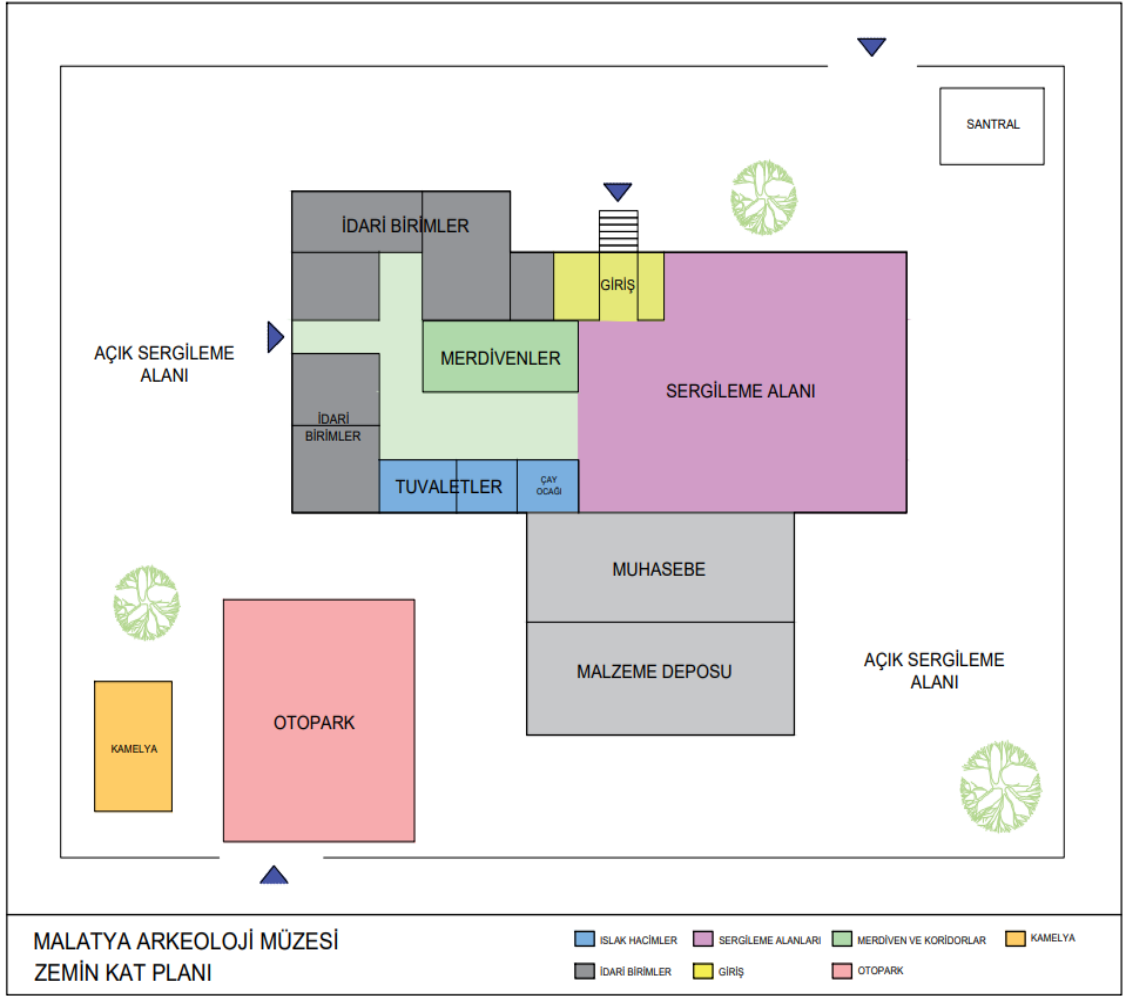
Şekil 100. Arslantepe Arkeolojik Alanı

Kaynak: <http://www.malatya.gov.tr/arslantepe-hoyugu>

5.5.3. Malatya Arkeoloji Müzesinin Plan, Mekân ve Malzeme Özellikleri

Malatya Arkeoloji Müzesi'nde, Kalkolitik Çağ'dan Hitit Çağı'na kadar olan dönemden eserler 3 salonda sergilenmektedir. Eserler içerisinde çanak çömlekler, kılıçlar, mızrak uçları, mühürler, heykeller gündelik yaşama ait aletler ve takılar sergilenebilmektedir. Ayrıca müzenin birinci katında sergilenen bir sikke koleksiyonu da bulunmaktadır.

5.5.3.1. Kat Planı

Şekil 101. Malatya Arkeoloji Müzesi Planı

Kaynak: <https://turkishmuseums.com/museum/detail/2141-malatya-muzesi/2141/1>

5.5.3.2. Giriş Alanı

Malatya Arkeoloji Müzesi'ne giriş caddeye bakan bölümde açık alanda konumlandırılmıştır. Giriş bölümünden sonra müzenin kapalı ve açık alanlarına ulaşım sağlanmaktadır. Eserlerin çoğunluğunun sergilendiği müze binasının giriş bölümü, direkt olarak sergileme alanı ile bağlantılıdır. Müze binası içerisinde ayrıca tanımlanmış bir giriş bölümü bulunmamaktadır.

Şekil 102. Malatya Arkeoloji Müzesi Giriş

5.5.3.3. Sergileme Alanları

Malatya Arkeoloji Müzesi iki katta sergileneme alanları bulunan bir planlamaya sahiptir. Müzenin giriş bölümünden eserlerin sergilendiği alana ulaşım sağlanmaktadır. Eserler özel cam bölümlerde, yatay ve dikey düzlemde sergilenmektedir. Ayrıca açık alanda da eserlerin sergilendiği bir bölüm bulunmaktadır.

Müzenin zemin katında bulunan Arslantepe Salonunda Kalkolitik Çağ'dan Genç Hitit Çağına kadar olan döneme ait eserler sergilenmektedir. Bu eserler çanak çömlekler, kılıçlar, kamalar, mızrak uçları, mühürler, aletler ve takılardır. Arslantepe Salonunda zemin malzemesi doğal taş malzemedir. Bu malzeme gri baskın olmak üzere karışık renkte fazla desenli bir malzemedir. Malzeme müzenin iç mimarisinde baskındır. Bu durumun eserlerin gözlemlenmesi için olumsuz etkisi olduğu düşünülmektedir.

Şekil 103. Arslantepe Salonu

Şekil 104. Sergileme alanlarında kullanılan doğal taş zemin malzemesi

Arslantepe Salonunda duvar malzemesi olarak açık krem renginde duvar boyası tercih edilmiştir. Açık renk tercihinin müze mimarisinde daha aydınlık bir ortam sağladığı ve dikkat çekici olmadığı sebebiyle olumlu etki sağladığı düşünülmektedir. Sergileme bölmelerinin bulunduğu duvar yüzeylerinde ise duvar boyasından farklı olarak ahşap malzeme tercih edilmiştir. Bu malzeme ahşap parçalarının parçalanıp, yüksek basınç ve ısı ile levha haline getirilmesiyle oluşturulan MDF ahşaptır. Dayanıklı bir malzeme

olmaması ve müzede mimarisinde tasarım bütünlüğüne uygun olmaması bu malzeme tercihinin olumsuz özelliklerindendir.

Şekil 105. Sergileme alanlarında kullanılan MDF ahşap duvar kaplama malzemesi

Zemin katta bulunan ikinci salonda Karakaya Barajı kurtarma kazılarında elde edilen eserler sergilenmektedir. Bu bölümde kullanılan zemin ve duvar malzemesi diğer sergileme alanlarıyla aynı tercih edilmiştir. Müze mimarisinin tamamında aynı duvar ve zemin malzemeleri tercih edilmiştir. Bu durum müzenin mimari tasarımında oluşturduğu bütünlük sebebiyle olumlu etki sağlamaktadır.

Şekil 106. Zemin kat Karakaya Baraj alanı eserleri sergileme salonu

Üst katta Arslantepe Tematik Salonu isimli bölüm bulunmaktadır. Ayrıca bu bölümde Kral Mezarı rekonstrüksiyonu da bulunmaktadır. Kral mezarı, mezar hediyeleri ve yatış biçimi canlandırması yer almaktadır. Bu katta da zemin ve duvar malzemeleri yapının diğer bölümleriyle aynı tercih edilmiştir.

Şekil 107. Birinci kat sergileme alanı

Şekil 108. Arslantepe Tematik Sergileme Alanı

5.5.3.4. Kafe ve mağaza

Malatya Arkeoloji Müzesinde açık alanlara ve müze binasına ulaşım sağlanan dış kapı girişi bölümünde müze mağazası bulunmaktadır. Mağaza müze bahçesinde binadan ayrı olarak konumlanmaktadır. Müze mağazası metrekaresi küçük bir bölümdür. Ahşap kaplama tercih edilmiştir. Ahşap malzeme kentin mimari tasarımına uyum sağlamaktadır fakat müze mimarisi ile bütünlük sağlayamamaktadır. Hem açık alanda sergilenen ürünler hem de kapalı alanda sergilenen ürünler bulunmaktadır. Malatya Arkeoloji Müzesinin kafesi bulunmamaktadır.

Şekil 109. Malatya Arkeoloji Müzesi Mağazası

5.5.3.5. Açık Alanlar

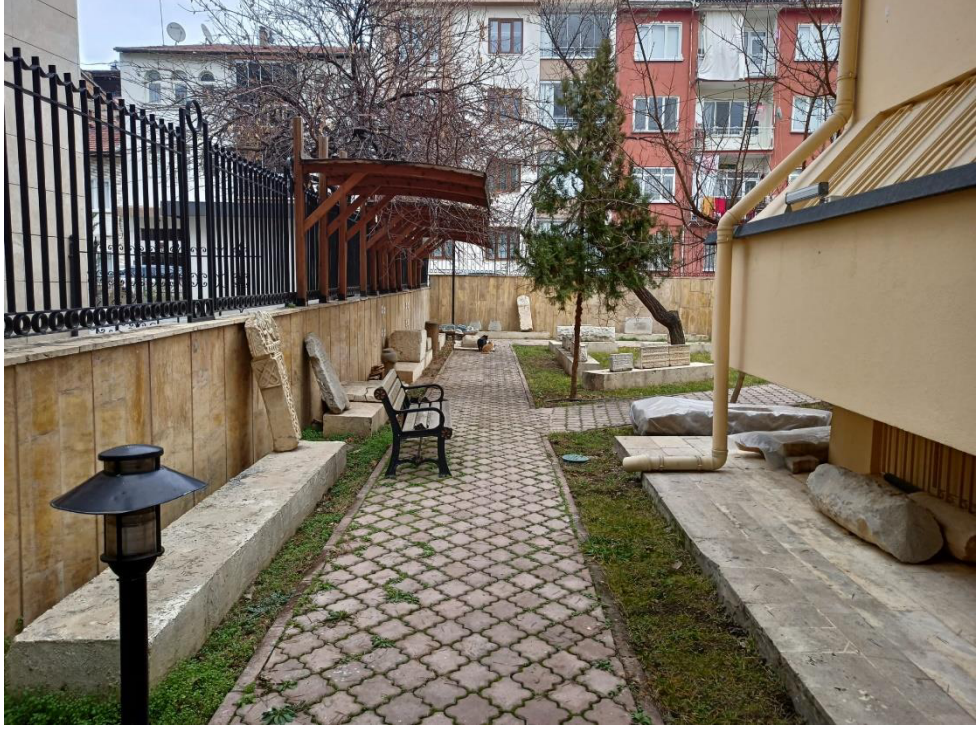
Malatya Arkeoloji Müzesinde açık alanlar müzenin bulunduğu Kernek bölgesindeki kent atmosferini devam ettirmektedir. Bu bölgede insanların vakit geçirebilecekleri yeşil alanlar, oturma bankları ve yürüme yolları bulunmaktadır. Müzenin açık alanlarında da bu elemanlara yer verilmiştir. Mimaride tercih edilen bu yaklaşım tasarımda bütünlük sağlamaktadır. Bu durumun ziyaretçiler üzerinde olumlu etkisinin olacağı düşünülmektedir.

Müzenin açık alanlarında arkeolojik eserlerin sergilendiği bir bölüm de bulunmaktadır. Bu bölüm giriş bölümüne uzak bir noktada bulunan bahçede yer almaktadır. Eserler açık alanda herhangi bir koruma altına alınmadan konumlandırılmıştır. Bilindiği üzere müzelerde sergilenen eserler insanlık tarihi ve gelişimi için oldukça kıymetli eserlerdir. Bu durumda bir müzenin en temel amacı içerdiği eserlerin güvenliği sağlamaktır. Bu durumun önemi Türkiye’de müzeler hakkında yönetmeliklerde de belirtilmektedir.

Malatya Arkeoloji Müzesinde eserler, iklim koşullarına, canlılara ve açık alanda oluşabilecek birçok tehlikeye karşı önlem alınmadan sergilenmektedir. Bu sebeple eserlerin zarar görmesi kaçınılmazdır. Bunun yanı sıra sergileme yöntemi eserleri ziyaretçilere anlatma yöntemidir. Bu durumda ziyaretçilerden sergilenen eserlerin kıymetini anlaması beklenmemelidir.

Şekil 110. Malatya Arkeoloji Müzesi Açık alan görseli

Şekil 111. Malatya Arkeoloji Müzesi açık alan görseli

BÖLÜM VI

SEÇİLEN ARKEOLOJİ MÜZELERİNİN DÜNYA VE TÜRKİYE STANDARTLARINA UYGUNLUK ANALİZİ

“T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının 24.04.2009 tarihli 27209 sayılı resmî gazetedeki yayınlanan Kültür Yatırımlarının ve Girişimlerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmeliğine göre kültür yatırım ve girişimleri değerlendirilmektedir. Müzeler bu yönetmeliğin kapsamında yer almaktadır.

Bu Yönetmeliğin amacı, Bakanlıkça teşvik edilecek kültür yatırım ve girişimlerinin belgelendirilmesine ilişkin ilke ve esasları belirlemek, asgari nitelikleri tespit etmek, kültür yatırım ve girişimlerini geliştirmek ve kalitesini yükseltmektir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

Dünya genelinde birçok ülkenin kültür bakanlıkları veya ilgili kurumları müzelerin denetiminden ve yönetmeliklerini belirlemekten sorumludur. Uluslararası Müze Konseyi (ICOM) bu alanda öncülük etmektedir. ICOM, etik standartlar, uygulama, sergileme ilkeleri ve koleksiyon yönetimi gibi birçok alanda rehberlik etmektedir. Yönetim kurulu, müzenin misyonunda tanımlanan temel işlevleri yerine getirebilmesi için uygun bir ortama sahip müze yapısını sağlamakla yükümlüdür (ICOM, 2017).

İngiltere çok kültürlü yapısını toplumsal uyum çerçevesinde ele almak ve kültürel, doğal ve teknolojik miras konusundaki paydaşların sürekli katılımını sağlamak amacıyla müze etik kodlarını ilk belirleyen ülke olarak kabul edilebilir. Müzeler: 2020 Raporu (Museums 2020 Report) ve proje çıktısı olarak servis edilen Müzeler Yaşamları Değiştirir Belgesi (Museums Change Lives) müzelerin topluluklarla, toplumla ve çevreyle yakın ilişkileri üzerine kurulu hizmetlerine ve bu hizmetlerle sağlanan başarılarla odaklanmaktadır (Karadeniz, 2020).

6.1. Açık Alanların Uygunluğu

Tesisler; yapı olarak yöre ve çevre ile uyumlu, Yönetmelikte öngörülen fonksiyonlara ve ölçütlere uygun, nitelikli malzeme ile tefriş ve dekore edilerek donatılmış ve aydınlatılmış mekanlardır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

Bahçesi ve açık alanı olan tesislerde, bahçeler ve açık alanlar özenle ve çevrenin doğal yapısıyla uyumlu olarak düzenlenir, yeterince aydınlatılır ve sürekli bakımları sağlanır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

Açık alanı olan tesislerde, çeşitli kültürel ve sosyal aktivitelere hizmet verecek alan düzenlemeleri yapılır. Engellilerin bu genel kullanım alanlarına ulaşımını sağlayacak gerekli düzenlemeler yapılır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

Adana Arkeoloji Müzesinde yapının merkez noktasında iç bahçe yer almaktadır. Bahçeden müzenin giriş bölümüne ve kafeteryaya ulaşım sağlanabilmektedir. Ayrıca kafeterya bölümündeki oturma elemanlarının bir kısmı bahçede konumlandırılmıştır. Bu alanda ahşap zemin malzemesi tercih edilmiştir. Açık alanların mekânsal özellikleri ve malzemeleri ziyaretçilerin kullanımı için uygundur fakat kafeterya haricinde vakit geçirebilecekleri, dinlenebilecekleri olanaklar yetersizdir. Bu alanda yer alan oturma elemanlarının çeşitli alternatifler ile artırılması öneri olarak sunulmaktadır.

Hatay Arkeoloji Müzesinin ziyaretçileri karşılayan giriş cephesinde ağaç ve bitkilerin bulunduğu geniş bir açık alan yer almaktadır. Bu bölümde çeşitli kültürel ve sosyal aktivitelere hizmet verecek alan bulunmamaktadır. Açık alanların bu doğrultuda düzenlenmesi öneri olarak sunulmaktadır.

Zeugma Mozaik müzesinde açık alanlar çeşitli işlevlerde kullanılmaktadır. Kentin mimarisi ile bütünleşmiş sokak atmosferi dış mekânı oluşturmaktadır. Kullanılan malzemeler ve mekan özellikleri bu etkiyi sağlamaktadır. Müzedeki eserlerin bir kısmı, kafeterya ve mağaza bu alanda konumlandırılmıştır. Bu bölüm kültürel ve sosyal aktiviteler için uygun ortam sağlamaktadır.

Malatya Arkeoloji Müzesinin açık alanında ziyaretçilerin vakit geçirebilecekleri yeşil alanlar, oturma bankları ve yürüme yolları bulunmaktadır. Müzede sergilenen eserlerin bir kısmı bu alanda konumlandırılmaktadır. Eserler açık alanda herhangi bir koruma altına alınmadan sergilenmektedir. Eserlerin olumsuz şartlardan etkilenmesi bu durumda kaçınılmazdır. Açık alanda konumlandırılan eserlerin güvenli bir alana taşınması öneri olarak sunulmaktadır.

Tablo 1.

Açık Alanların Standartlara Uygunluk Tablosu

İNCELENEN MÜZE	ADANA ARKEOLOJİ MÜZESİ		MALATYA ARKEOLOJİ MÜZESİ		HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ		ZEUGMA MOZAİK MÜZESİ	
YÖNETMELİK STANDARTLARI	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL
AÇIK ALANLAR	+			+	+		+	

6.2. Engelli Bireylerin Kullanımına Uygunluğu

Kapasitesi 80 kişinin üzerinde olan tesislerin girişte ve iç mekân dolaşımında, bedensel engelli kullanıcılara göre tasarlanmış azami yüzde 6 eğimli rampalar, asansör, özel tuvalet ile özel işaretler gibi fiziki düzenlemeler, Kapasitesi 80 kişinin üzerinde olan tesislerde, %1 oranında bedensel engellinin kullanımına yönelik koltuk, işitsel ve görsel düzenlemeler bulundurulur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

Yönetim kurulu, müze ve koleksiyonlarının makul saatlerde ve düzenli aralıklarla herkesin kullanımına açık olmasını sağlamakla yükümlüdür. Özel gereksinimleri olan kişilere özel özen gösterilmelidir (ICOM, 2017).

Adana Arkeoloji Müzesinde bedensel engelli bireylerin kullanımı kısıtlanmamaktadır. Müze yapısının ziyaretçiler için olan bölümü zemin katta yer almaktadır. İç mekân dolaşımında rampalar bulunmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Şekil 112. Adana Arkeoloji Müzesi sergileme alanında bulunan rampa

Hatay Arkeoloji Müzesinin bedensel engelli bireylerin kullanımı kısıtlanmamaktadır. Müze girişinde rampa bulunmaktadır. İç mekân dolaşımında da rampa ile üst kata ulaşım sağlanmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Zeugma Mozaik müzesinde bedensel engelli bireylerin binaya ulaşımı için rampa bulunmamaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygun değildir. İç mekân dolaşımında da rampalara yer verilmemiştir fakat asansör ile her alana ulaşım sağlamak mümkündür. Bina girişinde rampa eksiğinin giderilmesi öneri olarak sunulmaktadır.

Malatya Arkeoloji Müzesi giriş bölümünde rampa bulunmamaktadır. İç mekân dolaşımında ikinci kat sergileme alanına sadece merdiven ile ulaşılmaktadır. Engelli bireylerin kullanımı için rampa veya asansör bulunmamaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygun değildir. Bina girişine ve iç mekânda rampa veya asansör eklenmesi öneri olarak sunulmaktadır.

Şekil 113. Malatya Arkeoloji Müzesi iç mekân merdiveni

Tablo 2.

Müzelerin Engelli Bireylerin Kullanımına Uygunluk Tablosu

İNCELENEN MÜZE	ADANA ARKEOLOJİ MÜZESİ		MALATYA ARKEOLOJİ MÜZESİ		HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ		ZEUGMA MOZAIK MÜZESİ	
YÖNETMELİK STANDARTLARI	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL
ENGELLİ BİREYLERİN KULLANIMI	+			+	+		+	

6.3. Giriş Alanı Uygunluğu

Tesisin fonksiyonuna göre danışma, bilgilendirme, gişe düzenlemelerin yer aldığı giriş holü, (yeterli alana sahip fuaye olması halinde ayrıca giriş holü aranmaz) bulundurulur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

Adana Arkeoloji Müzesinde danışma, bilgilendirme ve gişe düzenlemelerinin yer aldığı giriş holü bulunmaktadır. Giriş bölümünün zemin malzemesi kiremit renginde seramik malzemedir. Malzeme diğer alanlardan ayrılmasında olumlu etki sağlamaktadır. Bu alan aynı zamanda kafeterya, mağaza ve sergileme alanlarına bağlantı sağlamaktadır. Geçici olarak sergileme amacıyla da kullanılmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur. Giriş alanında bulunan oturma bankalarının yeterli sayıda olmadığı düşünülmektedir. Sayılarının artırılması öneri olarak sunulmaktadır.

Hatay Arkeoloji Müzesi giriş alanında danışma bankosu, oturma alanları ve mimari maketler yer almaktadır. Zemin malzemelerinin renkleri birbirine benzer ve uyumludur. Bu malzemenin iki farklı türü ile geometrik bir desen oluşturulmuştur. Desen tavanda bulunan pencerelerle aynı boyutta ve hizada olacak şekilde biçimlendirilmiştir. Giriş alanından kafeterya, mağaza ve sergileme alanlarına ulaşılabilir. Bu alanda ziyaretçiler için danışma, bilgilendirme, gişe düzenlemeleri imkânı sağlanmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Zeugma Mozaik Müzesinde giriş bölümünde bilet satış noktası yer almaktadır. Ziyaretçiler satış noktasından sonra sergileme alanlarına ulaşmaktadır. Giriş bölümünde açık krem renginde seramik malzemesi tercih edilmiştir. Bu malzeme açık renk olması, doku ve desensiz olması sebebiyle dikkat çekici bir özellik taşımamaktadır. Bu durum müze mimarisinde sergilenen eserlerin önüne geçmemesine sebep olmakta ve bu yüzden olumlu bir etki sağlamaktadır. Giriş holünde danışma bankosu yer almaktadır fakat yetersiz olduğu düşünülmektedir. Bunun sebebi danışma bankosunun gişeler için ayrılan alanda bulunması ve bilgilendirme için ayrıca bir alan yer almamasıdır. Bu durum yönetmeliğe uygun olmadığı düşünülmektedir. Ziyaretçilerin konfor şartlarını sağlamak amacıyla danışma bölümünün daha rahat ulaşılabilir ve yeterli metrekareye sahip bir alanda konumlandırılması öneri olarak sunulmaktadır. Ayrıca giriş bölümünde oturma elemanları ve yönlendirmelerin de bulundurulması öneri olarak sunulmaktadır.

Şekil 114. Zeugma Mozaik Müzesi giriş bölümü

Malatya Arkeoloji Müzesi giriş bölümünde bilet satış noktası yer almaktadır. Bu bölümde danışma ve bilgilendirme sağlanmamaktadır. Giriş bölümü yönetmeliğe uygun

değildir. Danışma bankosuna ve bilgi içerikli yönlendirilmelere yer verilmesi öneri olarak sunulmaktadır.

Tablo 3.

Giriş Alanları Standartlarına Uygunluk Tablosu

İNCELENEN MÜZE	ADANA ARKEOLOJİ MÜZESİ		MALATYA ARKEOLOJİ MÜZESİ		HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ		ZEUGMA MOZAİK MÜZESİ	
YÖNETMELİK STANDARTLARI	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL
GİRİŞ ALANI	+			+	+			+

6.4. Tuvaletlerin Yeterliliği

Yeterli sayıda, fuaye veya giriş holü ile bağlantılı bay ve bayan tuvaletleri bulundurulur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

Adana Arkeoloji Müzesinde ziyaretçilerin kullanımı için uygun bay, bayan ve engelli tuvaletleri yer almaktadır. Tuvaletlere ulaşım giriş bölümünde sağlanmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Hatay Arkeoloji Müzesi ziyaretçilerin kullanımı için uygun bay, bayan ve engelli tuvaletleri yer almaktadır. Tuvaletlere ulaşım giriş bölümünde sağlanmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Zeugma Mozaik Müzesi ziyaretçilerin kullanımı için ayrılmış tuvaletleri bulunmamaktadır. Bütün ziyaretçilerin kullanımına uygun tuvaletlerin bulundurulması öneri olarak sunulmaktadır.

Malatya Arkeoloji Müzesinde ziyaretçilerin kullanımı için uygun bay, bayan ve engelli tuvaletleri yer almaktadır. Tuvaletler, müze idari birimlerinin ve teşhir salonunun yer aldığı zemin katta yer almaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Tablo 4.

Tuwaletlerin Standartlarına Uygunluk Tablosu

İNCELENEN MÜZE	ADANA ARKEOLOJİ MÜZESİ		MALATYA ARKEOLOJİ MÜZESİ		HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ		ZEUGMA MOZAİK MÜZESİ	
YÖNETMELİK STANDARTLARI	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL
TUVALETLER	+		+		+		+	

6.5. Güvenlik Önlemleri Uygunluğu

İç ve dış güvenliği sağlamaya ve sergilenen eserleri korumaya yönelik; kapı veya el tipi detektör cihazı, girişte ve teşhir salonlarında güvenlik kameraları ile diğer güvenlik önlemleri ve donanımları bulundurulur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

Yönetim kurulu, sergileme, çalışma, depolama alanlarında ve taşıma sırasında koleksiyonları hırsızlığa veya hasara karşı korumak için güvenlik ortamını sağlamakla yükümlüdür (ICOM, 2017).

Adana Arkeoloji Müzesinde müzedeki bütün alanları kapsayacak şekilde konumlandırılmış güvenlik kameraları, el tipi detektör cihazı yer almaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Hatay Arkeoloji Müzesi müzedeki bütün alanları kapsayacak şekilde konumlandırılmış güvenlik kameraları, kapı ve el tipi detektör cihazı yer almaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Zeugma Mozaik Müzesinde müzedeki bütün alanları kapsayacak şekilde konumlandırılmış güvenlik kameraları, kapı ve el tipi detektör cihazı yer almaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Malatya Arkeoloji Müzesinde müzedeki bütün alanları kapsayacak şekilde konumlandırılmış güvenlik kameraları, el tipi detektör cihazı yer almaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur. Açık alanda sergilenen eserlerin güvenlik standartlarına uygun olmadığı düşünülmektedir. Bu alanda eserlerin dışardan gelebilecek tehditlere karşı savunmasız olarak konumlandığı düşünülmektedir. Bu durum yönetmeliğe uygun

değildir. Eserlerin güvenli bir alana taşınması veya bulundukları alanın güvenlik gereksinimlerinin sağlanması öneri olarak sunulmaktadır.

Tablo 5.

Güvenlik Önlemlerinin Standartlara Uygunluk Tablosu

İNCELENEN MÜZE	ADANA ARKEOLOJİ MÜZESİ		MALATYA ARKEOLOJİ MÜZESİ		HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ		ZEUGMA MOZAİK MÜZESİ	
YÖNETMELİK STANDARTLARI	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL
GÜVENLİK	+			+	+		+	

6.6. Sergileme Alanları Uygunluğu

Sanal ya da somut ortamda sergilenecek objelerin kolay algılanabilmesi için farklı mahal ve eserlere odaklı ışıklandırma düzenlemelerin yapılabileceği nitelikte ve sergi panoları, kaideler, askı çubukları, camlı vitrin gibi donanıma sahip bulunan, en az 200 metrekare alanlı teşhir salonu bulundurulur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

Müzeler ve müze çalışanları, bilgi sunmak ve halkın ilgisini çekmek için, koleksiyon ürünlerini şeffaflık ve uzmanlıkla, muhafaza etmeli, ödünç vermeli ve sergilemelidir (Code of Ethic for Museums, 2015).

Adana Arkeoloji Müzesinde dört bölümden oluşan sergileme alanları yer almaktadır. Bunlar kronolojik sıralama ile konumlandırılmış ve dönem isimleriyle adlandırılmış 10 salondan oluşmaktadır. Bu salonlarda yapının eski halinde yer alan tuğla duvar baskın rol oynamaktadır. Tuğla duvar yapının eski halini temsil etmektedir ve yeni eklenen çelik konstrüksiyon gibi modern mimari tasarım elemanları yeni bir yorum sağlamıştır. Eski ve yeni arasında dengeli ve etkileyici bir tasarım kompozisyonu oluşturulmuştur. Ayrıca arkeolojik eserlerin tarihi özelliğine destekleyici bir mekan atmosferi sağlamaktadır. Sergileme alanları 200 metrekareden fazla alanlıdır ve çeşitli ışıklandırma, sergileme panoları, kaideler, askılar, camlı vitrin elemanlarını içermektedir. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Hatay Arkeoloji Müzesinde amuk, mağara, mitoloji, tykhe, selevkoslar, seramik eserler, roma dönemi, cam eserler, maden eserler, daphne evleri, krallar, lahitler, mozaik yolu, erzin, martyrion, orta çağ, hazine, islami dönem olarak adlandırılan sergileme alanları içerdikleri eserlere göre konumlandırılmaktadır. Sergileme alanlarında duvar boyası tercih edilmiştir. Duvar boyasının renkleri her bölümde farklıdır ve alanın tamamında baskın bir rol oynamaktadır. Malzeme tercihi sergileme alanlarını olumlu etkilemektedir. Sergileme alanları 200 metrekareden fazla alan kapsamaktadır ve çeşitli ışıklandırma, sergileme panoları, kaideler, askılar, camlı vitrin elemanlarını içermektedir. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Zeugma Mozaik Müzesinde sergileme alanları eserlerin kronolojik sırasına ve coğrafi özelliklerine göre sınıflandırılmış 9 salondan oluşmaktadır. Salonlar iki katlı yapının ana binasında ve yan binada yer almaktadır. Sergileme alanlarında zemin malzemesi açık krem renğinde seramik malzemedir. Duvar malzemesi gri renkte duvar boyasıdır. Dokusuz ve açık renkte tercih edilen zemin malzemesi eserlerin sergilenmesi için olumlu etki sağlamıştır. Sergileme alanları 200 metrekareden fazla alan kapsamaktadır ve çeşitli ışıklandırma, sergileme panoları, kaideler, askılar, camlı vitrin elemanlarını içermektedir. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Malatya Arkeoloji Müzesinde sergileme salonları iki katta bulunmaktadır. Eserler özel cam bölümlerde, yatay ve dikey düzlemde sergilenmektedir. Sergileme alanlarında zemin malzemesi doğal taş malzemedir. Bu malzeme gri baskın olmak üzere karışık renkte fazla desenli bir malzemedir. Bu durumun eserlerin gözlemlenmesi için olumsuz etkisi olduğu düşünülmektedir. Sergileme alanlarında tek tip ışıklandırma, sergileme panoları, askı ve kaideler yer almaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygun değildir. Eserlerin içeriklerine ve özelliklerine bağlı olarak farklı yöntemler ile sergilenmesi öneri olarak sunulmaktadır.

Tablo 6.

Sergileme Alanlarının Standartlara Uygunluk Tablosu

İNCELENEN MÜZE	ADANA ARKEOLOJİ MÜZESİ		MALATYA ARKEOLOJİ MÜZESİ		HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ		ZEUGMA MOZAİK MÜZESİ	
YÖNETMELİK STANDARTLARI	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL
SERGİLEME ALANLARI	+			+	+		+	

6.7. Depolama Alanı Uygunluğu

Teşhir ürünlerinin sergileme haricinde korunmasına imkân verecek depo bulundurulur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

Adana Arkeoloji Müzesinde eserlerin sergileme haricinde korunmasına imkân verecek depolama alanı bulunmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Hatay Arkeoloji Müzesinde eserlerin sergileme haricinde korunmasına imkân verecek depolama alanı bulunmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Zeugma Mozaik Müzesinde eserlerin sergileme haricinde korunmasına imkân verecek depolama alanı bulunmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Malatya Arkeoloji Müzesinde eserlerin sergileme haricinde korunmasına imkân verecek depolama alanı bulunmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Tablo 7.

Depolama Alanlarının Standartlara Uygunluk Tablosu

İNCELENEN MÜZE	ADANA ARKEOLOJİ MÜZESİ		MALATYA ARKEOLOJİ MÜZESİ		HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ		ZEUGMA MOZAİK MÜZESİ	
YÖNETMELİK STANDARTLARI	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL
DEPOLAMA	+		+		+		+	

6.8. İdari Birimlerin Uygunluğu

Girişimin niteliği, özelliği veya kullanım yoğunluğuna bağlı olarak yeterli sayıda eğitimli personel istihdam edilir. Belge sahibi, tesislerde görevli personelin hizmet standardını yükseltmek amacıyla gerekli olan eğitimi sağlamakla yükümlüdür (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

Müzeler, somut ve somut olmayan doğal ve kültürel mirastan sorumludur. Yönetim kurulları ve müzelerin stratejik yönü ve denetimi ile ilgili kişiler, bu mirası amacına uygun kullanıma sunmak aynı zamanda insani, fiziksel ve mali kaynakları korumak ve geliştirmekten birinci derecede sorumludurlar (ICOM, 2017).

Adana Arkeoloji Müzesinde yeterli sayıda eğitimli personel kültürel mirası amacına uygun sunmak, insani, fiziksel ve mali kaynakları korumak ve geliştirmek amacıyla bulunmaktadır. Personellerin hizmet standartlarının artması için uygun çalışma şartları ve idari birimler yer almaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Hatay Arkeoloji Müzesinde yeterli sayıda personel bulunmaktadır. Personellerin hizmet standartlarının artması için uygun çalışma şartları sağlanmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Zeugma Mozaik Müzesinde yeterli sayıda personel bulunmaktadır. Personellerin hizmet standartlarının artması için uygun çalışma şartları sağlanmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Malatya Arkeoloji Müzesinde yeterli sayıda personel bulunmaktadır. Personellerin hizmet standartlarının artması için uygun çalışma şartları sağlanmaktadır. Bu durum yönetmeliğe uygundur.

Yapılan analizler neticesinde Adana Arkeoloji Müzesi ve Hatay Arkeoloji Müzesi yönetmelik standartlarına en uygun müzeler olmuştur. Malatya Arkeoloji müzesi standartlara en az uygunluk gösteren müzedir.

Tablo 8.

İdari Birimlerin Standartlara Uygunluk Tablosu

İNCELENEN MÜZE	ADANA ARKEOLOJİ MÜZESİ		MALATYA ARKEOLOJİ MÜZESİ		HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ		ZEUGMA MOZAİK MÜZESİ	
YÖNETMELİK STANDARTLARI	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL	UYGUN	UYGUN DEĞİL
İDARİ BİRİMLER	+		+		+		+	

BÖLÜM VII

SEÇİLEN ÖRNEKLERİN MİMARİ TASARIM SORUNLARI

VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

7.1. Hatay Arkeoloji Müzesi Tasarım Sorunları ve Çözüm Önerileri

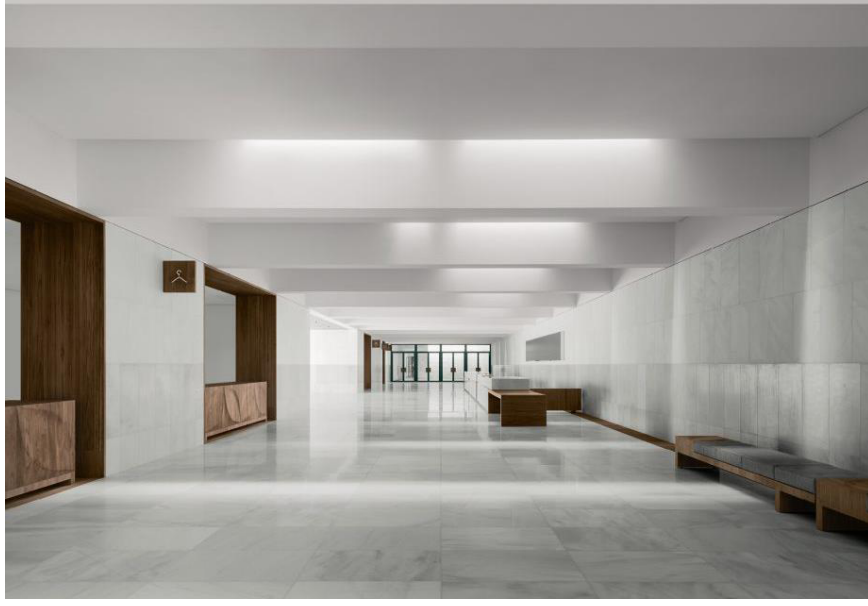
7.1.1. Giriş Alanı

Hatay arkeoloji müzesinde geniş ve yüksek bir giriş alanı ziyaretçileri karşılamaktadır. Bu bölümde danışma bankosu, kafeterya bağlantısı, müze mağaza bağlantısı, sergileme alanları bağlantısı, oturma alanı ve mimari maketler yer almaktadır.

Müze mimarisi tasarımında giriş alanı, ziyaretçilerin müze deneyimlerinin başlangıcını oluşturan ve ziyaretçilerin müze hakkında bilgi edinmelerini, yönlendirmeleri takip etmelerini ve sergileri keşfetmelerini sağlayan önemli bir alandır. Giriş alanı, ziyaretçilerin müze hakkında bilgi edinmeleri, yönlendirmeleri takip etmeleri ve ilgilerini çeken sergileri keşfetmeleri için bir yol sağlamaktadır.

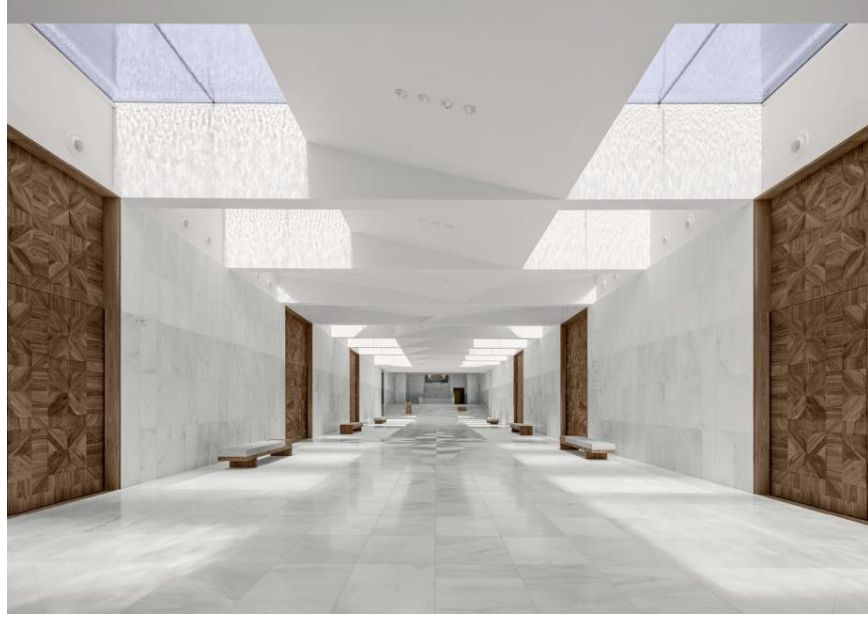
Giriş bölümünde seramik ve doğal taş olmak üzere iki farklı zemin malzemesi tercih edilmiştir. Merkezi alanda seramik uygulanmıştır. Bu malzemenin iki farklı türü ile geometrik desen oluşturulmuştur. Oluşturulan desenin mimari tasarıma bütünlük sağlamadığı ve algıda karmaşıklık yarattığı sebebiyle uygun olmadığı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra tercih edilen oturma elemanları ve danışma bankosunun da tasarıma bütünlük sağlamıyor olması sebebiyle uygun olmadığı düşünülmektedir.

Kaan Mimarlık ofisi tarafından tasarlanmış Het Loo Sarayı giriş bölümü örnek olarak sunulmaktadır. Bu tasarımda zemin ve duvar malzemeleri yalın ve algıda karmaşık olmayan bir atmosfer sağlamaktadır. Mobilyaların da hem işlevsel olması hem de mimari tasarımda bütünlük sağlaması sebebiyle uygun olduğu düşünülmektedir. Mimari tasarımında bütünlük sağlanmaktadır.

Şekil 115. Het Loo Sarayı Giriş Bölümü, Apeldoorn/Hollanda

Kaynak: <https://kaanarchitecten.com/project/paleis-het-loo/>, Erişim tarihi: 22.04.2023

Şekil 116. Het Loo Sarayı giriş bölümü, Apeldoorn/Hollanda

Kaynak: <https://kaanarchitecten.com/project/paleis-het-loo/>, Erişim tarihi: 22.04.2023

Çalışmanın bu bölümünde, Hatay Arkeoloji müzesinin giriş bölümü daha önce yapılan analizler ve verilen örnekler doğrultusunda yeniden tasarlanmıştır. Yapılan bu tasarım öneri olarak sunulmaktadır.

Öneri çalışmada açık renkte seramik zemin malzemesi ve duvar boyası tercih edilmiştir. Tercih edilen malzemeler minimalist özellikler taşıyan sade malzemelerdir.

Eserlerin ön planda olduğu rahat ve sakin bir mekân oluşturmak amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra herhangi bir trende bağlı kalmadan oluşturulan tasarımların uzun süreli kullanımda zamansızlık özelliğini taşıdığı düşünülmektedir.

Giriş bölümü öneri çalışmada tercih edilen mobilyalar maketlerin sergilendiği masalar, oturma elemanları ve danışma bankosudur. Danışma bankosu ve sergileme masaları için kahverengi ve kızıl alt tonlarında ceviz ahşap malzeme tercih edilmiştir. Oturma elemanlarında kumaş malzeme tercih edilmiştir. Ahşap ve kumaş malzemenin iç mekân akustiğinde ses emici niteliğinin olduğu bilinmektedir. Tercih edilen malzemelerin bu yönüyle mimariye katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca gerekli görüldüğü takdirde duvar ve zemin malzemelerinde de ses emici nitelik taşıyan malzemelerin kullanımına daha fazla yer verilebileceği öneri olarak sunulmaktadır.

Doğal ışığın verimli kullanımı enerji verimliliği, sürdürülebilirlik, estetik ve sağlık gibi birçok önemli konuda yarar sağlamaktadır. Giriş bölümünde doğal ışıktan maksimum verimi sağlamak amaçlanmıştır. Cephede ve tavan pencereleri korunmuş, tasarım bu doğrultuda yapılmıştır. Bununla birlikte ihtiyaç doğrultusunda yeterli düzeyde lineer yapay ışık tercih edilmiştir.

Şekil 117. Hatay Arkeoloji Müzesi giriş bölümü öneri çalışma görselleri

Şekil 118. Hatay Arkeoloji Müzesi giriş bölümü öneri çalışma görselleri

Şekil 119. Hatay Arkeoloji Müzesi giriş bölümü öneri çalışma görselleri

Şekil 120. Hatay Arkeoloji Müzesi giriş bölümü öneri çalışma görselleri

7.1.2. Açık Alanlar

Hatay Arkeoloji Müzesinin giriş bölümünde ziyaretçileri karşılayan geniş bir açık alan ve ağaçlar bulunmaktadır fakat oturma alanları ve bahçe bulunmamaktadır. Müzelerde açık alanlar, ziyaretçilere sergi alanlarının dışında da vakit geçirme ve dinlenme imkânı sunmaktadır. Ayrıca açık alanlar, müze mimarisi tasarımlarının bir parçası olarak müzenin dış görünümünü de etkileyebilmektedir. Açık alanların ziyaretçiler tarafından daha verimli kullanılmasını sağlamanın gerekli olduğu düşünülmektedir.

Migration Müzesi kullanım önerisine örnek olarak sunulmaktadır. Bu tasarımda açık alanlar oturma ve tasarım elemanları sayesinde hem işlevsel hem de davetkar bir dış mekâna dönüştürülmüştür.

Şekil 121. Açık alan önerisi, Migration Müzesi Proje Görseli, Londra, 2023
Kaynak: <https://3xn.com/project/65-crutched-friars>

Şekil 122. Açık alan önerisi, Migration Müzesi Proje Görseli, Londra, 2023
Kaynak: <https://3xn.com/project/65-crutched-friars>

Çalışmanın bu bölümünde, Hatay Arkeoloji müzesinin açık alanları daha önce yapılan analizler ve verilen örnekler doğrultusunda yeniden tasarlanmıştır. Yapılan bu tasarım öneri olarak sunulmaktadır.

Çalışmanın temel prensibi modüler elemanlar sayesinde değişkenlik gösteren kullanıcı profilinin tamamına erişebilirliktir. Ziyaretçilerin mobilyaları kolaylıkla taşıyabilmesi ve ihtiyaçları doğrultusunda konumlandırması amaçlanmıştır. İstek doğrultusunda mobilyaların yer ve kullanım amacının şekillenebiliyor olmasının konfor sağlayacağı düşünülmektedir. Kullanılan modüler elemanların malzemesi geri dönüştürülebilir plastik malzemedir. Bu malzeme hafiflik, sürdürülebilirlik ve dayanıklılık özellikleri sebebiyle tercih edilmiştir. Malzemenin farklı renkleri dış mekânda dinamik ve davetkar bir ortam sağlaması amacıyla tercih edilmiştir.

Şekil 123. Hatay Arkeoloji Müzesi açık alanlar öneri çalışma görselleri

Şekil 124. Hatay Arkeoloji Müzesi açık alanlar öneri çalışma görselleri

Şekil 125. Hatay Arkeoloji Müzesi açık alanlar öneri çalışma görselleri

Şekil 126. Hatay Arkeoloji Müzesi açık alanlar öneri çalışma görselleri

Sonuç olarak, açık alanlar, müze mimarisi tasarımlarının önemli bir parçasıdır. Açık alanlar, müzelerin dış tasarımına ayrı bir boyut katarak ziyaretçilere sergi alanlarının dışında vakit geçirme ve çevreyi keşfetme imkânı sunar. Açık alanlar, sürdürülebilirlik konusunda da müze mimarisi tasarımlarına katkıda bulunabilmektedir.

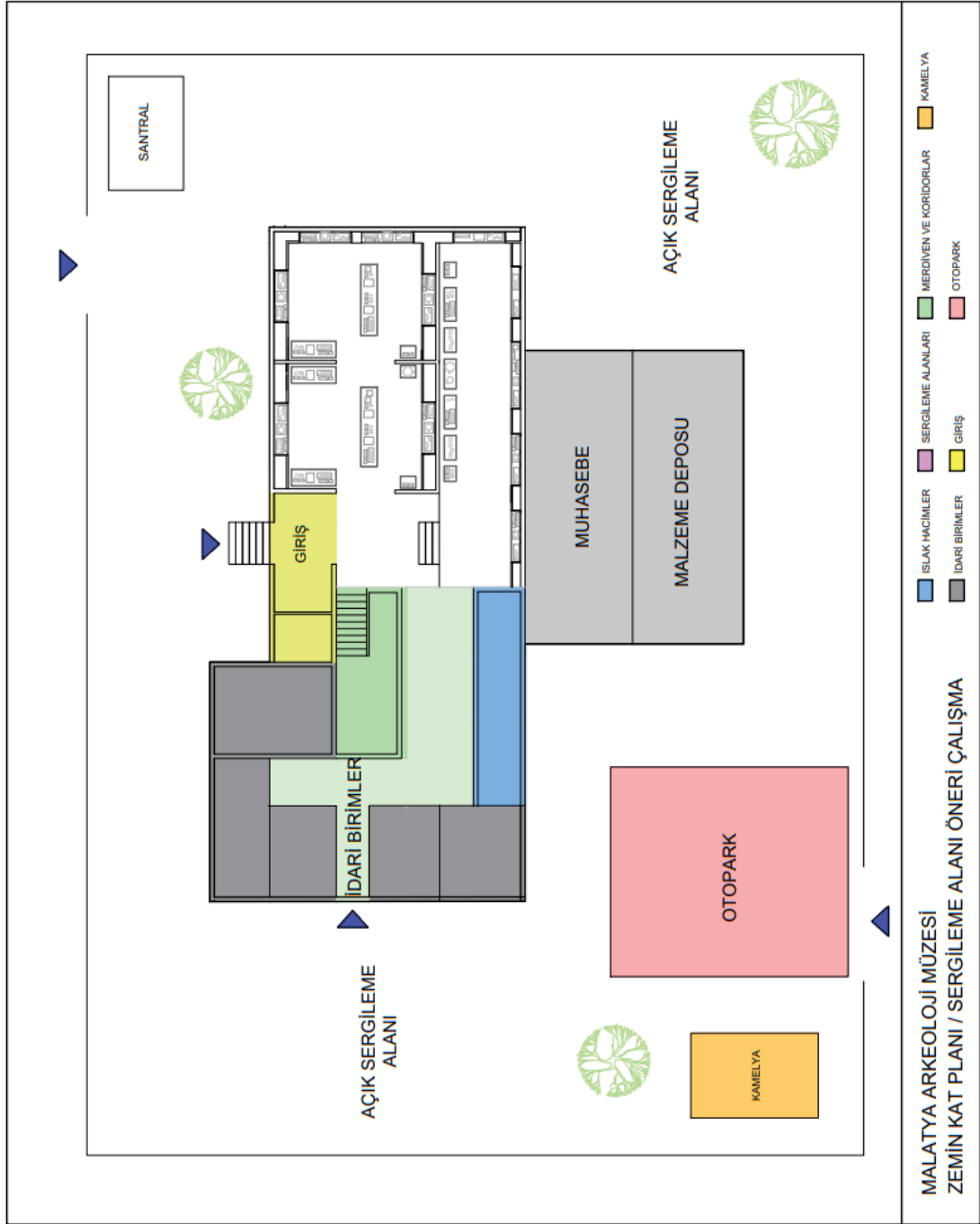
7.2. Malatya Arkeoloji Müzesi Tasarım Sorunları ve Çözüm Önerileri

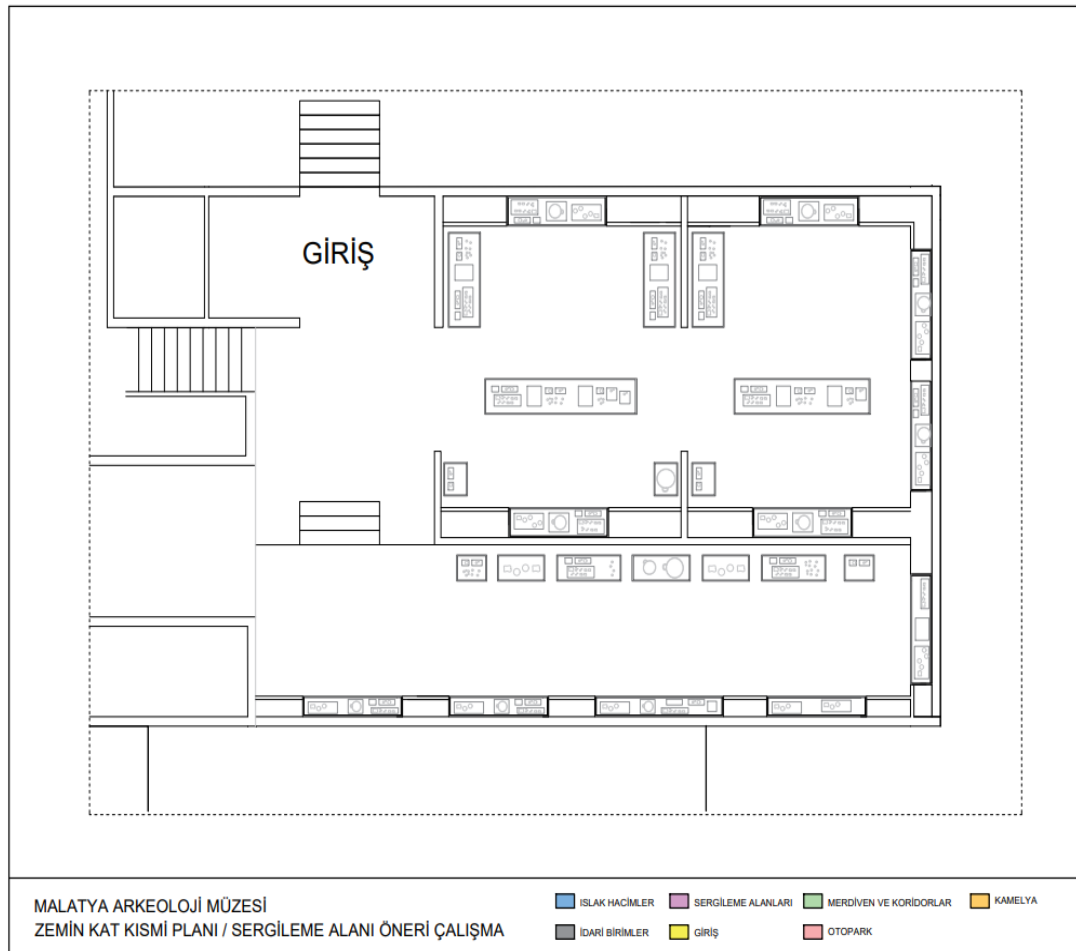
7.1.1. Plan Önerisi

Malatya Arkeoloji Müzesinde iki katta bulunan 3 ayrı salonda eserler sergilenmektedir. Giriş holünden sonra ziyaretçiler sergileme alanına ulaşmaktadır. Müzenin mevcut sergi alanları ziyaretçilerin eserleri rahatça gezmesine olanak sağlamaktadır fakat oluşturulan büyük açıklıklar sebebiyle yapının verimli kullanılmadığı düşünülmektedir. Bu alanlar cam vitrinler ve çeşitli aydınlatma sistemleri ile donatılmıştır. Ayrıca müzenin açık alanlarında eserlerin bir kısmı uygun olmayan şartlarda sergilenmektedir.

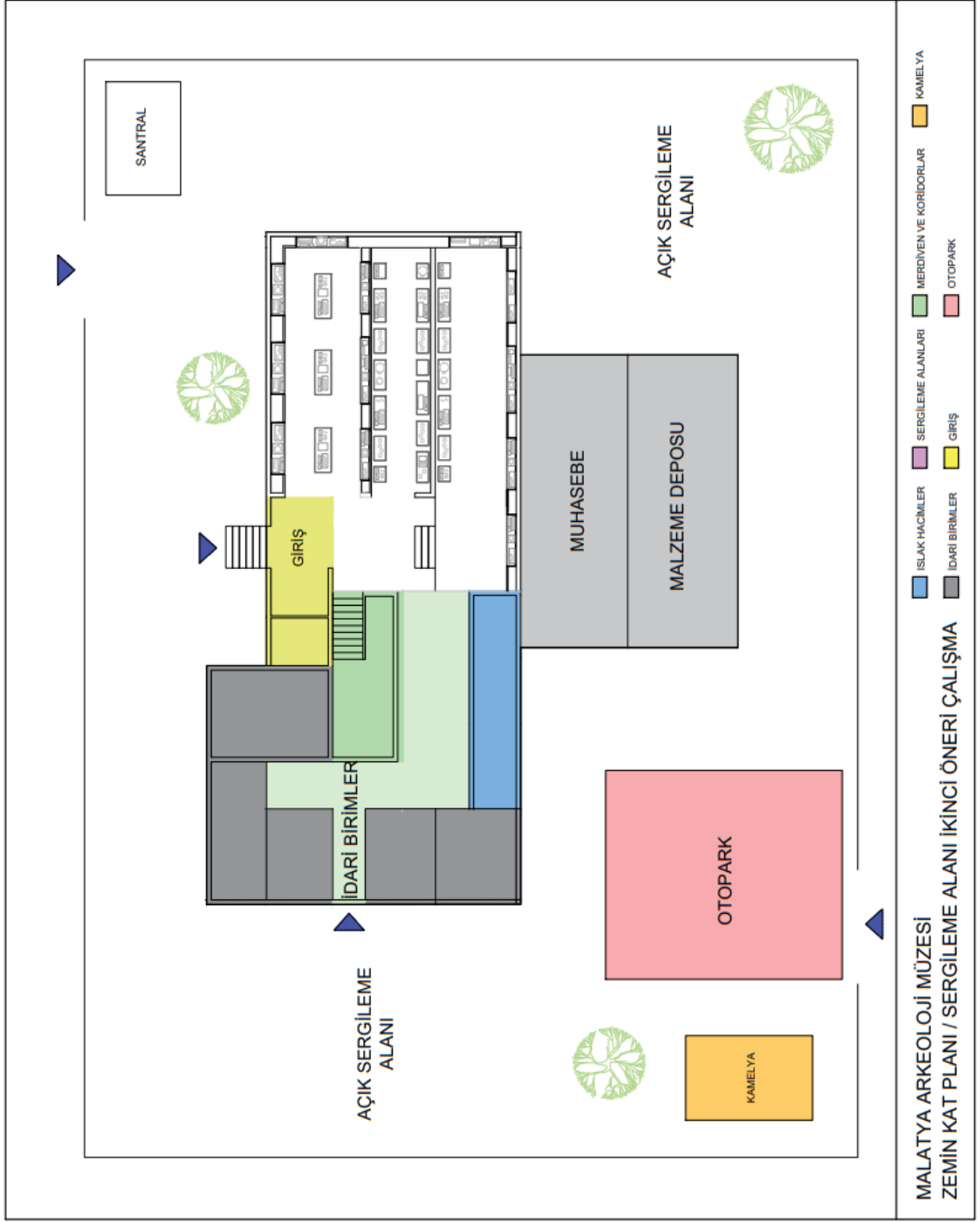
Çalışmanın bu bölümünde, Malatya Arkeoloji müzesinin sergileme alanlarının planı daha önce yapılan analizler doğrultusunda yeniden tasarlanmıştır. Yapılan bu tasarım öneri olarak sunulmaktadır. Öneri çalışmada sergileme alanlarını daha verimli ve güvenli bir mekâna dönüştürülmesi amacıyla tasarım yapılmıştır. İç mekân sergileme

alanlarında ziyaretçilerin dolaşımı için daha uygun bir mimari sağlamak amaçlanmıştır. Mevcut çalışmaya kıyasla sergileme yüzeyi artırılmıştır. Salonların merkezi konumunda oluşturulmuş büyük boşluklar yerine bu alanlara sergileme elemanları konumlandırılmıştır. Bu sayede hem daha fazla eser sergilenebilmektedir hem de ziyaretçilerin eserlerin tamamını gözlemleyebilecekleri bir sirkülasyon sağlanmıştır. Kullanılan sergileme elemanları yönlendirici işlev de taşımaktadır.

Şekil 127. Malatya Arkeoloji Müzesi Sergileme alanları plan önerisi

müze camının ışık yansımaları engellemesi ve eserlerin sergilenmesi için en uygun cam türü olduğunun düşünülmesidir. Doğal ışıktan verim almak amaçlanmıştır. Bununla birlikte eserlerin net ve doğru gözlemlenebilmesi için hareketli spot aydınlatmalar tercih edilmiştir. Bunun yanı sıra nesnelerin zararlı ışıktan korunması amacıyla uygun renk, sıcaklık ve şiddette ışık tercih edilmesi öneri olarak sunulmaktadır.

Şekil 129. Malatya Arkeoloji Müzesi sergileme alanları öneri çalışma görselleri

Şekil 130. Malatya Arkeoloji Müzesi sergileme alanları öneri çalışma görselleri

Şekil 131. Malatya Arkeoloji Müzesi sergileme alanları öneri çalışma görselleri

Şekil 132. Malatya Arkeoloji Müzesi sergileme alanları öneri çalışma görselleri

Şekil 133. Malatya Arkeoloji Müzesi sergileme alanları alternatif öneri çalışma görselleri

Şekil 134. Malatya Arkeoloji Müzesi sergileme alanları alternatif öneri çalışma görselleri

BÖLÜM VIII

SONUÇ VE ÖNERİLER

8.1. Sonuç

Arkeoloji müzelerinde sergileme alanları, zemin ve duvar oluşumlarında kullanılan malzemelerin tasarım açısından irdelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmamda, seçilen arkeoloji müzelerinin analizler yapılarak kullanılan malzemelerin ve plan oluşumlarının gereksinimlere uygunluğu ve sorunlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

İyi tasarlanmış bir müze yapısı ziyaretçiler için en doğru deneyime olanak sağlamaktadır. Bunun nedeni iç mekân planlaması ve kullanılan malzemeler gibi mimari unsurların eserlerin sergileme yöntemini büyük oranda etkiliyor olmasıdır. Bu çalışmada seçilen müzelerin sergileme alanları, zemin ve duvar oluşumlarında kullanılan malzemeler ve plan oluşumları analiz edilmiştir. Tercih edilen malzemelerin yönetmelik kapsamındaki gereksinimlere de uygunluğu değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında seçilen müzelerin yerel ve ulusal mimari yönetmeliklere uygunluğu değerlendirilmiştir. Bu analizler Açık Alanların Uygunluğu, Bedensel Engelli Bireylerin Kullanımına Uygunluğu, Giriş Alanı Uygunluğu, Tuvaletlerin Yeterliliği, Güvenlik Önlemleri Uygunluğu, Sergileme Alanları Uygunluğu, Depolama Alanı Uygunluğu konu başlıkları altında yapılmıştır.

Kültürel mirasın korunduğu müzelerde güvenliğin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Müze binası hem ziyaretçilerin hem de eserlerin güvenliğini sağlamaya yönelik olarak tasarlanmalı ve yangın, hırsızlık, sel gibi afetlere karşı korunaklı olmalıdır. Yapılan analizler sonucunda Malatya Arkeoloji Müzesi açık alan sergileme yönteminin güvenlik standartlarına uygun olmadığını düşünülmektedir. Çalışma kapsamında öneriler sunulmuştur.

Müze binaları, bedensel engelli ziyaretçilerin kullanımına uygun olmalıdır. Erişim kolaylığı sağlanmalı, engelli bireyler için uygun asansör, rampa ve tuvaletler bulundurulmalıdır. Yapılan analizler sonucunda Malatya Arkeoloji Müzesi ve Zeugma Mozaik Müzesinde engelli bireylerin kullanımı için eksiklikler olduğu gözlemlenmiştir. Çalışma kapsamında öneriler sunulmuştur.

Yapılan analizler kapsamında Adana, Zeugma ve Hatay Arkeoloji müzelerinde kullanılan malzemeler, plan oluşumları ve yönetmeliğe uygunluğu çoğunlukla olumlu

değerlendirilmiştir. Malatya Arkeoloji Müzesi analizler kapsamında en çok olumsuz değerlendirme sonucuna varılan müze olmuştur. Sergileme alanlarının verimli kullanılmadığı ve tercih edilen malzemelerin uygun olmadığı düşünülmektedir. Bununla birlikte açık alan sergileme alanlarının eserlerin korunması ve sergilenmesi için uygun olmadığı da düşünülmektedir. Tercih edilen malzemeler ve sergileme alanlarındaki plan oluşumları için yapılan çalışmalar öneri olarak sunulmuştur. Plan oluşumları içi iki boyutlu teknik çizim çalışmaları iki farklı alternatif olarak sunulmuştur. Mevcut çalışmaya kıyasla sergileme yüzeyi arttırılmıştır bunula birlikte ziyaretçileri yönlendirmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu alanlar için 3 boyutlu modellemeler ile malzeme ve mobilya önerileri de sunulmuştur. Öneri çalışmada yalın tasarım özelliklerine sahip zemin, duvar ve mobilya malzemesi seçilmiştir. Eserlerin odak noktası olması, akustik, aydınlatma ve tasarım bütünlüğüne uygun bir sergileme alanı amaçlanmıştır.

Hatay Arkeoloji Müzesi giriş alanı ve açık alanları için de öneri çalışmalar sunulmuştur. Giriş bölümünde tercih edilen malzemelerin ve mobilyaların tasarımda bütünlük sağlamadığı ve algıda karmaşıklık yarattığı için uygun olmadığı düşünülmektedir. Müze mimarisinde sade bir tasarım yaklaşımı eserlerin etkili bir biçimde sunulmasına yardımcı olabilmektedir. Ayrıca bu durum ziyaretçiler için rahatlatıcı bir atmosfer ve eserlerin odak noktası olması için olanak sağlayabilmektedir. Bu sebeple mimari tasarımda karmaşık ve hareketli bir tasarım anlayışı yerine, müzenin özgün yapısını koruyarak eserlerin vurgulanması gerektiği düşünülmektedir. Hatay Arkeoloji Müzesinin giriş alanı bu yaklaşım doğrultusunda yeniden tasarlanmıştır. Giriş alanı için yapılan 3 boyutlu çalışmalar öneri olarak sunulmuştur.

Açık alanlar ziyaretçiler için müzedeki deneyimi tamamlayan bir ortam sağlayabilmektedir. Ayrıca çevre ile etkileşimi sağlayabilmekte ve topluma açık bir alan olarak da kullanılabilir. Hatay Arkeoloji müzesinin açık alanlarında ziyaretçilerin vakit geçirmesi için uygun ortam sağlanmadığı analiz edilmiştir. Bu sebeple Hatay Arkeoloji Müzesinin açık alanları bu yaklaşım doğrultusunda yeniden tasarlanmıştır ve yapılan çalışmalar öneri olarak sunulmuştur. Öneri çalışmada modüler tasarım prensibi tercih edilmiştir. Değişkenlik gösteren ziyaretçi profilinin tamamına yönelik bir dış mekân sağlamak amacıyla bu tasarım prensibi tercih edilmiştir. Ayrıca dinamik ve davetkar bir dış mekân sağlamak da amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında analiz yapılan müzeler insanlığın sanat, bilim, kültür tarihine dair önemli eserleri barındırmaktadır. Yapılan araştırma ve analizlerin, ziyaretçilerin daha iyi deneyim sağlamasına ve doğru bilgiye ulaşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

8.2. Öneriler

Müze yapılarının işlev ve amacına uygun olarak tasarlanması gerektiği düşünülmektedir. Müzelerin başlıca amacı önemli eserlerin sergilenmesini ve korunmasını sağlamaktır. Bu sebeple sergileme alanları, depolama ve güvenlik gereksinimleri tasarımın temel yaklaşımını oluşturmaktadır.

Yapılan araştırmalar ve analizler sonucunda sergileme alanlarında eserlerin geriplanda olduğu iç mekân tasarımlarına rastlanabilmektedir. Önceliğin eserlerin sunumuna yönelik olması gerektiği düşünülmektedir. Ziyaretçilerin eserleri daha iyi anlamasını ve keşfetmesini sağlamak amaçlanmalıdır. Sergileme alanı tasarımda, planlama, uygun malzeme seçimi, ıslıklandırma ve açık alanların kullanımı gibi farklı sunum yöntemleri ile ziyaretçilere etkili ve daha zengin bir deneyim sağlanmalıdır.

Müzelerin sunduğu kıymetli bilgilere toplumdaki bütün bireylerin erişebilmesi önemlidir. Bu sebeple müze tasarımının engelli bireylerin kullanımı için de uygun olması gerekmektedir. Yapılan araştırmalar neticesinde bu durumun ihmal edilebildiği gözlemlenmektedir. Uygun planlama, malzeme seçimi, kolay erişilebilirlik, ergonomi ve güvenlik dikkate alınarak engelli bireylerin yaşamlarını kolaylaştırmak ve günlük hayatlarında daha bağımsız olmalarını sağlamak mümkündür. Yapılan tasarımlarda bu yaklaşımın ön planda olması gerektiği düşünülmektedir.

Müzelerde sergilenen nesneler değerli ve çoğunlukla benzersiz eserlerdir. Bu nedenle güvenlik önlemleri tasarımda önemli bir yere sahiptir. Araştırmalar kapsamında müzelerde eserlerin dışardan gelebilecek tehditlere karşı koruma altında olmadan konumlandırıldığına rastlanabilmektedir. Buna örnek olarak Malatya Arkeoloji Müzesi açık sergileme alanı verilebilmektedir. Alarm sistemleri, güvenlik kameraları, detektör cihazları, müze personelinin eğitimi ve acil durum planları gibi önlemler müze güvenliğini sağlamak amacıyla kullanılabilir.

Yapılan analizler neticesinde müzelerin daha verimli bir biçimde kullanılabilmesi için ziyaretçilere etkileşime açık, eğlenceli ve heyecan verici deneyimler sunan yenilikçi mimari tasarım anlayışlarına daha fazla yer verilmesi gerektiği öneri olarak sunulmaktadır. Bu durum ziyaretçilerin müzelere olan ilgisini arttırabilmektedir.

Müzelerde yer alan tarihi mirasımızı tanımak ve öğrenmek öncelikle bireysel olarak daha kültürlü, bilgi sahibi olabilmemize sonrasında toplumsal olarak zenginleşmemize olanak sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Altunbaş, A. ve ark., (2012). *Çağdaş Müzecilik anlayışı ve Ülkemizde Müzeler*, Ankara, Ağatekin, M. ve ark., 2022, 21. YY. Yapı Pratiğinde Tuğlanın Biçimsel ve İşlevsel Dönüşümleri. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(56), 17-29. DOI: 10.17498/kdeniz.1194194
- Arcasoy, A. ve ark, (2020). *Seramik Teknolojisi*, Literatür Yayıncılık, s:25-26
- Berkin G., (2022). *Mimarlıkta Malzeme ve Detay*, Yem yayınları.
- Bozdoğan A. E., (2007). Bilim ve Teknoloji Müzelerinin Fen Öğretimindeki Yeri ve Önemi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Bülbül, H., (2016). *Yozgat Etnografya Müzesi örneği ile yaşayan kültürün aktarımı*, Yozgat: Bozok Üniversitesi. Erişim adresi: <https://silo.tips/download/yozyat-etnografyamzes-rne-le-yaayan-kltrn-aktarimi>
- Canan F., (2003). Sürdürülebilir Mimarlıkta Ahşap Yapı Malzemesi Kullanımı Lyss Orman Bekçiliği Okulu Örneği, *Yapı Dergisi*, 262, 85-91
- Çüçen A. ve ark., (2022). Geri Dönüştürülmüş Yapı Malzemelerinin Mimaride Kullanımının İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi USTEK'2022 Özel Sayısı 20(01)*: 191-199, 2022, s:5
- Deniz M., (2008). Müze Sergileme Mekanlarında Güncel Gösterim Teknikleri ile Mimari Tasarım İlişkisi Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Cilt2, 1321
- Erhat A., (1993). *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitapevi, İstanbul, s:208
- Ersoy U., (2016). *Türk Müzeciliğinde Mevcut Durum Analizi*, Müze Profesyonelleri Projesi, s:18, Ankara
- Gezer H., (2009). Tekstil Malzemesinin “Örtmekten” öte Kullanımları, *Tasarım Kuram Dergisi*, 8, Aralık 2009, 14
- Gökalp, Z.D., (2015). *Müze Türleri, Müzecilik ve Sergileme*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Gürani Y. ve ark., (2018). Tekstil Yüzeylerin İç Mekan Tasarımında Akustik Amaçlı Kullanımı, *ASEAD 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu*, Asead 5(6), 48-55
- Hegger M. Ve ark., (2017). *Basics Materials*, s:7, Birkhäuser yayınları
- Hopper E., (1996). *The Educational Role of the Museum*, Routledge, s:3

- International Council of Museum, Extraordinary General Assembly, (2022). s:13, <https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/>
- Karabıyık A., (2007). Çağdaş Sanat Müzeciliği Kapsamında Türkiye’deki Müzecilik Hareketlerine Bir Bakış, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Ana sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Karadağ D., (2011). Dijital Tasarım ve Üretim Araçları İle Mimaride Malzeme Kullanımının Dönüşümü, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Bilgisayar Ortamında Mimarlık Yüksek Lisans Programı.
- Karadeniz C., (2017). Uluslararası Müze Çevrelerinde Toplumsal İşlevler Temalı Etik Kod Uygulamaları, *Millî Folklor* 128 (Kış 2020): 111-125, 116
- Karafıkı F. Ç., (2009). Kentsel Peyzaj Tasarımında Ahşap Malzeme Kullanımı, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,
- Karagüler M. E., (2013). Mimaride Beton Uygulamaları, *İTÜ Mimarlık Fakültesi, Hazır Beton Kongresi*, İstanbul.
- Küçükhasıkoğlu N., (2015). *Müze Türleri, Müzecilik ve Sergileme*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- M. Caygill, (2011). *The Story of the British Museum*, British Museum Press
- Okca A., (2020). Müze ve çevresel koşulların denetimi açısından Denizli Atatürk ve etnografya müzesi, *Anadolu Üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, 21(3).
- Ojeda O. R. ve ark, (2005). *Architecture In Detail*, Rockport Published, 19-25
- Öcal A. D. ve ark., (2012). *Doğal Taşlardaki Bozunmalar*, Mimarlık Vakfı İktisadi İşletmesi, s:9
- Öztekin O., (2014). Müze Kavramı ve Müze Yapılarının İç Mekanlarının İstanbul’dan Örneklerle İncelenmesi, Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Özgünler M., (2017). Kırsal Sürdürülebilirlik Bağlamında Geleneksel Köy Evlerinde Kullanılan Toprak Esaslı Yapı Malzemelerinin İncelenmesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, 34427, İstanbul, Türkiye.
- Sadıklar Z., (2014). İç Mekânda Plastik Esaslı Kaplama Malzemelerinin Seçim Kriterleri Üzerine Bir Çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İç Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s:1

- Sakarya G., (2020). Mekân ve Ziyaretçi Arasındaki Etkileşimin Fransa Mimarlık ve Milli Miras Müzesi Özelinde Değerlendirilmesi, Sanatta Yeterlilik Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Salgın B., (2007). Brüt Beton, Brütalizm ve Türkiye Örnekleri, Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Seçkin P. N. Ver ark., (2019). Mimaride Malzemelerin Algısal Farklılıklarının Değerlendirilmesi, MSGSÜ, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Anabilim Dalı, Yapı Fiziği ve Malzeme Bilim Dalı, Pürtelaş Hasan Efendi, Meclis-i Mebusan Cd. No:24, 34427 Beyoğlu, İstanbul, Türkiye.
- Sevin V., (1995). *Arkeolojik Kazı Sistemleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Sienkiewicz M., (2006). Mimari mekanda cam kullanımı, *Anadolu Üniversitesi, Anadolu Sanat*, 17, 3
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2009). Kültür Yatırımlarının ve Girişimlerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik
- T.C. Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmeliği, 22.01.1984 tarihli ve 18289 sayılı resmî gazete
- T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü Yönetmeliği, 6.02.2007 tarihli 26426 sayılı resmî gazete
- T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi, <https://adana.ktb.gov.tr/TR-219366/adana-yeni-arkeoloji-muzesi-yapim-isleri.html>
- Uluslararası Müze Konseyi ICOM, (2017). Code of ethics for museums, <https://www.museumsassociation.org/campaigns/ethics/code-of-ethics/>
- Ünal Ş., (1999). Müze Kavramının Tarihsel Süreç İçerisinde Gelişimi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- 3XN Architects web sitesi, <https://3xn.com/project/65-crutched-friars> Erişim tarihi: 01.01.2023
- T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi, <https://adana.ktb.gov.tr/TR-219366/adana-yeni-arkeoloji-muzesi-yapim-isleri.html> Erişim tarihi: 01.01.2023
- 3XN Architects web sitesi, <https://3xn.com/project/65-crutched-friars> Erişim tarihi: 01.01.2023
- KAAN Architecture web sitesi, <https://kaanarchitecten.com/project/paleis-het-loo/> Erişim tarihi: 22.04.2023
- <https://www.kuehnlein-architektur.de/projekte/wohnhaus-aus-holz/> Erişim tarihi: 01.01.2023
- <https://architectuul.com/architecture/thermal-baths-vals> Erişim tarihi: 01.01.2023

- <https://dl-atelier.com/projects/sbpyszx> Erişim tarihi: 01.01.2023
- <https://www.arkitektuel.com/cin-sanat-akademisi-halk-sanatlari-muzesi/> Erişim tarihi: 01.01.2023
- <https://www.archdaily.com/204701/flashback-hearst-tower-foster-and-partners> Erişim tarihi: 01.01.2023
- <https://koichitakada.com/projects/arc/> Erişim tarihi: 01.01.2023
- <http://so-il.org/projects/amant-art-campus> Erişim tarihi: 01.01.2023
- <https://www.archdaily.com/926011/barcelona-building-construmat-ephemeral-space-josep-ferrando-architecture> Erişim tarihi: 01.01.2023
- <https://www.artforum.com/> Erişim tarihi: 01.01.2023
- <https://www.moma.org/> Erişim tarihi: 01.01.2023
- https://florencetips.com/uffizi_gallery.html Erişim tarihi: 01.01.2023
- <http://www.saint-petersburg.com/museums/hermitage-museum/state-rooms/> Erişim tarihi: 01.01.2023
- https://en.wikipedia.org/wiki/British_Museum Erişim tarihi: 01.01.2023
- <http://sile.gov.tr/istanbulun-muzeleri-istanbul-arkeoloji-muzeleri> Erişim tarihi: 01.01.2023
- https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0stanbul_Arkeoloji_M%C3%BCzeleri Erişim tarihi: 01.01.2023
- <https://www.etnografyamuzesi.com/2022/04/09/ankara-vakif-eserleri-muzesi/> Erişim tarihi: 01.01.2023
- <https://www.amnh.org/exhibitions/permanent/ocean-life/blue-whale-model> Erişim tarihi: 01.01.2023
- <https://www.amnh.org/exhibitions/permanent/saurischian-dinosaurs/tyrannosaurus-rex> Erişim tarihi: 01.01.2023
- <https://tbm.metu.edu.tr/btts/> Erişim tarihi: 01.01.2023